

De bijlagen

Afstudeeronderzoek SPH

Auteurs: Thirza Klingenberg en Anne Rommers

Afstudeerbegeleider: Jan Willem van Nus

In opdracht van de Christelijke hogeschool Ede, ten bate van Kas pa Hoben ku Futuro te Bonaire, 20-05-2014.

Inhoudsopgave

Bijlage A. Definities en kernlabels	3
Bijlage B. Observaties	25
Bijlage C. Memo's interviews	62
Bijlage D. Document Kas pa Hoben ku Futuro	66
Bijlage E. Teamevaluatie	94
Bijlage F. Logboeken	100

Bijlage A – Definities en kernlabels

Hieronder vindt u de dertien kernlabels met daarin de labels, vraag van de interviewer, de code en het fragment. Elk fragment heeft een eigen code, deze bestaat uit drie onderdelen. Op volgorde: nummer interview, deelvraag en fragmentnummer. Daarbij zijn de definities van de kernlabels beschreven. Deze definities zijn in overleg met mede-onderzoeker tot stand gekomen om zo de intersubjectiviteit te waarborgen.

Activiteit

Activiteit is dat wat te maken heeft met de groepsactiviteiten op Kas pa Hoben ku Futuro. Hieronder valt het gebruik van materialen, doel van de activiteit, motivatie van de tienermeiden, het te besteden bedrag, de randvoorwaarden, welke activiteiten er nu zijn en voorbeelden van activiteiten.

Cultuur

Met cultuur wordt de rol die cultuur speelt op Kas pa Hoben ku Futuro bedoeld. Hieronder vallen taal, religieuze en culturele achtergrond van de tienermeiden en groepswerkers.

Doelgroep

Met doelgroep worden de tienermeiden, in de leeftijd van 14 – 18 jaar, die wonen op Kas pa Hoben ku Futuro bedoeld.

Groepswerker

Met groepswerker worden de groepswerkers die momenteel in dienst zijn bij Kas pa Hoben ku Futuro bedoeld. Hieronder valt eveneens opleiding, taakomschrijving, motivatie en begeleidingsstijlen.

Integratie

Met integratie wordt de integratie van de Muzisch-Agogische Methodiek in het groepswerk op Kas pa Hoben ku Futuro bedoeld.

Kennis

Met kennis wordt de behoefte van de groepswerkers aan meer kennis bedoeld. Deze kennis gaat over het begeleiden van de tienermeiden op Kas pa Hoben ku Futuro.

Leerstijl

Onder dit kernlabel staat informatie over hoe de groepswerkers informatie tot zich nemen en op welke wijze zij tot leren komen.

Hulpverleningsdocumenten

Met hulpverleningsdocumenten worden alle materialen, systemen en plannen bedoeld die de instelling inzet in de begeleiding van de doelgroep.

Organisatie

Onder dit begrip wordt een beschrijving gegeven van de organisatie. Hierbij te noemen de speerpunten van de organisatie en het zorgaanbod van de Kas pa Hoben ku Futuro.

Organisatie structuur

Onder dit kernlabel worden de verschillende lagen in de organisatie beschreven.

Samenwerking

Hiermee wordt de samenwerking tussen de verschillende teamleden aangeduid.

Spelen

Het kernlabel 'spelen' beschrijft wat dit begrip inhoudt. Spelen wordt in verband gebracht met de Muzisch-Agogische Methodiek.

Training

Hiermee wordt de training bedoeld die naar aanleiding van de verzamelde bronnen gegeven is aan het team.

Kernlabel A: Activiteit			
Label	Interviewer	Code	Fragment
Aanwezig materiaal op de groep	Welk materiaal is er aanwezig?	2.1.8	Wat nu aanwezig is, we hebben materiaal maar op zich hebben we eigenlijk niet veel aan gedaan. De computers gebruiken ze. We hebben die naaimachines en keukenartikelen.
Handenarbeid zichzelf te groot vinden	In reactie op 2.1.8	2.1.10	We hebben ook handenarbeid om te doen. We hebben daarvoor ook spullen. Ze vinden zichzelf te groot.
Overleg invulling vrije tijd	In reactie op 2.1.8	2.1.12	Vier 's middags dan praten we met ze over wat ze willen gaan doen in hun middag uren in de vrije tijd. Want we hebben op sommige dagen een verplichte activiteit en sommige dagen niet. Dus dan gaan we onderling vragen van wat gaan we vanmiddag samen doen. Een groepsactiviteit.
Activiteiten voor doelgroep	Welke activiteiten worden er ondernomen?	2.1.16	We hebben eigenlijk de activiteit dat iemand hen leert koken. Maar we doen ook ik neem ook recepten mee. We hebben een volleybalnet. We hebben ook zwemmen en Zumba, Bijbelstudie en youth van de kerk. Zaterdag is eigenlijk zwemmen en zondag naar de kerk.
Waar rekening mee houden tijdens groepsactiviteit	Waar houdt u rekening mee?	2.1/4.17	Ik houd rekening met de sfeer want als ze niet geïnteresseerd zijn, heeft het ook geen zin. Wanneer ze niet in de stemming, hoeft je niet te proberen want dan lukt het niet. Je doet het met een doel, de saamhorigheid
Doel van spelletje	In reactie op 2.1/4a.17	2.1.18	Bij een potje mens erger je niet moeten ze samenwerken, sportief blijven als ze zin hebben.
Zin hebben in activiteit	In reactie op 2.1/4a.17	2.1.26	Als ze geen zin hebben dan heeft het geen nut. Want dan bereik je ook niks. Maar het gaat wel als ze wel zin hebben.
Aanwezig materiaal op de groep	Wat voor materiaal is er aanwezig?	3.1.7	Er zijn gewoon spelletjes en er zijn paar losse gekleurde papieren en lijm, die dingen.
Activiteiten voor doelgroep	Welke activiteiten worden er ondernomen?	3.1.12	Maandag gaan de meiden zwemmen, dinsdag gaan ze naar zumba, woensdag maken ze snacks thuis, donderdag is er Bijbelstudie en hier gaan ze praten over onderwerpen als welke kleding kan ik niet dragen. Waarom kan ik geen sexy kleding dragen. Of ze praten

			over waarom moet ik communiceren, zulke dingen. Dit doen ze aan de hand van Bijbelteksten. Vrijdag gaan ze naar Youth of naar familie.
Activiteiten voor doelgroep	In reactie op 3.1.12	3.1.13	Soms doe ik activiteiten tussendoor bijvoorbeeld gezicht verzorging maar daarvoor moet je wel een budget voor hebben.
Activiteiten voor doelgroep, vakantie	In reactie op 3.1.12	3.1.14	In de vakantie komen er extra activiteiten zoals de grot bezoeken of fietsen. Maar al die dingen kosten ook geld dus moet je ook weer aan het budget denken.
Geld nodig		4.1.6	Om de meisjes te helpen hier, er is geld nodig en er is wat geld om te helpen. Het is meer om te helpen in hun benodigdheden.
Activiteiten voor doelgroep	Welke activiteiten worden er ondernomen?	4.1.10	Ze hebben een plan. Ik weet niet goed, ik weet het wel, maar niet goed want ik draai die activiteiten niet. Ik weet wel dat ze een plan hebben met vandaag naar de zee, en de andere dag wat anders.
Activiteiten voor doelgroep	In reactie op 4.1.10	4.1.20	We hebben ook vrouwen, die komen met hun programma te helpen, koken bijvoorbeeld. We hadden naaien. Om te kijken wat ze willen. En ook uitgaan met hun, variëren.
Aanwezig materiaal	Wat is er aanwezig om de meiden te helpen?	5.1.15	Als ik bijvoorbeeld materiaal nodig heb om een plan te maken voor een cliënt op basis van de punten waarvan ze aan moet werken dan heb ik dat tot mijn beschikking.
Activiteiten voor doelgroep	Welke activiteiten zijn er voor de meiden?	5.1.18	Door de week hebben we op maandag, dan gaan we naar het strand met de jongeren, op dinsdag gaan ze naar de gym. Woensdag komt iemand om snacks te maken met de jongeren. Donderdag komen tante D en tante A om Bijbelstudie te geven en zij hebben verschillende activiteiten op het geestelijk gebied. Op vrijdag gaan de jongeren naar de jeugd. En op zaterdag zijn we vrij van een activiteit. Zodat de jongeren kunnen uitrusten. En zondag gaan we 's morgens naar de kerk en 's middags gaan de meeste van hun naar hun familie.
Activiteiten voor doelgroep	In reactie op 5.1.18	5.1.20	Dat zijn onze activiteiten en ons programma van activiteiten wisselt om de 6 weken.
Aansluiten activiteit bij doelgroep	In reactie op 5.1.21	5.1.22	Als jongeren houden ze wel van actieve activiteiten.
Mogelijkheden voor activiteiten	In reactie op 5.1.21	5.1.23	Op Bonaire zijn we beperkt in activiteiten voor de jongeren. Wij zelf moeten alle activiteiten doen.
Waar rekening mee houden tijdens groepsactiviteit	Waar houdt u rekening mee tijdens activiteit?	5.1.24	Laten we zeggen we gaan uit, als we naar het strand gaan. Soms zijn er bepaalde mensen die niet echt betrouwbaar zijn. Die ik niet vertrouw.

Afspraken maken tijdens activiteit	In reactie op 5.1.24	5.1.25	Dan zeg ik ik vertrouw jullie wel maar ik vertrouw die personen daar niet. Als ze aangeven 'we gaan ons niet met hen bemoeien, we gaan niet met hen praten' dan kunnen we daar een afspraak over maken. Dan gaan jullie zwemmen, maar er zal geen contact plaatsvinden met deze mensen want ik vertrouw ze niet. Of ik geef de optie dat we ergens anders kunnen gaan zwemmen. Dus dan laat ik ze zelf kiezen, ik laat ze zelf verantwoordelijk voor deze keuzen.
Belangrijk tijdens activiteit	In reactie op 5.1.24	5.1.26	Voor mij is het erg belangrijk dat ze veilig zijn.
Geld voor activiteiten	Welke middelen zijn er aanwezig om de meiden te helpen?	6.1.7	Er zijn wel een aantal middelen die ontbreken met name voor de activiteiten. De jongeren willen ook graag uit of als beloning. Of met verjaardagen extra dingetjes die je zou willen doen, dat is soms moeilijk en met name kleding. Dus daar zijn de middelen soms wat minder dan moet je zelf creatief zijn, andere fondsen zoeken en werven. Hier en daar is het ook bekend dus vanuit de maatschappij komen mensen ook langs met bijvoorbeeld kleding. Dus qua financiën hebben we misschien niet echt heel veel maar wat we hebben kunnen we wel goed mee werken.
Doel van de activiteiten / activiteiten voor de doelgroep	Welke activiteiten zijn er aanwezig voor de meiden?	6.1/4.11	Eigenlijk ook op basis op van de ontwikkelingstaken kan je daar verschillende activiteiten bij doen. Per week zodat ze kunnen ontwikkelen zoals huishoudelijke taken, ze maken nu snacks. Het is een stukje vanuit het koken maar snacks is leuker en de meeste meisjes kunnen al koken. Nu is het snacks omdat we ook wat oudere jongeren hebben, snacks is hier heel gewenst. Als hier feestjes zijn, worden er snacks uitgedeeld en als die jongeren leren om snacks te maken dan kunnen ze snacks verkopen bijvoorbeeld bij een feestje. Dan kunnen ze misschien hun inkomen eruit halen. Normaal kan het ook rondom koken zijn of schoonmaken of wassen dat soort cursussen afhankelijk van de groep om het stukje van de huishoudelijke taken te ontwikkelen.
Activiteiten voor de doelgroep	In reactie op 6.1/4a.11	6.1/4.12	Dan heb je een stukje over vrije tijd voor spel en beweging en gezondheid ook daarom hebben we Zumba eigenlijk is het de bedoeling dat de jongeren een eigen sport beoefenen. Maar we zien toch dat het is moeilijk is omdat de jongeren ergens aan beginnen en het niet af maken. Dus ze moeten echt overtuigd zijn, dit wil ik gaan doen en daar blijft het bij voorlopig. Maar nu vinden ze het allemaal leuk om naar Zumba te gaan

			dus ze gaan nu als groep.
Activiteiten voor de doelgroep	In reactie op 6.4/4a.11	6.1/4.13	Dan hebben we het stukje nog voor de geestelijke vorming. In het begin probeerde we of de meiden mee wilden naar de Bijbelstudie maar dat werkte niet echt. Soms heb je dat een wil en de ander niet dat is weer een beetje lastig. Toen waren er twee dames die aanboden om hier lessen te geven en dat doen ze aan de hand van specifieke thema's. Dingen die jongeren bezighouden, deze dingen worden vanuit de bijbel uitgelegd of iets wel of niet goed is om hen te helpen. De jongeren zijn hier ook heel enthousiast over dat gaat ook samen met activiteiten en leuke dingen doen en dat is meer voor hun geestelijke vorming.
Activiteiten voor de doelgroep	In reactie op 6.1/4a.11	6.1/4.14	Dan gaan ze ook nog naar de jeugd van de kerk dan zie je ook dat ze nog even te maken hebben met een andere groep met leeftijdsgenoten en dus ook de activiteiten ze zijn net op kamp geweest, dan hebben ze andere relaties maar toch een beetje toezicht op en een stukje worship dan kunnen ze ook zingen en dansen. Daarin kan je ook zien waar hun talenten liggen dus daar liggen ook heel veel aspecten in voor de ontwikkeling.
Verplichte activiteiten	Waar houdt je rekening mee tijdens een activiteit?	6.1.17	Officieel zijn de vaste dingen in het programma verplicht. Dus daar moet je met activiteiten wel rekening mee houden. Wat is de activiteit en wat doe je ook als een jongere er geen zin er in heeft. Vooral als het mensen van buitenaf zijn. Dan vind ik het wel jammer als de jongeren daar niet aan mee doen.
Belang van de activiteit	Bent u bekend met de Muzisch-Agogische Methodiek?	6.1.18	Dus ik ken de theorie, in het groepswork heb ik daar niet echt ervaring in omdat ik niet op de groep werk. Pas toen ik de theorie ging lezen, las ik dat ik dat eigenlijk al heel lang toepaste met jeugd en kindergroepen. Voor mij is het inderdaad wel belangrijk dat ze ook een bepaalde waarde hebben. En ook om daar iets mee te bereiken dus dat dat de activiteit niet zo maar is om de kinderen bezig te houden. Plus dat je een bepaald probleem hebt waar er een verandering moet plaats vinden dat je dat ook op een MAM manier kan doen, dus ik ben wel bekend met de methodiek.
Activiteiten voor doelgroep	Behoefte aan nieuwe kennis	2.3a.22	Wat je zegt om meer activiteiten bijvoorbeeld spelletjes waaraan ze echt geïnteresseerd zijn. Dat weet ik niet.
Aanwezige materiaal op de groep	Wat is aanwezig?	3.3a.6	Ik mis wel een paar creatieve materialen want er zijn wel maar specifieke activiteiten om te gaan doen. Bijvoorbeeld als je gaat een

			activiteit doen moet je de materialen direct hebben zodat je gelijk kan beginnen maar ze zitten niet in de kast. Je moet gaan navragen en dat kost ook veel tijd. Je kan niet op die dagen de activiteit doen.
Aanwezige materiaal op de groep	Wat is aanwezig?	3.3a.8	Maar echt niet specifieke dingen en er zijn spellen maar toch vind ik dat bij een stichting moet je elke drie maanden iets nieuws halen. Die meiden worden een beetje zat van die spellen dus er moeten meer varianten komen.
Activiteiten voor doelgroep	Behoeft aan nieuwe kennis	5.3a.27	Hoe kan ik eigenlijk een jongere helpen met name door middel van muziek.
Waar rekening mee houden tijdens groepsactiviteit		2.1/4.17	Ik houd rekening met de sfeer want als ze niet geïnteresseerd zijn, heeft het ook geen zin. Wanneer ze niet in de stemming, hoeft je niet te proberen want dan lukt het niet. Je doet het met een doel, de saamhorigheid
Voorbeeld MAM activiteit	In reactie op 1.4a.2	1.4.3	Ik weet niet of daar wat heuvels zijn, maar dan ga je wat wandelen met die gasten in de heuvels. Stel dat je gasten hebt die lui zijn ofzo. Als je dan zo'n heuvel oploopt dan pak je op zo'n manier uithoudingsvermogen aan. Maar dan ga je niet zeggen 'onze activiteit vandaag is'.
Voorbeeld van activiteit	Wat vinden de tienermeiden leuk om te gaan doen?	4.4.11	Ze houden ervan om naar de zee te gaan. Maar we kunnen niet iedere dag naar de zee, we moeten ook andere dingen doen. Dus ze hebben 2 dagen in de week dat ze naar de zee gaan. Maar als je zegt dat je naar de zee gaat, dan springen ze in de bus.
Voorbeeld van activiteit	In reactie op 4.4a.11	4.4.12	Ze houden ervan om eventjes een rondje in playa te rijden. Mevrouw wilt u even een rondje met mij rijden? Het is iets wat bij een internaat hoort. Iemand die binnen zit wil naar buiten.
Reden van een activiteit	Welke activiteiten zijn er voor de meiden?	6.1/4.11	Eigenlijk ook op basis op van de ontwikkelingstaken kan je daar verschillende activiteiten bij doen. Per week zodat ze kunnen ontwikkelen zoals huishoudelijke taken, ze maken nu snacks. Het is een stukje vanuit het koken maar snacks is leuker en de meeste meisjes kunnen al koken. Nu is het snacks omdat we ook wat oudere jongeren hebben, snacks is hier heel gewenst. Als hier feestjes zijn, worden er snacks uitgedeeld en als die jongeren leren om snacks te maken dan kunnen ze snacks verkopen bijvoorbeeld bij een feestje. Dan kunnen ze misschien hun inkomen eruit halen. Normaal kan het ook rondom koken zijn of schoonmaken of wassen dat soort cursussen afhankelijk van de groep om het stukje van de huishoudelijke

			taken te ontwikkelen.
Activiteit met beweging	In reactie op 6.1/4a.11	6.1/4.12	Dan heb je een stukje over vrije tijd voor spel en beweging en gezondheid ook daarom hebben we Zumba eigenlijk is het de bedoeling dat de jongeren een eigen sport beoefenen. Maar we zien toch dat het is moeilijk is omdat de jongeren ergens aan beginnen en het niet af maken. Dus ze moeten echt overtuigd zijn, dit wil ik gaan doen en daar blijft het bij voorlopig. Maar nu vinden ze het allemaal leuk om naar Zumba te gaan dus ze gaan nu als groep.
Waar rekening mee houden tijdens groepsactiviteit	Waar moet je rekening mee houden tijdens een activiteit?	6.4.15	Activiteiten zijn best wel lastig omdat we vanuit de organisatie rekening moeten houden met financiën want we hebben wel fietsen gehuurd en grotten bezocht maar dat is allemaal heel kostbaar.
Mogelijkheden van activiteiten	In reactie op 6.4a.15	6.4.20	We hebben geen lichamelijke of verstandelijke beperking, je hebt eigenlijk een doelgroep waar je alle interventies, je kan natuurlijk alles doen met muziek, materialen, kleien, verven. Dus eigenlijk is alles mogelijk hier.

Kernlabel B: Competentie vergrotend werken

Label	Interviewer	Code	Fragment
Competentie vergrotend werken als basis	Welke methodieken gebruiken jullie om de meiden te helpen?	6.2.8	De competentie vergrotend werken theorie, dat is eigenlijk de basis. We hebben wel een aantal aanpassingen gedaan vanwege de cultuur die we hier hebben. Ook omdat je in een groep bent is het belangrijk dat het competentie vergrotend blijft en niet competitie vergroten. Daar moet je heel erg op letten in de individuele begeleiding gaat het goed maar soms met het punten systeem gaat het om de ontwikkeling van de jongeren en niet dat het een soort wedstrijd wordt wie de meeste punten krijgt. Dus daar hebben we in de methodiek een aantal aanpassingen gedaan.
Aanpassingen doen op methodiek	In reactie op 6.2.8	6.2.9	Er staat in die methodiek heel veel over praten en dat is ook iets waar we af en toe aanpassingen op moeten doen want de jongeren zijn niet gewend om heel te praten of ook gevoelig te zijn voor sturing door praten. Soms moet je gewoon hier iets meer kortaf zijn of iets directer. Ook qua discipline, ik denk dat wij eerder een jongere apart zetten vanuit de methodiek omdat we toch te maken hebben met meiden die toch wel licht ontvlambaar zijn. Ze kunnen toch vaker

			agressief reageren, dus wij zetten een jongeren apart in plaats van de hele fases van praten. Dat is wel een verschil. Maar met name de ontwikkelingsgebieden om die te stimuleren en alle ontwikkelen gebruiken we de competentie vergrotend werken voor.
--	--	--	--

Kernlabel C: Cultuur

Label	Interviewer	Code	Fragment
De gesproken talen op de groep	Welke rol speelt cultuur?	2.1.6	We hebben op dit moment een meisje uit Sint Eustatius zij is nu hier het kan best dat cultuur een rol speelt. Ze spreekt alleen maar Engels want hier is het alleen maar Papiaments en Nederlands. Ik vind ze gaan naar school, alles is in het Nederlands. Door veel Nederlands te praten kunnen het leren. Ze kunnen het verstaan maar ze kunnen het niet praten. We hebben twee meisjes hier eentje is uit Santo Domingo die praat Spaans en J. ook. En hun Nederlands is heel slecht.
Effect van verschillende talen	In reactie op 2.1.6	2.1.7	Op zich niet zo veel hoor, want ze kunnen met elkaar communiceren, dat is belangrijk. Eigenlijk ze hebben nooit gevochten om taal.
De rol van cultuur	Welke rol speelt cultuur?	3.1.5	Er zijn verschillende culturen want we hebben Dominicaanse meiden en we hebben Antilliaanse meiden en van Eustatius ook. Dus het is verschillend en iedereen heeft zijn eigen gewoonten. Bijvoorbeeld bij het eten ze eten of ze gedragen en praten op een andere manier. Dus het speelt wel een rol die cultuur, en ook die taal. Bijvoorbeeld ze zeggen iets in die taal en je kan het niet verstaan.
De rol van cultuur	Welke rol speelt cultuur?	4.1.5	Cultuur speelt altijd een rol. Het is een andere cultuur dan in Nederland. En de meisjes zijn hier, geboren. Dus de cultuur zit in hun. En de tijd speelt ook een rol hier, in de cultuur. Want ze hebben feesten van het eiland. Dat staat vast, en in al die dingen draaien wij mee. Maar niet alles, wat goed is.
De rol van cultuur	Welke rol speelt cultuur?	5.1.11	Mijn cultuur wordt eigenlijk aan de kant gezet.
De rol van cultuur	In reactie op 5.1.11	5.1.12	In het huis hebben we verschillende culturen, maar er is één doel. Dus niet omdat jij (een cliënt) van de Dominicaanse republiek bent dat die dezelfde problemen heeft als iemand die opgegroeid is op Bonaire. Ze zijn allemaal jongeren, dat hebben ze gemeen. De problemen kunnen verschillend zijn, maar toch ontwikkelen ze op dezelfde manier.

Cultuur apart zetten	In reactie op 5.1.11	5.1.13	Dus cultuur is iets apart, dat apart zetten om hier samen te kunnen wonen.
Rol van cultuur	Welke rol speelt cultuur?	6.1/4.5	Kas pa Hoben is sowieso heel cultureel, we hebben lokale jongeren vanuit Bonaire en eentje uit Eustatius. Het team is altijd van verschillende nationaliteiten geweest. Ik kom uit Nederland, we hebben een groepswerker uit Aruba gehad, uit Suriname dus cultuur is sowieso iets heel bijzonders in het huis waarin we wel uit gaan van de Bonairiaanse cultuur en ook wel ondersteuning willen bieden vanuit andere culturen en de goede kanten van andere culturen gebruiken. Met name als het gaat om opvoeding. In de Bonairiaanse cultuur wordt er weinig aandacht gegeven aan de opvoeding, er is weinig tijd aan besteed, de communicatie is minimaal. Je kunt dus vanuit de Nederlandse cultuur of een andere cultuur kan je dat gebruiken om dat te verbeteren. Dat is met name een groot verschil in de opvoeding van de kinderen. Maar ook de jonge moeders om tijd te nemen voor het kind om speelgoed te zoeken wat educatief is want dat zit hier eigenlijk niet direct in de cultuur maar voor de rest als het gaat om bepaalde gewoonten en eetgedrag dat moet dan toch passen bij wat de jongeren gewend zijn zolang dat goed voor hun is.
Mening over cultuur	Maakt cultuur verschil?	1.3b.1	Nee, cultuur, nee denk ik niet. Ik denk wel dat cultuur in die zin belangrijk is, cultuur is het pakketje wat je aangeleerd hebt en wat je overneemt en waar je in gaat geloven. Bepaalde patronen. En daarin doe je dingen wel of doe je dingen niet of je doet ze anders, maar iedereen doet wel. En elke cultuur heeft zijn specifieke invalshoek, als je een cultuur leert kennen, want je moet uitkijken voor sjablonen.
Rol van cultuur	Heeft cultuur invloed op MAM?	1.3b.12	Ik denk wel dat cultuur belangrijk is en dat je gebruik moet maken van wat mensen van natuurlijk aan ludisch gedrag vertonen. Dat is nog anders wanneer ze vanzelfsprekend mee gaan doen. Er het nut van inzien.

Kernlabel D: Doelgroep

Label	Interviewer	Code	Fragment
Moeite met doelgroep		2.1.2	Met de meisjes is echt moeilijk. Dit werk nu is echt een uitdaging. Want soms weet ik niet meer wat ik moet doen.
Moeite met	In reactie op	2.1.11	Voor mij is het echt nog moeilijk om ze te

doelgroep	2.1.8		bereiken.
Moeite met doelgroep	In reactie op 2.1.13	2.1/3b.14	Het is nu bij de meisjes echt een uitdaging want ik kan ze nog niet bereiken.
Om leren gaan met boosheid	In reactie op 2.1/4a.17	2.1.19	Bij bepaalde mensen, moeten ze om leren gaan met hun boosheid. Mens erger je niet, mag je niet boos worden als ze je van het bord af gooien. Dat is ook een manier. Als ze boos worden dan zeg ik: ok, we gaan opruimen en een andere keer weer.
Doelgroep niet gemotiveerd voor activiteit	In reactie op 2.1/4a.17	2.1.20	Voor mij is het een challenge, je komt voorbereid hier maar ze zeggen nee. Een keer zeggen ze ok, we gaan naar Zumba. Maar dan hebben ze geen zin of hebben pijn of moe en willen slapen en dan zeg ik, ok dan gaan we toch niet?
Doelgroep niet gemotiveerd voor activiteit	Wat vind de doelgroep leuk om te doen?	5.1.21	Niets. Als het aan hun ligt zouden ze gaan slapen na school. Maar dat kan niet zo zijn. Dus we moeten ze animeren om mee te doen aan activiteiten.
Motivatatie voor een activiteit	In reactie op 5.1.18	5.1.19	Soms is het heel vermoeiend op school en soms moeten we evalueren want soms komen ze echt vermoeid en dan geven ze zelf ook aan dat ze heel moe zijn. Als er 2 begeleiders zijn dan evalueren we. Dan blijven we of thuis.
Motivatatie doelgroep tijdens een activiteit	Waar moet je rekening mee houden tijdens een activiteit?	6.1.16	Soms is het moeilijk om ze echt te stimuleren om echt iets als groep te doen. En dat is afhankelijk van de activiteit daar moet je wel rekening mee houden dat ze niet allemaal even enthousiast zijn. Sommige zijn een beetje lui misschien en dat is wel vaker een excuus, ik heb er geen zin in. Als groepswerker moet je ook kijken, voor mij is ook; geen zin is geen rede dan moet je maar zin maken bewijze van spreken want dit is de activiteit. Daarin moeten we ook kijken hoeveel ruimte geef je een jongere om te zeggen ik heb hier geen zin in.
Moeite met doelgroep	Wat motiveert u om dit moeilijke werk te doen?	2.1/3a.14	Het is nu bij de meisjes echt een uitdaging want ik kan ze nog niet bereiken. Dit is een christelijk instituut. Je moet heel voorzichtig zijn in wat je zegt en wat je doet. Ik moet echt nadenken voordat ik zeg. Dat vind ik zo moeilijk
Motivatatie tienermeiden		3.3a.20	Als ze zien het lukt niet, dan stoppen ze. Ik ben wel nieuwsgierig om te kijken of het werkt.
Uitgaan van interesse van doelgroep	Dus kijken waar hun interesses liggen?	1.4.5	Dan moet je dus inderdaad gaan naar hun interessegebied. En je gaat dus gewoon met vergaderingetjes of met groeps gesprekjes, kijken wat hun interesses zijn en je kan ook zelf gaan kijken of je iets kan aanbieden wat uitdagend genoeg is voor jongeren.
Aansluiten bij	In reactie op	1.4.9	Jongeren willen serieus genomen worden dus

doelgroep	1.4ab.5		het moet niet kinderachtig zijn, het moet niet knutselachtig zijn in eerste instantie, het moet uitdagend zijn.
Aansluiten bij doelgroep en MAM	In reactie op 1.4ab.5	1.4.10	Het liefst iets wat ze zelf willen. Op het moment dat ze daar zelf iets in willen, dan kan je gaan sturen. Als mensen afhaken of geen verantwoordelijkheid nemen, want het is een muzisch middel natuurlijk hè. Want sturen is de agogiek daarin.
Uitgaan van interesse van doelgroep	In reactie op 1.4ab.5	1.4.11	Dus als je een muzische activiteit gaat doen zou ik zeggen kijk waar hun interesses liggen, kijk wat jij kan aanbieden daarin, probeer ze zelf verantwoordelijkheid te geven, en verzin een thema waarin je van de huidige toestand naar de gewenste toestand gaat.. Het liefste sturen op nieuw gedrag, niet kijken naar het nu maar naar het straks. Dus toekomstgericht gaat kijken.
Aansluiten bij doelgroep	Waar moet je rekening mee houden tijdens een activiteit?	4.4.13	Je moet rekening houden.. want ze zijn puber. Je moet goed kijken, je moet niet streng zijn maar oppassen. Goed oppassen waar je gaat want ze kunnen je werk moeilijk maken. Ze kunnen eventjes daar heen niet bij de groep blijven. Of als er jongens in de buurt zijn, dan heb je een probleem. Je moet weten waar je gaat.
Aansluiten bij de doelgroep	Welke activiteiten zijn er voor de doelgroep?	6.1/4.14	Dan gaan ze ook nog naar de jeugd van de kerk dan zie je ook dat ze nog even te maken hebben met een andere groep met leeftijdsgenoten en dus ook de activiteiten ze zijn net op kamp geweest, dan hebben ze andere relaties maar toch een beetje toezicht op en een stukje worship dan kunnen ze ook zingen en dansen. Daarin kan je ook zien waar hun talenten liggen dus daar liggen ook heel veel aspecten in voor de ontwikkeling.
Aansluiten bij de doelgroep	In reactie op 6.1/4a.11	6.1/4.13	Dan hebben we het stukje nog voor de geestelijke vorming. In het begin probeerde we of de meiden mee wilden naar de Bijbelstudie maar dat werkte niet echt. Soms heb je dat een wil en de ander niet dat is weer een beetje lastig. Toen waren er twee dames die aanboden om hier lessen te geven en dat doen ze aan de hand van specifieke thema's. Dingen die jongeren bezighouden, deze dingen worden vanuit de bijbel uitgelegd of iets wel of niet goed is om hen te helpen. De jongeren zijn hier ook heel enthousiast over dat gaat ook samen met activiteiten en leuke dingen doen en dat is meer voor hun geestelijke vorming.

Kernlabel E: Groepswerker

Label	Interviewer	Code	Fragment
Opleiding van groepswerker		2.1.1	Opleiding: akte van bekwaamheid tot het geven van onderwijs
Taakomschrijving van groepswerker	Wat is uw taakomschrijving?	2.1.4	De taakomschrijving is ze begeleiden, methodisch begeleiden. We hebben een methodiek hier. En individueel hebben ze hun eigen hulpverleningsplan. En daar naar toe begeleiden we ze.
De methodiek volgens groepswerker	Wat is de methodiek?	2.1.5	Ze komen binnen. Ze worden onderzocht wat ze kunnen. Aan de hand van wat ze kunnen daarmee kan we werken. Eigenlijk dagelijks handelingen en ervaringen die zoals kamer schoonhouden en afwassen of ze dan allemaal kunnen doen. Dan we gaan we verder daarmee. Dat is gewoon onze methodiek, denk ik
Motivatie groepswerker	Wat is uw motivatie?	2.1.13	Ik heb altijd met kinderen gewerkt dus ik hou van met kinderen werken.
Manier van begeleiden	Wat is uw manier van begeleiden?	2.1.15	Ik wil niet grappen maken met deze kinderen, gewoon serieus. Misschien vinden ze het niet leuk. Een kind zei een keer ik ben streng maar ze vertrouwd me
Opleiding van groepswerker		3.1.1	Opleiding: SPW 4
Taakomschrijving van groepswerker	Wat zijn uw taken?	3.1.2	Ik ben een groepsleidster en ook mentor ik begeleid de meiden op opvoeding en ondersteunen bij hun gedrag, hulpverleningsplan. Ik maak specifiek doelen met het mentor kind.
Manier van begeleiden	Wat is uw manier van begeleiden	3.1.10	Elke dag ik moet actief en alert zijn. Elke dag is het een challenge soms zijn de meiden lief en soms krijg je de meiden tegen je. Je moet gewoon sterk zijn en het goede voorbeeld zijn voor die meiden je kan streng en lief zijn maar toch moet je grenzen stellen zodat ze hun doelen kunnen bereiken en je aan de regels houden van Kas Pa Hoben.
Ingang in dienst		3.1.22	Ik werk vanaf mei 2013.
Opleiding van groepswerker		4.1.1	Opleiding: Zorg & Welzijn + cursussen (voor internetaatwerk en moeders)
Ingang in dienst		4.1.2	Ik werk hier vanaf 2011, toen heb ik 1 jaar gewerkt vast. Maar in februari 2012 was ik gestopt. Vanaf 2012 bleef ik zo, vaste invalster.
Taakomschrijving van groepswerker	Wat zijn uw taken?	4.1.3	Bewaking in de nacht, dat is de eerste, en de beveiliging van de meisjes. Nu is het beter, want nu hebben ze tralies. Er was een tijd dat je de hele nacht moest controleren, dat was pittig. Want ze konden door de ramen heen klimmen. Dus bewaking in de nacht was echt nodig. En ook dat het eten klaar is als de

			meisjes de volgende dag uit school komen, dus de nachtdienst kan ook koken. Je kan ook lezen wat nodig is, de hulpverleningsplannen en de map van de kinderen, van de meisjes en zo weet je beter met wie je werkt.
Motivatie groepswerker	Wat is uw motivatie?	4.1.8	Ik houd van werken met mensen. Toen ik klein, 11 jaar was, was ik ook in een internaat. Misschien vandaar. Ik was niet in een internaat voor moeilijke kinderen, het was meer een kostschool. Maar dus de regels en alles was daar, dus ik weet het. Dus ik denk dat het vandaar komt, dat ik echt weet hoe het is om in een internaat te zijn. En werken met die meisjes. Ik werk ook in de kerk dat speelt ook een rol in deze werk. Het is in mij om te helpen.
Manier van begeleiding	Wat is uw manier van begeleiden?	4.1.9	Ja, dat varieert. Ze weten wel dat ik een leader ben. Ze weten wat Elsira wil of wat Elsira denkt. Ze weten dat ik hou van de structuur. Als dit moet gebeuren dat moeten we dit doen. En als het niet gebeurd kijken we waarom niet. Dat is iets wat is in mij. Omdat ik in verschillende tehuizen heb gewerkt en de structuur was iets heel belangrijks. Dus dat doe ik. Dat is Elsira. Maar ik lach, ik doe grapjes, ik doe alles, maar de structuur moet wel in orde doen.
Opleiding van groepswerker	Wat is uw opleiding?	5.1.1	Opleiding: Vishon International University – Counselor
Ingang in dienst	Hoe lang werkt u nu hier?	5.1.2	Ik werk hier nu 3 jaren.
Taakomschrijving	Wat is uw taakomschrijving?	5.1.3	Ik doe veel verschillende taken. Maar mijn specialiteit is counseling. Ik werk ook als groepswerker of individueel. Als er confrontaties zijn dan kan ik daarmee omgaan en ik kan rustig blijven. Op de groep ben ik voornamelijk aanwezig om te luisteren en ik laat ze ook praten. Als er lelijke woorden gesproken worden of als het contact onderling niet goed is dan kom ik daar tussen, ik begeleid ze.
Manier van begeleiding	Wat is uw manier van begeleiden?	5.1.16	Op de eerste plaats moet ik de jongeren leren kennen. Dat is mijn eerste fase. Dus we hebben hiervoor de 6 weken observatie dus dan moeten we goed observeren en minder praten. Want ik ken haar niet.
Manier van begeleiding	In reactie op 5.1.16	5.1.17	En dan begint de jongeren uit zichzelf te praten, door het vertrouwen wat ze hebben in mij en dan begint ze te praten. En terwijl zij praat, begin ik met analyseren. Als ze klaar is, een paar dagen later, geef ik advies. En dan gaan we zitten en dan kan ik praten. En daar

			begint mijn begeleiding.
Kennis van de groepswerkers	Bent u bekend met de Muzisch-Agogische Methodiek?	6.1.19	Ik heb het hier ook de groepswerkers willen leren. Maar omdat we veel bezig waren met de andere dingen die de groepswerkers moesten leren met name om het echt werkbaar maken van het hulpverleningsplan en de werkkaarten.
Motivatie	Wat is uw motivatie om dit werk te doen?	6.1.10	Dat is ook mijn motivatie. Elk kind moet de gelegenheid krijgen om zich te ontwikkelen. met name toen ik zelf moeder werd, mijn kinderen hebben eigenlijk alles om zich te ontwikkelen om zich geliefd en geaccepteerd te voelen. Je ziet in de wereld om je heen dat heel kinderen dat niet hebben daarom vind ik het belangrijk om ons uit strekken ook naar die kinderen.
Mening groepswerker over behoefte v/d tienermeiden		3.3a.21	Ik denk dat het ook belangrijk is om hun aan hun zelfvertrouwen te werken. Ik mag mijzelf ook laten horen, veel van de meiden kijken naar de ander wat ze doen. Ze moeten een eigen mening hebben.
Niveau SPW 2	Reactie op implementatieplan	1.3b.6	Ja, een tip zou van mij wel zijn als de werkers daar SPW 2 hebben, dat je echt een doe project doet, wat ze ook intuïtief aanvullen want SPW 2 wil niet zeggen dat iemand het niet snapt.
Innerlijke motivatie	Reactie op implementatieplan	1.3b.7	Dus je zou iets moeten vinden wat ook echt geworteld is in zo'n groep. Mensen die voelen dat natuurlijk wel heel goed aan. Wat echt is en wat niet echt is. En wat echt is werkt.

Kernlabel F: Hulpverleningsdocumenten

Label	Interviewer	Code	Fragment
Kaartsysteem	In reactie op 2.1.8	2.1.9	Ja we hebben die kaartjessysteem. Mijn mentor kind heeft twee doelen. We doen het een week en als het nog niet goed gaan doen we het nog een week. Het moet eigenlijk beter en beter gaan maar voor sommige gaat het heel, heel, heel langzaam. Ik had geprobeerd als een mobiel gemaakt maar dat wilde ze niet. We hebben het nu gewoon op de muur geplakt.
Kaartsysteem	Welke plannen gebruiken jullie nog meer?	3.1.9	We hebben die kaartjes en je kunt aan de hand daarvan dit ook opschrijven in het hulpverleningsplan beschrijven hoe het gaat. Wat kunnen ze al en wat moeten ze nog leren. Waar kan ze nog leren, karakter speelt

			daarbij een grote rol vooral veel van die meiden hebben al gedragsproblemen. Ze moeten leren omgaan met die bepaalde problemen het is een proces waarin ze leren om te gaan met problemen en hoe ze moeten reageren op die problemen.
Hulpverleningsplan		4.1.7	Ja, de meisjes hebben een hulpverleningsplan. De meisjes hebben allemaal hun eigen hulpverleningsplan. Bijvoorbeeld het meisje die is 18 jaar, zij heeft andere dingen dat een meisje van 14 jaar. Bijvoorbeeld werken naar het zelfstandig wonen, of als ze een baby hebben, werken naar een gezin, naar een familie. Het hangt ook af van het gedrag van die meisjes.
Kaartsysteem	Welke middelen zijn aanwezig?	5.1.14	Individueel heb je dus de middelen om een kind individueel te begeleiden als mentor. We hebben dus die vaardigheidskaarten.

Kernlabel G: Integratie

Label	Interviewer	Code	Fragment
MAM activiteit integreren op een impliciete manier	Hoe kun je MAM integreren?	1.4.2	Als je een opdracht gaat geven van we gaan nu muzische opdrachten doen, dan haakt gewoon al gelijk de helft af. Men moet niet het idee hebben dat je iets leuks gaat doen of er zijn ook culturen die alleen maar iets willen doen wat nuttig is, die zien het nut er niet van in om te gaan tekenen. Dus je moet dat eigenlijk, wat mij betreft, als interventies inbrengen. Ik zie dat je sus of zo doet eh als we nou eens even gaan wandelen een stuk.
Gebruik van MAM activiteit	Waar moeten we rekening mee houden met de integratie van MAM?	6.4.21	Waar denk ik het meest op gericht moet worden MAM is hoe je met elkaar om gaat, het sociale. De manier van communicatie. Dat zijn dingen die je moeilijk ook alleen maar kan vertellen. Je moet zo of zo praten, je moet respect hebben, hoe leer je dat in de praktijk. Ik denk dat MAM daar heel goed op kan inspelen. Bijvoorbeeld met drama of gedichten het gaat ook om de expressie van je gevoel ik dat dat hier in het huis heel belangrijk zou zijn.
Integratie door middel van trainingen	Hoe kunnen we een methodiek integreren?	6.3b/4.24	Maar het blijft inderdaad belangrijk om trainingen te geven, je kan de groepswerkers niet terug sturen naar school. In combinatie met werk en gezin en naar school gaan is dat erg lastig in de praktijk. Makkelijker is om praktijkgerichte trainingen te geven. Dat doen we dus ook 1x de twee maanden om echt op de praktijkgericht te trainen.
Integratie van	Wat is	6.3ab/4.2	Ik denk inderdaad een stukje bewust maken

MAM en bewustwording	belangrijk tijdens de integratie van MAM?	8	is heel belangrijk en het stukje praktisch ideeën. Je hebt natuurlijk de theorie als er eventjes niets te doen is kan je een activiteit doen, je kan bijvoorbeeld iets willen bereiken maar dan ook hoe. Dus echt praktisch want ik merk dat de creativiteit vaak ook ontbreekt om met bepaalde ideeën te komen. Omdat men er waarschijnlijk ook niet bekend mee is. Dus wat ik al eerder heb aangegeven als er een moment niets te doen is dan de kinderen van oh, we willen een rondje in de stad. Dat is ongeveer de activiteit die gedaan wordt. Soms hebben de kinderen wel spontaan wel van oh, we gaan mens erger je niet spelen. Maar de groepswerker kan ook inspelen om zo een moment om iets te gaan doen met de groep, daar ontbreekt het. Je hebt je geplande activiteiten om bepaalde doelen te bereiken en dingen aan te pakken maar ook de niet geplande momenten. Hoe kan je daar op in spelen om iets te doen.
----------------------	---	---	--

Kernlabel H: Kennis

Label	Interviewer	Code	Fragment
Mening kennis vergaren	Behoeftte aan nieuwe kennis	2.3a.21	Je bent nooit te oud om iets te leren.
Behoeftte aan nieuwe kennis	Hebt u behoefte aan nieuwe kennis?	3.3a.17	Ik heb wel behoefte om van jullie dingen te leren bijvoorbeeld. Dingen die je kunt gebruiken dus ik ben nieuwsgierig hoe jullie dat doen zodat die meiden het ook gaan doen. Hierdoor kunnen wij het ook weer gaan doen. Jullie openen eigenlijk ook deuren deze activiteiten kunnen we dan vaker gebruiken.
Mening kennis vergaren	Hebt u behoefte aan nieuwe kennis?	4.3a.14	Kennis.. Ik ben iemand die als ik ergens bij moet zijn, bijvoorbeeld een lezing. Ik ga want je weet, het is nooit teveel om te leren. Dus ik zeg niet dat ik het niet nodig heb. Ik zeg niet dat ik het hele werk weet. Maar ik zeg wel dat ik het werk goed weet te doen. Deze leeftijd heb ik veel mee gewerkt.
Kennis van een methodiek	Is er behoefte aan kennis?	6.3b.23	Je moet een bepaalde basis kennen van de methodiek. We hebben de afgelopen tijd ook hard gewerkt om de methodiek bekend te maken want dan hoef je niet elke keer nieuwe dingen te verzinnen, dan heb je een vaste aanpak. Dus daar zijn we veel mee bezig geweest de afgelopen periode omdat toen ik 2,5 jaar geleden hier kwam was alles wel aanwezig maar werd niet mee gewerkt dus ik heb geprobeerd om alles praktisch werkbaar

			te maken. Dus bij het team introduceren en dat werkt goed.
Behoeftte aan kennis	Waar is behoefte aan?	6.3ab/4.28	Ik denk inderdaad een stukje bewust maken is heel belangrijk en het stukje praktisch ideeën. Je hebt natuurlijk de theorie als er eventjes niets te doen is kan je een activiteit doen, je kan bijvoorbeeld iets willen bereiken maar dan ook hoe. Dus echt praktisch want ik merk dat de creativiteit vaak ook ontbreekt om met bepaalde ideeën te komen. Omdat men er waarschijnlijk ook niet bekend mee is. Dus wat ik al eerder heb aangegeven als er een moment niets te doen is dan de kinderen van oh, we willen een rondje in de stad. Dat is ongeveer de activiteit die gedaan wordt. Soms hebben de kinderen wel spontaan wel van oh, we gaan mens erger je niet spelen. Maar de groepswerker kan ook inspelen om zo een moment om iets te gaan doen met de groep, daar ontbreekt het. Je hebt je geplande activiteiten om bepaalde doelen te bereiken en dingen aan te pakken maar ook de niet geplande momenten. Hoe kan je daar op in spelen om iets te doen.
Behoeftte aan kennis	In reactie op 6.3ab/4b.28	6.3a.29	Je moet hun ook leren om een dag invulling te hebben. Je moet hun ook leren dat als je even een dag niets te doen hebt dat je dan de hele dag tot 12 uur op bed ligt en daarna voor de tv hangen, een uurtje op je telefoon en dan wordt het weer tijd om te slapen. Dus wat zijn de activiteiten, wat zijn de dingen die je kan doen met de jongeren.

Kernlabel I: Leerstijl

Label	Interviewer	Code	Fragment
Manier van leren	Hoe leert u het beste?	2.3ab.23	Een voorbeeld geven en het voordoen en dan onthoud ik het beter.
Manier van leren	Hoe leert u het beste?	3.3b.18	Als ik iets zie, dan leer ik. Bijvoorbeeld ik zie jullie een activiteit doen. ik ben heel praktisch ik houd eigenlijk niet veel van theorie, soms moet het wel. Het is ook tekenen vind ik ook leuk. Als ik het kan zien en het er over hebben of een tekening dat is genoeg voor mij.
Manier van leren	Hoe leert u het beste?	4.3b.15	Voordoen is makkelijker. Maar als ik het moet lezen, dan doe ik het ook. Ik neem mijn tijd. En ik lees het. Nederlands lees ik beter dan dat ik het kan uit spreken.
Manier van leren	Leren door lezen of door doen	4.3b.16	Dingen leren door lezen of zelf actief doen doe ik allebei. Ik kom net van een BHV. We hadden een dik boek, en ik heb gisteren gehoord dat ik geslaagd ben dus.

Manier van leren	Hoe leert u het beste?	5.3b.28	Door praktische dingen, liefst niet teveel om te lezen.
Manier van leren	In reactie op 5.3b.28	5.3b.29	Ik moet het me eerst eigen maken, het leren om het te kunnen toepassen. Ik moet ruimte maken om dat erin te stoppen. Dan moet ik even bekijken waar ik dat ga stoppen. Ik moet dan goed luisteren en leren.
Manier van leren	Hoe komen de groepsworker s tot leren?	6.3b.25	Door gewoon de ervaring op de vloer en dat ook bespreken en evalueren. We hebben ook vaak in de team vergadering altijd een evaluatie. Hoe is het gegaan wat was iedereen zijn rol daar in, hoe had het anders gekund, wat ging er goed. Ik denk dat de meeste leermomenten zijn.

Kernlabel J: Organisatie

Label	Interviewer	Code	Fragment
Voorzichtigheid door christelijke identiteit	In reactie op 2.1/4a.17	2.1/3b.25	Dit is een christelijk instituut. Je moet heel voorzichtig zijn in wat je zegt en wat je doet. Ik moet echt nadenken voordat ik zeg. Dat vind ik zo moeilijk
Beschrijving aanbod van hulpverlening	Kunt u de organisatie omschrijven?	3.1.3	Het is een huis wij accepteren meiden hulp nodig hebben in de opvoeding en meiden die vroeg zwanger zijn geraakt en geen plaats hebben om te wonen met hun kinderen. Wij bieden dan een veilige plek zodat ze verder kunnen ontwikkelen en ook een goede opvoeding zodat ze een goed gevoel krijgen.
Identiteit organisatie	In reactie op 4.1.3	4.1.4	Het is een christelijke organisatie, niet zo groot, hier passen 7 tot 8 meisjes.
Identiteit organisatie	Kunt u een omschrijving geven van de organisatie?	5.1.4	Vanuit het begin de naam Rosa di Sharon, dat is een Bijbelse naam, we zijn een christelijke organisatie voor gezinnen, voor eenheid in de gezinnen.
Missie van de organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.5	De missie is: herstel voor gezinnen.
Omschrijving organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.6	Eén; wij geloven in God, Hij is de enige die levens kan veranderen. Twee; we zijn professioneel, als wij de dingen op de juiste manier doen wetende dat we niet de eigenaars zijn van deze kinderen, maar dat we weten dat we hen kunnen begeleiden.
Doel van de organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.7	Ons doel is dat ze God leren kennen, dat ze stabiele mensen worden als persoon, emotioneel, geestelijk. Dat we in onze gemeenschap stabiele jongeren kunnen vormen.
Werkwijze van de organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.8	En als er crisis is en ze komen bij ons doen we ons best om deze jongeren te begeleiden.

			Zoals ik al zei geestelijk, als professionele begeleiders, met behulp van een psycholoog of orthopedagoog.
Werkwijze van de organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.9	En we begeleiden ook het gezin, dus de ouders. Want we begrijpen dat de ouders eigenlijk de belangrijkste rol in het leven van de jongeren speelt. Als er een crisis in de familie is, is dat niet begonnen op de dag dat de bom explodeert, andere dingen zijn er al aan vooraf gegaan. Dus ook de ouder moet hierbij betrokken worden om te weten wat is er fout gegaan.
Doel van de organisatie	In reactie op 5.1.4	5.1.10	En Kas pa Hoben ku Futuro is daar om de familiebanden te herstellen. Zodat de jongere weer terug kan gaan naar de familie.
Omschrijving organisatie	Kunt u een omschrijving geven van de organisatie?	6.1.2	De organisatie is Fundashon Rosa di Sharon, dat is een organisatie die hulp bied aan jongeren. Dat kan op verschillende manieren. Op dit moment zijn we het meest gefocust op Kas pa Hoben ku Futuro, dat is het huis waar we jonge meisjes opvangen. En dat doen we een residentiele setting 24/7 met professionele groeps werkers voor de begeleiding.
Doel van de organisatie	In reactie op 6.1.2	6.1.4	Wij willen eigenlijk hulp bieden aan jongeren en hun gezin met name omdat we zien dat er veel problemen zijn in de gezinnen. En die begeleiden zodat zij kunnen ontwikkelen naar een goede toekomst. Je ziet ook veel situaties waar de jongeren eigenlijk niet het probleem is, maar de gezinssituatie of dat er bepaalde problemen zijn de communicatie gevallen van incest of drugsgebruik. Eigenlijk geen goede plek voor de jongeren om op de te groeien. Soms krijgen ze niet de kans om te ontwikkelen. Dus eigenlijk door een integrale aanpak kunnen wij de jongeren met hun gezin steunen. Zodat ze uiteindelijk in hun gezin of om voorbereid te worden zodat ze zelfstandig kunnen wonen.
Subsidie voor de organisatie	In reactie op 6.1.2	6.1.6	Wij krijgen subsidie nu van het VWS, volksgezondheid, Welzijn en Sport. In die subsidie zit met name de basis zodat we een woning kunnen betalen, water, licht, groeps werkers en eten. Dus die middelen die zijn aanwezig behalve het stukje personeel kunnen we daar goed mee werken.
Team		6.1.22	We hebben wel een team die eigenlijk of geen ervaring in residentieel of geen juiste opleiding eigenlijk dus we hebben een team dat gevormd moet worden, de doelgroep

			veranderd, de groep veranderd telkens. Je moet daar ook elke keer op kunnen inspelen.
--	--	--	---

Kernlabel K: Organisatiestructuur

Label	Interviewer	Code	Fragment
Functie van coördinator	Wat is de rol van Tamara?	3.1.4	Tamara coördineert wat moet gebeuren en als er regels veranderd worden gaan we het er met haar over hebben. Zij neemt het eindbesluit en zij controleert bijvoorbeeld als we een hulpverleningsplan maken of alles in orde is en ook de mappen. Ze bekijkt ook de rapportage zodat ze feedback kan geven. Dus is zij de eindverantwoordelijke van deze stichting.
Functie van coördinator m.b.t. de intake	Kunt u het proces bij binnenkomst beschrijven?	3.1.11	De coördinator gaat eerst kijken wie die persoon is en even kijken of ze een voogd krijgen of op zichzelf ingeschreven is. Dan heb je die intake gesprek. Je gaat vragen stellen, waarom wil je hier komen? En wat zijn je doelen waaraan wil je werken en daarna ga je die punten bespreken. Dan gaan we kijken of we dat meisje gaan accepteren. Dan komt het tweede intake gesprek dan ga je ook weer vragen stellen om verduidelijking vragen. In het derde gesprek ga je vertellen of het meisje het wel of niet wordt. Dus het is een proces om te weten wat voor soort meid is het en wat wil ze bereiken en hoe.
Functie van coördinator	Wat is uw taakomschrijving?	6.1.1	Ik coördineer het project daarbij door ik ook de eindsturing van het team. Ik heb met name buiten het huis; met school, jeugdzorg, gezinsvoogden.

Kernlabel L: Samenwerking

Label	Interviewer	Code	Fragment
Werken in het team		4.1.19	Het team moet echt in een structuur met elkaar werken. De overdracht die wij geven is belangrijk. Doorgeven mondeling of we steunen elkaar ook vaak. Door de zien wat was gebeurd en daarover te praten. We werken ook met mentor van de kinderen. Samenwerken en de mentorschap is belangrijk.
Collega's helpen in het werk	Aanwezig bij training voor	4.3a.17	Want ik houd er van. Dan kan ik mijn mening ook geven en dan kan ik ook helpen

	team		hoe je het ook kan doen. Of beter kan doen. En mijn mening is niet wat ik wil maar het is uit mijn ervaring wat ik heb vanuit deze werk. Dus misschien kun je het ook zo proberen of misschien is het teveel als je het zo doet, het komt vanzelf want ik weet hoe je dit werk kunt doen.
Samenwerken	Training toepassen op de groep	3.3b.19	Ja omdat we volgen ook cursussen dan gaan we bespreken welke manieren de ander gebruikt. We moeten het samen doen want soms wil je het op die manier doen. Er moet een manier komen dat iedereen het zelfde doet 1 lijn. Anders doet iedereen iets anders en dan maak je de meiden in de war.
Leren van elkaar	Leren jullie van elkaar	4.3b.18	Ja we leren van elkaar. En ik help hun ook.

Kernlabel M: Spelen

Label	Interviewer	Code	Fragment
Neiging tot spelen	Heeft cultuur invloed op MAM?	1.3b.8	Want elk mens heeft de neiging tot spelen, heeft de neiging om te lanterfanten eigenlijk.
Spelenderwijs en creatief oplossingen aandragen	In reactie op 1.4a.2	1.4.4	Dus je moet wel kijken hoe je ook daarin creatief en spelenderwijs oplossingen aandraagt die muzisch blijken te zijn. En dan ervaren mensen als het ware het nut pas achteraf.

Kernlabel N: Training

Label	Interviewer	Code	Fragment
Effect van een training	Helpt een training?	2.3b.24	Ja, het helpt wel. We zijn niet 100% perfect. Door die training ga je even nadenken voordat je iets zegt. Het helpt wel, het is goed.
Trainingen geven	Geven jullie trainingen?	6.3b/4.24	Maar het blijft inderdaad belangrijk om trainingen te geven, je kan de groepswerkers niet terug sturen naar school. In combinatie met werk en gezin en naar school gaan is dat erg lastig in de praktijk. Makkelijker is om praktijkgerichte trainingen te geven. Dat doen we dus ook 1x de twee maanden om echt op de praktijkgericht te trainen.
Gebruik maken van trainingen	In reactie op 6.3b.4b.24	6.3b.26	Bepaalde theorie als basis komt dan terug in de training. Bijvoorbeeld we hebben iemand uitgenodigd om probleemgedrag, normaal

			gedrag en te leren observeren en signaleren. We hebben dus in de teamvergadering een moment om te evalueren en dan daarbuiten dus extra trainingen voor de extra theorie voor de onderbouwing. Hoe je om kan gaan met conflicten.
Aandachtspunten training	Waar moet je opletten bij het geven van een training	6.3b.27	Dat je niet te snel praat, dus de taal. Voor de rest denk ik dat het team heel open is om te leren en vertellen wat is MAM en waarom is dat belangrijk. Een stukje bewust maken en dan de praktische toepassing er van.

Bijlage B – Observaties

Hieronder vind u de uitwerkingen van de observaties die gedaan zijn tijdens de activiteiten bij Kas pa Hoben ku Futuro. De observaties zijn uitgewerkt in vier onderdelen; observatie notities, theoretische notities, methodische notities en reflectieve notities. In totaal is er bij zeven activiteiten geobserveerd. Elke activiteit is door zowel Anne Rommers en Thirza Klingenberg geobserveerd om zo de intersubjectiviteit te waarborgen. Deel A van de observatie is door Anne Rommers geobserveerd en Deel B is geobserveerd door Thirza Klingenberg.

Observatie 1 A	
Observator	Anne Rommers
Datum	26 februari
Begintijd	17:00 uur
Eindtijd	19:02 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) M Mevrouw A Cliënt E Cliënt J Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Snacks maken
Locatie	Keuken van Kas Pa Hoben
Tijd	A. Observatie notities
17:00	Vrouw die leiding geeft aan activiteit is niet aanwezig. TV staat aan op muziek channel
17:45	J., E., en W. zijn in de kamer van J. en zijn bezig met de haren vlechten van J.
	W. praat met luide stem tegen GW: ' Wil je water voor mij halen? Ik heb dorst'. ' Wanneer komt die vrouw?'
	GW komt water brengen aantal minuten later.
	M. zit in huiskamer, kapster doet haar, haar.
18:03	E. loopt binnen in keuken
18:04	W. loopt binnen in keuken
18:05	GW en mevrouw A. aanwezig in keuken en praten met elkaar
18:06	W. komt binnen in keuken
18:07	Er mist een ingrediënt, GW gaat bij huis van mevrouw A. product halen.
18:14	J. haalt kleding uit wasmachine
18:16	W. en Mevrouw A. in keuken
18:22	W. kijkt terwijl E. het vuur probeert aan te steken van het gasfornuis. Het fornuis gaat niet aan, W zegt: 'move' en maakt het vuur aan.
18:25	J. loopt keuken binnen
18:26	J., E., en W. maken dansende bewegingen op muziek van de TV
	GW eet cracker in keuken praat niet
	W. en E. maken dansende bewegingen voor GW
18:27	W. trekt aan haren van E.
18:28	W. en E. maken dansende bewegingen voor de TV
	E. probeert gasfornuis aan te steken het vuur is niet aan, W. pakt

	aansteker af en steekt het vuur aan.
18:30	GW zegt: 'Jullie kijken niet, kijk wat ze doen'
18:34	GW zoekt rol keukenpapier kan dit niet vinden in keuken. W. pakt dit uit kastje en geeft het aan GW.
	W. maakt dansende bewegingen en E. kijkt naar W. en maakt soortgelijke bewegingen.
18:37	J. komt binnen in keuken kijkt naar bezigheden van mevrouw A. kijkt naar buiten (staren). J. trekt aan haren van E. W. zegt: 'Niet vechten'. TV staat nog steeds op channel met muziek. W. zingt mee met een liedje waar het woord 'nigger' in voor komt. W. gaat voor GW staan terwijl ze het woord 'nigger' zingt. GW zegt: 'Ik ben geen nigger'.
18:39	Geen cliënten in keuken aanwezig Mevrouw A. is bezig met taart GW loopt naar cliënten toe
	Cliënten raken E. aan
18:46	J. in keuken
	E. kijkt naar observators
18:51	J. zit op stoel aan de eettafel
18:51	GW niet in keuken
18:52	GW terug in keuken
18:53	J. zit op stoel aan de eettafel
18:54	GW zegt: 'Hij brandt aan'.
18:55	W. maakt eten klaar in keuken en W. let op pannetje met ingrediënten voor taart.
	GW zegt: 'Wat eet je?'
	'Ze eet dinges', zegt cliënt
	W. maakt 'fuck you' gebaar, haar middelvinger is opgestoken.
19:02	J. en W. zitten aan tafel
	Cheesecake wordt in koelkast gezet

B. Theoretische notities

Ik had het idee dat degenen die geobserveerd werden niet zich niet heel anders gedroegen omdat wij er bij waren.

De activiteit zou eigenlijk beginnen om 17:00 en een uur later begon de activiteit. Ik heb niet gehoord dat de GW duidelijkheid gaf over wanneer Mevrouw A. aanwezig zou zijn en wat ze in de tussentijd konden doen. Ik vond wel dat de cliënten goed omgingen met de soepele omgang van de tijdsindeling. Dit heeft volgens mij ook veel met de cultuur te maken. Wij zaten voordat we begonnen met de activiteit bij E., J. en W. op de slaapkamer van J. Ik vond dat ze een open houding naar ons toe hadden doordat ze dingen vroegen en antwoorden op de vragen. Wat voor mij heel erg opviel was de rol van W. ze komt op mij over als de informele leider en krijgt hier naar mijn inzien ook (te) veel ruimte voor. Ze schreeuwt vanuit de slaapkamer op water aan de GW. Ik kreeg hierbij het idee dat W. op haar wenken bediend wilt worden. Haar rol zie je ook terug in de omgang met andere cliënten. E. is jonger dan zij is en ik vond dat ze haar continue commandeert dat ze dingen moet doen of pakken voor haar of een ander. E. luistert hier in de meeste gevallen ook naar. Ik had niet het idee dat de GW hier iets mee doen. De positie van W. wordt naar mening versterkt doordat ze veel kwaliteiten bezit (die de anderen niet hebben). Hierbij te denken aan dansen, zingen, koken, het spreken van tenminste drie talen. Het is mij ook opgevallen dat ze goed verschillende taken kan managen. Tijdens de activiteit is ze aan het dansen, helpen bij de cheesecake, geeft ze E. opdrachten en maakt ze eten voor drie mensen klaar. W. is ook het meeste van de cliënten in de keuken. Het lijkt of GW haar nodig hebben en niet willen dat W. boos

wordt. Zo vroeg GW bijvoorbeeld weet je waar de keukenrol ligt. W. danst voor het gezicht van de GW en zingt 'nigger'. Dit komt voor mij als imponerend gedrag over. GW zegt alleen 'Ik ben geen nigger'. Ze wordt niet beperkt in begrenst in haar gedrag.

E. komt op mij volgend over. Ik zag E. een aantal keer naar ons kijken. Ik dacht dat ze wilde weten wat wij van hun gedrag vonden. Ze waren namelijk vrij expressief naar mijn mening op de muziek van de tv aan het dansen. Hier schaamde ze zich naar mijn inzien niet voor. Het zag eruit alsof ze veel plezier hadden in het dansen. Ik zag E. wel kijken naar W. hoe zij danste en probeerde dit volgens mij na te doen.

Ik heb geen positieve, motiverende woorden gehoord van de daarbij vond ik dat er weinig interventies en begrenzingen werden uitgevoerd door de GW.

C. Methodische notities

We hebben ervoor gekozen om de groepswerkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groepswerker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker M
- Cliënt W
- Cliënt E

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken. We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Bij deze observatie op de leefgroep heb ik de rol van onderzoeker aangenomen. In mijn dagelijks leven werk ik eveneens met kinderen en observeer ik ook de situatie. Het kan zijn dat ik mijzelf vergelijk met de groepswerker van Kas Pa Hoben. De Bonairiaanse cultuur verschilt in grote mate van de Nederlandse cultuur. Er bestaat dus een gevaar dat er teveel met een Nederlandse bril naar de situatie gekeken wordt.

Ik had van te voren het idee dat ze cliënten en groepswerker zich veel anders zouden gedragen terwijl wij aan het observeren waren. Ik vond dit achteraf minder dan verwacht. Dit dacht ik doordat de cliënten vrij expressief aan het dansen waren en naar mijn inzien ook brutaal waren tegen de GW. Ik had verwacht dat de GW wel meer zou doen omdat wij erbij waren.

Ik had niet echt het idee dat de cliënten iets hadden aan de cliënten iets hadden aan de activiteit allereerst omdat ze niet echt gemotiveerd werden maar ook werd er niet echt een appel gedaan op hun zelfstandigheid.

Observatie 1 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	26 februari
Begintijd	16:45 uur
Eindtijd	19:03 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) M. Mevrouw A (doet activiteit) Kapster Cliënt E. Cliënt J. Cliënt M. Cliënt W.
Activiteit	Snacks maken met cliënten
Locatie	Keuken en huiskamer van Kas Pa Hoben
Tijd	A. Observatie notities
16.45	Cliënt M zit in de woonkamer, de kapper is bezig met het inzetten van nep haar Cliënt E zit in de gang voor de computer een spelletje te doen Cliënt J hangt buiten, achter het huis, de was op Cliënt W loopt door het huis heen Groepswerker M zit op kantoor TV staat aan in de woonkamer, muziekprogramma
17.05	Activiteit snacks maken hoort te starten, maar de mevrouw A die hiervoor komt is er nog niet
17.20	Activiteit snacks maken is niet gestart, mevrouw A is niet aanwezig
17.45	Cliënt W, J en E zitten op de kamer van cliënt J Cliënt W is bezig met het invlechten van nep haar in het haar van cliënt J.
17.50	Groepswerker M loopt langs de kamer van cliënt J. Cliënt W zegt met luide stem; 'Ik wil drinken, ik heb dorst' Groepswerker M vraagt: 'oh heb je dorst? Wie heeft er nog meer dorst?' Cliënt J geeft aan dat ze dorst heeft door 'ja' te zeggen Groepswerker haalt twee glazen water met ijsblokjes op
17.55	Mevrouw A is aanwezig Groepswerker M komt de kamer van cliënt J binnen en zegt; 'eventjes stoppen, de mevrouw is er'. Cliënt J, W en E zijn op dat moment in de kamer van cliënt J.
18.00	Cliënt J, W, E zijn in slaapkamer van cliënt J Mevrouw A pakt alle benodigdheden in de keuken die op het recept staan Cliënt E komt de woonkamer binnen GW staat in de keuken
18.03	Cliënt W is de keuken binnen gelopen en staat daar Mevrouw A doet alle voorbereidingen, koekjes malen + ingrediënten afwegen Cliënt W zegt met luide stem dat iedereen moet komen
18.05	Cliënt E staat op, loopt naar de keuken en loopt daarna weer naar de televisie en gaat daar staan kijken Cliënt J komt binnen lopen vanuit de gang GW moet even een ingrediënt halen buitenshuis, vraagt aan Anne en mij

	of wij een oogje in het zeil willen houden
18.15	GW komt terug Cliënt E zit voor televisie GW loopt keuken binnen en zegt tegen cliënt W dat zij niet op het keukenblad mag zitten, W gaat ervan af. GW roept; 'Komen jullie kijken?'
18.18	GW roept cliënt M of zij ook komt, M zegt; 'Neehee bezig'. Cliënt W + E zijn in de keuken GW is in de keuken
18.20	Mevrouw A geeft een opdracht Cliënt W + E willen het allebei pakken, W heeft het als eerste GW vraagt waar cliënt J is, cliënt W zegt; weet ik niet. W schreeuwt naar waar ze is.
18.25	TV staat aan Cliënt W geeft cliënt E een duw, GW zegt 'nee, niet doen' Cliënt J komt binnen Cliënt W schenkt drinken in voor Anne en mij en zichzelf Mevrouw A is alleen bezig met de cheesecake maken
18.26	Cliënt J loopt weg Cliënt W en E lopen naar de TV, W gaat dansen
18.27	Cliënt E loopt keuken in, cliënt W zegt tegen E dat ze terug moet komen naar de TV Cliënt W en E lopen de keuken in, W pakt de arm van E en danst tegen aan.
18.28	Mevrouw A vraagt om het gas aan te steken, cliënt E pakt de aansteker en probeert het gas aan te steken. Dit lukt niet. Cliënt W pakt de aansteker af van cliënt E. Cliënt W danst op 10 cm afstand voor GW GW zegt niks
18.29	Cliënt W + E dansen in de keuken GW zegt; 'jullie kijken niet'
18.30	GW zegt; 'Kijk wat ze doet'
18.31	Cliënt E smelt boter in de pan op het fornuis Anne geeft cliënt W een tip om bij te schrijven op het recept, W zegt tegen GW; 'heb je dat gehoord, moet je straks opschrijven' Mevrouw A vraagt om keukenpapier, GW kijkt in kastje en cliënt W kijkt in ander kastje. W heeft als eerste gevonden en zegt 'ik was eerder'. GW zegt niks.
18.35	Cliënt W danst in de keuken
18.36	Cliënt J komt de keuken binnen
18.37	Cliënt E, J en W kijken 30 sec naar het deeg dat mevrouw A aan het maken is
18.38	Cliënt E zet de cheese cake bodem in de koelkast Cliënt W zegt nigga tegen GW, GW zegt; 'ik ben geen nigga'.
18.39	Cliënt J loopt vanuit de keuken naar de woonkamer en gaat bij cliënt M en de kapster zitten.
18.40	Cliënt J loopt naar de gang Cliënt W en E lopen naar de TV
18.41	Cliënt E loopt naar de gang
18.42	Cliënt E loopt naar de keuken
18.43	GW leunt op het aanrecht en kijkt in de richting van mevrouw A, cliënt W en E
18.45	Cliënt J loopt woonkamer binnen en loopt via de keuken naar buiten

18.47	Cliënt W en E zijn bezig met kip in de magnetron doen die ze die middag had klaargemaakt Mevrouw A is bezig met het beslag mixen
18.49	Cliënt J komt binnen met een lege wasmand. Vraagt aan GW of die de wasmand op kantoor wil zetten. GW pakt wasmand aan en loopt weg, de gang in. Komt terug zonder wasmand.
18.50	Cliënt J staat in de keuken, gaat in de woonkamer aan de eettafel zitten. Cliënt W snijdt een banaan in stukjes en doet deze in een pan op het gasfornuis. Cliënt E haalt de kip uit de magnetron
18.55	Cliënt W pakt rijst en salade en doet deze op een bordje. Maakt ook 1 schaalpje voor GW. Cliënt W pakt de bodem van de cheese cake uit de koelkast en zet ze neer naast mevrouw A Cliënt E pakt ook rijst en doet dit op een bordje.
18.56	GW vraagt om een stukje kip
18.58	Cliënt W doet 3 stukjes kip in het schaalpje voor GW Cliënt E gaat eten, staat in de keuken
18.59	Cliënt W gaat eten, staat in de keuken GW zegt; 'Ga aan tafel'
19.00	Cliënt E gaat in de stoel voor de TV zitten Cliënt W gaat aan tafel zitten, cliënt J eet ook mee van het bord van cliënt W
19.01	Mevrouw A doet het beslag boven op de bodem van de cheese cake.
19.03	GW is in de keuken en zet de cheese cake in de koelkast

B. Theoretische notities

Het is mij opgevallen dat de mevrouw die de activiteit kwam doen te laat kwam, maar dat het ook niet duidelijk was hoe laat zij zou komen. Op die manier konden de meisjes eerst nog hun eigen gang gaan, er werd ook niet afgesproken met de groepswerker wat er gedaan werd in de tussen tijd.

Wat mij nog meer opviel was het moment dat cliënt W om drinken vroeg aan de GW omdat ze dorst had en de groepswerker ging dat voor haar ophalen. Ik denk dat dit misschien te maken heeft met de positie die cliënt W inneemt in de groep, deze positie interpreteer ik al informeel (bege)leider, en deels met de cultuur. Ook het praten met luide stem (wat ik interpreteer als schreeuwen) is naar mijn inzien iets wat hoort bij de cultuur. Dit denk ik omdat mij dit ook al op straat of in restaurants is opgevallen.

Wat mij is opgevallen, is dat de cliënten niet actief betrokken werden bij de activiteit. De mevrouw deed bijna alles zelf en praatte ook niet veel met de meiden. Ik denk dat het daardoor komt dat de meiden ondertussen veel andere dingen deden zoals het dansen of het eten maken en op eten. Daarnaast greep de GW ook niet veel in en betrokken slechts enkele keren bij de activiteit door te zeggen dat ze niet keken. Naar mijn idee lijkt het alsof de GW het zelf ook allemaal niet zo interessant vindt en er maar een beetje bij staat te kijken.

Het is eigenlijk een groepsactiviteit, maar ondertussen waren er maar 2 cliënten die de meeste tijd aanwezig waren in de keuken. Naar mijn idee is deze activiteit niet zo belangrijk en is het niet belangrijk om samen iets te doen en te leren.

Cliënt W wil veel bepalen en doen en trekt daarin cliënt E mee. Ik interpreteer dit als volgt; E moet doen wat W wil dat ze doet. W wil ook dat de GW doet wat W wil dat zij

doet. Door vlak voor de GW te staan dansen of opdrachten te geven aan de GW wil ze, mijn inzien, deze intimideren en bepalen hoe het allemaal geregeld wordt op de groep. Daarnaast noemde W de groepswerker ook nog 'nigga' wat naar mijn idee niet respectvol is naar de GW toe.

C. Methodische notities

We hebben ervoor gekozen om de groepsworkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groepswerker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker M
- Cliënt W
- Cliënt E

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken.

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Wat me heel erg verbaasd is de rol die de GW heeft in deze activiteit. Zij zei nauwelijks iets tijdens de activiteit en ze was zeker niet actief aanwezig, mijn inzien. Ze zei slechts een paar keer dat de cliënten even moeten kijken wat de mevrouw aan het doen was. Hier luisteren de cliënten dan wel naar en keken ook daadwerkelijk 'even' bij de mevrouw.

Wat me nog meer verbaasd is hoe de activiteit zelf in elkaar zit. De mevrouw die deze activiteit doet met de cliënten doet alles zelf en de cliënten hoeven nauwelijks iets te doen. Dit kwam op mij niet heel erg stimulerend over voor de cliënten om actief betrokken te zijn bij de activiteit. Ik had zelf het idee dat ze op deze manier niet leren om een cheesecake te bakken. Voor mijn gevoel zou ik dat zelf ook niet op deze manier leren.

Wat me dan nog als laatste is opgevallen, en waar ik me ook over verbaas, is de positie van cliënt W in de groep en de houding die zij had tegenover de GW. De GW zei hier weinig over en ging niet vaak erop in. Ze zei bijvoorbeeld niks van het feit dat cliënt W vlak voor haar stond te dansen en opdracht gaf om iets te pakken.

Wat ik mij afvraag is of dit te maken heeft met de groepswerker die aanwezig is tijdens deze activiteit en of deze activiteit anders zal zijn wanneer er een andere groepswerker

aanwezig is? Dit is zeker relevant voor de volgende observatie tijdens deze activiteit.

Daarnaast neem ik normaal de rol van begeleider (SPH'er) in op een woongroep en in dit geval zat ik in de rol van observator en onderzoeker. Dit kan van invloed zijn op onze onderzoekgegevens en theoretische notities omdat ik gekleurd, vanuit mijn stage ervaringen, kijk naar de situatie op de groep en de groepsdynamica.

Observatie 2 A

Observator	Anne Rommers
Datum	28 februari
Begintijd	09:45 uur
Eindtijd	11:15 uur
Aanwezig	Groepswerkers(GW) S/ O Secretaresse R Tamara Richards Pastor Ramiro Cliënt E Cliënt J Cliënt M Cliënt W Client Ed
Activiteit	Ontbijt in groepsverband
Locatie	Porch van Kas Pa Hoben
Tijd	A. Observatie notities
10:15	Meiden worden geroepen om aan tafel te komen.
10:20	GW O bidt voor eten
	Vier cliënten zitten aan rechterkant van tafel
	Pastor R Geeft knuffel aan J
	J en W maken oogcontact en communiceren met elkaar J doet hand voor haar mond.
	J maakt een grap met nephaar, doet dit onder oksel. GW, Tamara, secretaresse R en cliënten lachen.
	W staat voor E kijkt haar aan zegt niets, E kijkt terug
11:00	GW O Geeft afscheidsboekje met foto's aan Ed
	T praat tegen Ed, geeft haar brief van de bank, haar hulpverleningsplan en een pasje.
B. Theoretische notities	
In eerste instantie zou het ontbijt om 09:00 beginnen maar T dacht dat het beter was om het een uur later te doen. Dit wilde zij zodat de meiden dan langer de tijd hadden om uit te slapen en voor te bereiden. Het ontbijt startte om 10:45. In het begin vond ik het aan het ontbijt vrij rustig later werd er wel meer gepraat en grapjes gemaakt. Wat mij opviel was dat ik J een aantal keer echt zag lachen. Voor mij komt zij over als iemand die vrij gesloten is. Wat mij ook weer opviel was het imponerende gedrag van W naar E Het viel mij op dat daar niet van werd gezegd door de GW. Ik had het idee dat E gekleineerd werd. Verder was er uitgebreid eten gemaakt en werd er aan het einde tijd besteed aan het vertrek van Ed ik vond dat W hier sympathiek en adequaat reageerde op het vertrek van Ed. Ze zei dingen als; 'je gaat ons missen' en 'je kan altijd nog langs komen bij het snack maken.' T had nog een kort gesprekje over de afronding van het traject van Ed bij Kas Pa Hoben. Dit was wel in het Papiaments dus ik kon het wat moeilijker volgen. Ze gaf hierbij haar hulpverleningsplan, pasje en een brief van de bank. Ik vond dit heel betrokken over komen. Ook door de andere GW werd bevestigd dat ze altijd langs kan komen.	
C. Methodische notities	
We hebben bewust voor deze activiteit gekozen omdat de groep met GW nu als geheel een activiteit ondernam. Hierdoor konden we goed de rollen bestuderen en zien wat de	

interacties waren tussen de GW en cliënten. Daarbij konden we ook observeren wat de verhoudingen binnen het team waren en hoe ze dit lieten zien in de groep. Ook wilde we kijken naar de verschillende benaderingswijzen van de GW naar de cliënten toe.

Voor deze observatie vonden wij het niet gepast om mee te schrijven omdat we zelf onderdeel waren van de activiteit. We direct na de activiteit onze observaties en bevindingen op geschreven. Het ontbijt vond plaats op de porch van het terrein aan een grote tafel. We zijn bewust aan het midden van de tafel gaan zitten zodat we voldoende konden zien en observeren. Het tijdstip was om 10:00 in de ochtend, de vorige observatie was in de avond. We wilden bewust op een ander tijdstip van de dag onze observatie doen.

Tijdens onze observatie heb ik gesproken met:

- Cliënt W
- Cliënt J
- Groepswerker S
- Groepswerker O
- Secretaresse R
- Tamara
- Pastor R

D. Reflectieve notities

Ik vond het in het begin wel ongemakkelijk om aanwezig te zijn met de activiteit. Er werd doorgaans Papiaments gesproken dus ik kon niet echt deel nemen aan het gesprek. Naast mij zat J, zij zat te seinen met W ik kon niet begrijpen waar ze het over hadden. Maar ik had even het idee dat het over mij ging. Dit vond ik niet een prettig gevoel. Ik vond dat GW O heel open en veel contact maakte met de cliënten. Zoals beschreven bij de observatie notities ging W voor El staan. Dit gedrag kwam op mij intimiderend over, het verbaasde mij dat hier niets over werd gezegd vanuit de GW. Ik merkte dat ik er echt iets van wilde zeggen.

Wij hebben zoals genoemd niet mee geschreven, hierdoor hebben wij waarschijnlijk veel signalen gemist. Dit is dus een beperking van deze observatie. Naast dit nadeel is het voordeel dat de kinderen waarschijnlijk niet door hebben gehad dat ik hen aan het observeren was.

Observatie 2 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	5 maart
Begintijd	09.45 uur
Eindtijd	11.15 uur
Aanwezig	Groepswerkers(GW) S/ O Secretaresse R. Tamara Cliënt E Cliënt Ed Cliënt J Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Ontbijten met cliënten en groepswerkers
Locatie	Porch bij Kas pa Hoben
Tijd	A. Observatie notities
09.45	Bij binnenkomst waren T/ S aanwezig Cliënt W liep rond en ging achter de computer zitten Cliënt W en GW S hadden de voorbereiding van het ontbijt gedaan; dit stond buiten klaar op een tafel
09.50	Anne en ik praten met GW S over de ervaring op Bonaire
10.10	Anne en ik pakken een extra tafel en stoelen en zetten deze buiten neer Cliënt W pakt ook een extra stoel en zet deze buiten neer
10.15	T roept iedereen bij elkaar Iedereen gaat aan tafel zitten T opent en GW O bidt voor het eten, voor de dag en voor de aanwezigen (alles in het Papiaments)
10.20	Alle cliënten staan op om eten en drinken te pakken dat op de andere tafel staat Groepswerkers pakken ook eten
10.30	Iedereen zit aan tafel met eten en drinken Het is rustig, niemand praat
10.45	Af en toe wordt er wat tegen elkaar gezegd onder het eten Ze praten Papiaments
10.50	Cliënt W Is klaar met eten en vraagt of ze weg mag – mag niet weg
11.00	Iedereen heeft het eten op en gooit het afval in de vuilniszak GW heeft een boekje voor cliënt Ed voor haar afscheid. Deze geeft ze aan cliënt Ed.
11.05	T heeft nog papieren voor cliënt Ed en geeft deze aan haar. Cliënt E. Heeft muziekoordjes in haar oren. Cliënt W zegt tegen cliënt Ed 'Je mag niet weg gaan'.
11.10	GW O kijkt maar cliënt E. Cliënt E Doet muziekoordjes uit
11.15	Cliënten staan op en lopen naar binnen
B. Theoretische notities	
Het is mij opgevallen dat de activiteit een kwartiertje te laat begonnen is. Het viel me ook op dat T zich hieraan irriteerde. Normaal gesproken beginnen ze om 09.00 uur dus de meiden hadden al een uurtje meer gekregen. Wat me nog meer opviel was dat alleen cliënt W had geholpen had met het	

voorbereiden van het ontbijt (samen met een groepswerker). Zij was ook de enige cliënt die we al in huis zagen rond lopen bij aankomst.

Wat me ook opviel was dat het tijdens het eten heel rustig was aan tafel toen iedereen eenmaal zat. De meiden praatten niet veel en begonnen pas weer met praten toen ze hun bord langzamerhand op hadden.

Er werd verder niet veel gereageerd op het afscheid vieren van cliënt Ed. Misschien konden we dit ook niet allemaal verstaan omdat er veel Papiaments gesproken werd. Alleen de reactie van cliënt W was duidelijk omdat deze in het Nederlands was.

C. Methodische notities

We hebben ervoor gekozen om tijdens deze activiteit deel te zijn van de activiteit door mee te eten en zo meer vanuit de participerende rol te observeren. Hierdoor staan we niet van buitenaf te kijken waardoor sociaal wenselijk gedrag eerder voorkomen kan worden.

Ik heb geobserveerd door goed te kijken en na de activiteit dit gelijk uit te werken in dit schema. Hierdoor zat het moment nog vers in mijn hoofd en is de tijd tussen verwerking en observatie zo kort mogelijk gehouden.

Ik heb tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Tamara
- GW S en O
- Secretaresse R
- Cliënt W en E

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats op de porch buiten.

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Wat me verbaasd is dat alleen cliënt W heeft meegeholpen met het voorbereiden van deze activiteit. De andere meiden waren nog aan het slapen of aan het klaarmaken werd ons verteld.

Ik vond het erg positief om te merken dat de meiden ook rustig kunnen zijn en niet altijd met elkaar aan het praten zijn. De groepswerkers waren ook rustig en aten hun eten op. Dit vond ik zelf erg fijn om te merken mede vanuit mijn ervaring vanuit Nederlandse stages waar het aan tafel altijd gezellig moest zijn en gekletst moest worden terwijl ik zelf genoot van de rust die er soms aan tafel kon / kan zijn. Ik vond dit dus ook erg prettig om te merken.

Ook merkte ik dat er kort aandacht besteed werd aan het afscheid van cliënt Ed. maar dat hier niet echt op gereageerd werd door de jongeren. Ik vraag me af of dit te maken heeft met hoe het afscheid georganiseerd was of door bijvoorbeeld de onderlinge band

en klik tussen de cliënten, zouden ze bijvoorbeeld bij een andere cliënt anders reageren tijdens een afscheidsmoment.

Omdat we tijdens deze observatie een participerende rol aannamen merkte ik dat ik het lastiger vond om te observeren en dat ik ook minder observeerde. Voor de uitwerking van de data is het dus belangrijk om in acht te nemen dat ik zelf beter observeer door er vanaf een afstandje naar te kijken en echt de observerende rol in te nemen.

Observatie 3 A (herhaling 'snacks maken')

Observator	Anne Rommers
Datum	5 maart
Begintijd	16:50 uur
Eindtijd	17:32 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) O Mevrouw A Cliënt E Cliënt J Cliënt W
Activiteit	Snacks maken
Locatie	Keuken en huiskamer van Kas Pa Hoben
Tijd	A. Observatie notities
16:50	Beginsituatie: tv staat aan in huiskamer, GW O staat in keuken met mevrouw A die de snacks gaat maken met cliënten, W en E staan ook in de keuken.
	Mevrouw A. raspt kaas E en W hebben blik gericht op deze bezigheid.
	W zegt ik wil vechten, ik wil J slaan.
	W geeft een tikje met haar hand op bovenarm van E
	W eet chips en biedt observators dit ook aan.
	GW O noemt w's naam en roept haar te komen. Dit doet W
	Bij koelkast zegt W tegen E: 'je hebt dit laten vallen'. W zet het bord op de aanrecht.
	Mevrouw A vraagt aan E of ze iets voor haar wilt pakken, E doet dit. GW O vraagt: 'Wat zoek je'.
16:52	'Unico' zegt W terwijl ze wijst naar zichzelf. 'Si' zegt GW O
	W is bezig met telefoon en W kijkt hiernaar
	W legt een stukje chips op het shirt van E, 'danki' zegt E
16:54	GW O is bezig met twee telefoons die ze in haar hand heeft in de keuken.
	W en E eten chips
	E maakt dansende bewegingen, W zegt: 'don't dance'.
16:57	E maakt dansende bewegingen en zingt.
	W pakt bakje en E loopt achter haar aan
	W zit aan haren van GW O, GW O praat verder met mevrouw A
17:01	J komt keuken binnen, blijft in de opening staan en gaat daar zitten op de leuning. Ze zegt niets en heeft haar armen over elkaar geslagen. Kijkt naar W.
	GW O kijkt bij mevrouw A
17:04	W en E staan bij koelkast, GW O wast af, mevrouw A kneed de ingrediënten van de snack.
17:05	O loopt langs J zegt hierbij niets
17:06	J loopt weg uit keuken W en E kijken bij het maken van de snacks.
17:10	'Hopi master' zegt GW O tegen W
	W roept E die naar andere ruimte bij wasmachines is gelopen.
	Mevrouw A geeft uitleg, W, E en GW O kijken toe.
	W pakt plastic zak voor mevrouw A
17:15	O is in keuken, lacht en maakt grapje met E
17:16	O vraagt of W iets wilt doen, dit doet ze
17:18	W zegt een high five te willen doen met GW O en zegt dan met

	opgeheven hand; 'Jelly fish'. O licht.
17:18	W vraagt aan observators of ze ook aan tafel komen zitten.
17:20	E kijkt naar W hoe zij de spek om het knakworstje doet.
	GW O is bezig in de keuken, E, W, en mevrouw A zitten in het gezichtsveld van GW O
	W houdt spek omhoog en zwaait hiermee.
17:25	E zegt tegen W: 'Ik denk dat je een psycobitch bent, jij leert mij die dingen W'.
	E praat mee met de tv die aan staat
17:28	E en W praten niet met elkaar, er praat niemand aan tafel
17:31	W zegt tegen E: 'Wil je de stokjes hier in doen? Ze wijst naar een bekertje. 'Thank you, God bless you' zegt ze tegen E met een lach op haar gezicht.
17:32	W zet de zojuist gemaakte hapjes in de koelkast.
B. Theoretische notities	
Het viel me op dat de GW veel aanwezig was in tegenstelling tot de eerste observatie van de activiteit 'snacks maken'. Verder stond de tv dit keer niet aan met muziek en werd er nauwelijks gedanst en gezongen door de cliënten. Ik denk dat dit voor minder afleiding zorgde. We wilden bij deze activiteit een herhaalde observatie doen zodat we verschillende groepswerkers dezelfde activiteit zien begeleiden. Dit zorgt voor meer validiteit van de observatie.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groepswerkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groepswerker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen. We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren. We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken: - Groepswerker O - Cliënt W - Cliënt E De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken. We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.	
D. Reflectieve notities	
Dit was een observatie van een activiteit die wij al eerder hebben geobserveerd. Dit maal met een andere groepswerker. De sfeer die bij deze activiteit aanwezig was voelde voor mij veel beter als de eerste keer van observatie 'snacks maken'. Ze gaf wel haar grenzen en corrigeerde maar liet ook veel liefde en betrokkenheid zien.	

Observatie 3 B (herhaling 'snacks maken')

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	05-03-2014
Begintijd	16:50 uur
Eindtijd	17:32 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) O, Mevrouw A (doet activiteit) Cliënt E. Cliënt J. Cliënt W.
Activiteit	Snacks maken met cliënten
Locatie	Keuken en huiskamer van Kas Pa Hoben ku Futuro
Tijd	A. Observatie notities
16.50	Tv staat aan Cliënt M gaat weg Cliënt W en E zijn in de keuken GW is in de keuken (praat Spaans en Papiaments) Mevrouw A is in de keuken en raspt de kaas Cliënten krijgen een zak chips van de GW
16.52	Mevrouw A vraagt aan cliënt E om iets te pakken Cliënt E gaat zoeken, vindt plastic bakjes en geeft deze aan mevrouw A Cliënt W stopt taarten in de koelkast GW reageert; 'unico - okay'
16.54	Conflict tussen cliënt W en J wordt besproken tussen cliënt E & W nadat cliënt E vraagt wat er gebeurd is
16.55	Cliënt E danst Cliënt W zegt; 'Dans niet'
16.56	Cliënt W deelt chips uit aan ons en aan cliënt E
16.57	GW probeert iemand te bellen
17.00	Cliënt W praat tegen cliënt E over cliënt J
17.01	Cliënt J komt binnen in de woonkamer en loopt naar de keuken
17.02	Cliënt J gaat op het muurtje zitten met haar armen over elkaar en haar enkels over elkaar
17.04	Cliënt W en cliënt E staan bij de koelkast
17.05	GW loopt langs cliënt J om wat te pakken in een kastje. Zegt niks tegen cliënt J
17.06	Cliënt W pakt de boodschappen uit en zet ze in de koelkast of het keukenkastje Cliënt J loopt weg naar de gang
17.07	Cliënt W en cliënt E kijken bij mevrouw A en vragen aan haar hoe ze het moeten doen
17.09	GW praat met mevrouw A
17.10	Cliënt W doet worstjes in een schaal Cliënt W zegt met luide stem; 'E we gaan beginnen!'. Zij roept nogmaals met luide stem; 'E we gaan beginnen!'. Cliënt E komt naar de keuken gelopen
17.11	Mevrouw A legt uit aan cliënt W en E hoe ze balletjes moeten maken van het deeg GW vraagt ook hoe het moet

17.15	Clïënt W, E, GW en mevrouw A lachen. GW wijst naar een plaatje van een dikke mevrouw op een stoel dat op de koelkast hangt
17.16	GW zegt iets tegen cliënt W over een snijplank in de wasbak
17.17	Clïënt W zegt iets tegen cliënt E GW zegt; 'wablief?' Clïënt E, W en mevrouw A gaan aan de eettafel zitten in de woonkamer met een bord spek en een schaal met worstjes
17.18	Clïënt W pakt borden en messen en gooit het keukenkastje dicht GW zegt: 'Rustig W!'
17.20	Mevrouw A, cliënt W en E praten met elkaar aan de eettafel
17.21	Clïënt W kijkt naar mevrouw A hoe zij de spek snijdt Clïënt W zegt tegen cliënt E; 'stokje er helemaal doorheen doen'.
17.22	Clïënt E laat een door haar gemaakte snack zien aan cliënt W
17.23	Clïënt W houdt een stukje spek in de lucht en schudt ermee heen en weer
17.25	Clïënt E kent de reclame die op de tv is uit haar hoofd en praat mee Clïënt E heeft moeite met het doorsnijden van het spek Clïënt W lacht
17.26	Clïënt W telt de worstjes die al klaar zijn en in de schaal liggen GW is aan het vegen
17.29	Mevrouw A laat cliënt W de worstjes in de schaal leggen die nog op haar snijplank liggen Clïënt E telt hardop Clïënt W zegt; 'nee' Clïënt E gaat door met hardop tellen Clïënt W gooit een schilmesje op het bord van cliënt E, deze schuift door en valt op het schoot van cliënt E. Clïënt E gooit hem terug op het bord van cliënt W GW roept vanuit de keuken: 'Neee!'
17.32	Clïënt E en W ruimen de spullen op en brengen het naar de keuken
17.33	Clïënt W zet spullen in de koelkast GW zegt: 'Danki'

B. Theoretische notities

Wat mij ten eerste heel erg opviel was de sfeer die er op de groep was. Het leek erg ontspannen en deden de meiden die aanwezig waren veel actiever mee met de activiteit. Ze werden betrokken en er werd hen uitgelegd hoe ze de dingen moesten doen. Dit was heel erg anders dan de vorige keer. Daarbij viel het mij op dat ook de GW actiever betrokken was bij de activiteit en ook de hele tijd aanwezig was in de keuken of de woonkamer. Ze gaf ook meer complimentjes aan de meiden en maakte contact met hen.

De tv stond wel aan tijdens deze activiteit, maar niet op een muzieksender. Dit maakte dat de meiden nauwelijks gedanst hebben tijdens deze activiteit, maar echt bezig waren met wat ze moesten doen.

Wat mij nog meer opviel was dat de 2 meiden op een gegeven moment begonnen over een conflict dat er had plaatsgevonden. Eén van deze meisjes (cliënt J) was ook niet aanwezig tijdens de activiteit; slechts 5 minuten. In deze minuten zat zij er erg gesloten bij en vond ik dat ze een droevige/verdrietige blik op haar gezicht had. Daarbij viel het op dat de groepswerker niks tegen haar zij terwijl ze even voor haar neus stond om

spullen uit een keukenkastje te pakken.

Het is mij ook opgevallen dat cliënt W zich veel minder uitdagender gedroeg dan de vorige keer bij de observatie. Ze probeerde niet zo zeer de GW te intimideren door tegenover haar te gaan staan. De GW benoemde ook een aantal keren dingen tegen cliënt W en corrigeerde haar op die manier.

Wat me verder nog opviel was het voorval met het schilmesje gooien. Hier werd alleen op gereageerd door de groepswerker met 'nee'.

C. Methodische notities

We hebben ervoor gekozen om de groepswerkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groepswerker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker O.
- Cliënt W.
- Cliënt E.
- Mevrouw A.
- Cliënt J.

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken en in de woonkamer.

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Wat mij heeft verbaasd is de invloed van de groepswerker op de sfeer in de groep. Dit was heel erg duidelijk merkbaar en te zien aan het gedrag van de cliënten. Er werd meer gelachen met elkaar en er werd meer gecommuniceerd met elkaar.

De situatie met het schilmesje gooide verbaasde me ook. Ik had hier zeker meer van gezegd en uitgelegd waarom we niet met schilmesjes gaan gooien. Desnoods had ik er een consequentie aan verbonden als het nog een keer zou gebeuren. Dit zou ik doen om duidelijk te maken dat het gevaarlijk is om met mesjes te gooien. Dit deed de groepswerker niet. Ik vraag me af waarom ze ervoor gekozen had om dit niet te doen.

Wat me erg verbaasde was dat er niet gereageerd werd op cliënt J die overduidelijk droevig in de keuken zat. Ik weet natuurlijk niet wat er vooraf is gebeurd en wat er al besproken was, maar ze zat duidelijk niet lekker in haar vel. Ik zou hier zelf iets mee gedaan hebben als ik op de groep stond. Dit maakt tevens duidelijk dat ik tijdens deze

activiteit de rol als observator heb aangenomen, maar dat ik gekleurd kijk doordat ik SPH studeer. Ik vraag me dan ook af welke situatie zich voor deze activiteit heeft afgespeeld.

Observatie 4 A

Observator	Anne Rommers
Datum	10 maart
Begintijd	17:01 uur
Eindtijd	18:00 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) S Cliënt E Cliënt J Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Zwemmen
Locatie	Kas pa Hoben en de zee
Tijd	A. Observatie notities
17:01	Beginsituatie: M, W en E luisteren muziek in de gang vanaf de computer. De cliënten zijn bezig met hun voorbereidingen voor de activiteit: 'zwemmen'.
17:01	GW roept W, muziek gaat uit en GW vraagt of ze zich klaar gaan maken om naar de zee te gaan.
17:02	Muziek gaat weer aan op de computer
17:03	W is op gang bezig met haar bikini terwijl ze dansende bewegingen maakt.
17:04	W praat met luide stem tegen andere cliënten iets in het Papiaments.
17:05	GW ruimt blikje, zakje en luchtbed op.
17:06	W loopt naar kamer van M
17:07	W maakt dansende bewegingen
17:08	W, J, en M overleggen iets in het Papiaments
17:14	J en E zitten achter computer
17:15	W, J, E en M staan in halletje bij computer, W blaast bal op.
17:16	W pakt product uit koelkast.
17:20	Iedereen zit in de bus en vertrekt.
17:25	Bus stopt en J en W stappen uit bus met portemonnee en lopen de winkel in.
17:27	Bus vertrekt naar de zee
17:35	Cliënten stappen uit bus
	W, J en M springen in de zee, J blijft aan de kant en is bezig met haar mobiel.
	W zegt tegen E dat ze M op de band in het water moet duwen. M zit aan het haar van E
	Observators gaan de zee in en praten met cliënten
	Observators gaan uit de zee
	J springt in de zee met haar kleding aan
B. Theoretische notities	
Het viel me op dat de bus 20 minuten later vertrok dan afgesproken. Het viel me ook op dat E voortdurend lastig gevallen wordt door mede cliënten. Op mij komt dit over als pestgedrag. Het valt mij daarbij op dat E dit niet aangeeft aan GW of hier iets mee doet.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groepswerker en cliënten te observeren tijdens de	

activiteit 'zwemmen'. Dit is een activiteit buiten het huis. We wilden hier bekijken hoe de cliënten gemotiveerd worden door de GW en hoe de cliënten zich gedragen bij deze activiteit.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker O
- Cliënt W
- Cliënt E
- Cliënt M
- Cliënt J

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken. We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Ik had het idee dat de cliënten zich een beetje terugtrokken van ons. Dit voelde niet heel prettig. Ze zwommen niet met ons in de zee. Ik heb dit gevoel voornamelijk bij M en J. Ik heb ook het idee dat er bij J meer speelt dan wij en de GW's zien.

Observatie 4 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	10 maart
Begintijd	16.45 uur
Eindtijd	18.30 uur
Aanwezig	Groepswerkers(GW) S Cliënt E Cliënt J Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Zwemmen in de zee
Locatie	Kas pa Hoben / Cha Cha
Tijd	A. Observatie notities
16.45	Gesprek met GW S op kantoor over het werken met deze doelgroep
17.00	GW S zegt: 'Ik ga kijken of de meiden klaar zijn met het corvee, dat moesten ze doen voor we naar de zee gaan '.
17.01	Cliënt W, M, E zijn in de gang bij de computer Muziek staat aan op de computer W danst op de muziek
17.02	GW S zegt de naam van cliënt W met luide stem GW S vraagt: 'gaan jullie aankleden' GW S zegt: 'niet zo hard die muziek draaien' Muziek wordt zachter gezet
17.03	GW S komt bij ons staan en zegt: 'de meiden doen meer omdat jullie er bij zijn'
17.06	GW S ruimt de woonkamer en keuken op, doet de tv uit en zegt tegen ons: 'de meiden houden niet van opruimen'
17.07	GW S zegt: 'zijn jullie klaar, we gaan'
17.08	Cliënten W, J, E staan in de gang
17.14	Cliënt J blaast strandluchtbed op Cliënt E is klaar met omkleden
17.15	Cliënt W is klaar met omkleden
17.16	Cliënt W, J, E luisteren muziek Cliënt M is klaar met omkleden
17.17	Cliënt W blaast zwemband op en zet muziek uit Cliënt J en M lopen naar de voorkant van het huis Cliënt W loopt naar de koelkast Cliënt E loopt naar de voorkant van het huis
17.18	Cliënt W zegt met luide stem de naam van cliënt E
17.19	Cliënt W loopt naar de voorkant van het huis
17.20	Cliënt M, J, E en W gaan in de bus zitten met de strandluchtbed en zwemband GW S komt eraan en gaat ook in de auto zitten. Ze rijden weg.
17.25	GW S stopt bij een winkel omdat cliënt W en J nog iets moeten halen
17.35	GW S is aangekomen bij Cha Cha, cliënt W, M en E stappen uit en lopen naar de pier. Cliënt J blijft in de auto zitten.
17.36	Cliënt J moet nog omkleden
17.37	Cliënt M wil met de zwemband in het water. Ze moet dan springen. Ze vraagt aan cliënt W of zij in het water wil springen met de zwemband.

	Clïent W zegt: 'ja' Clïent W zegt tegen cliënt E: 'ga in het water springen met die zwemband'
17.38	Clïent E springt in het water met de zwemband
17.39	Clïent E geeft de zwemband aan cliënt M Clïent W springt in het water Clïent M springt in het water met de zwemband
17.40	Clïent J komt eraan lopen
17.50	Clïent W en E zwemmen naar een steiger in het water en klimmen daarop. Clïent W en E springen er af en klimmen er weer op
18.00	Clïent W en E zwemmen naast cliënt M die in de band dobbert Clïent W zegt tegen cliënt E: 'Psycho-bitch'
18.05	Clïent W zwemt naar de kant Clïent E zwemt erachter aan Clïent J staat nog boven op de steiger
18.10	Clïent W, E staan op de steiger bij cliënt J Clïent J gaat het strandluchtbed uit de auto halen
18.15	Clïent J gaat in het water via de kant Clïent J zwemt naar cliënt M
18.20	Clïent W springt in het water en zwemt naar cliënt J en M
18.25	Clïent W, J en M komen uit het water Clïent W, J, M en E lopen naar de auto
18.26	GW S zegt: 'Ze lopen zonder iets te zeggen naar de auto toe'
18.28	GW S loopt naar de auto toe
18.30	GW S rijdt weg
B. Theoretische notities	
Wat me opgevallen is, is ze rust die er is tijdens de voorbereiding van de activiteit. Volgens de afspraak hoort deze activiteit om 17.00 uur te beginnen, maar het valt me op dat er een bepaalde relaxheid is in het werk. Twintig minuutjes later vertrekken is geen ramp voor hen, zo komt het op mij over. Iedereen zit uiteindelijk wel aangekleed en wel in de bus om te vertrekken. Daarnaast is het mij opgevallen dat er niet veel achter de meiden aangezet wordt met zinnen als 'je moet opschieten' of 'je hebt nog 5 minuten dan vertrekken we'. Er wordt veel meer in het algemeen gesproken zoals 'zijn jullie klaar'. Wat mij nog meer opviel is dat de GW de kamer aan het opruimen was en alles afsloot en de tv uit deed. Dit terwijl er ook spullen waren van de meiden omdat ze zei 'de meiden houden niet zo van opruimen'. Wat mij nog meer is opgevallen is de positie van cliënt E binnen de groep. Ze moet vaak dingen doen omdat de anderen dat zeggen zoals: 'spring in het water met die zwemband'. Ook schelden ze haar uit. Daarnaast is het me nog opgevallen dat de cliënten zomaar naar de auto lopen zonder iets te zeggen. Dit was de GW ook opgevallen.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groeps werkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit met de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'naar zee' om te kijken hoe een groeps werker om gaat met de meiden in deze situatie. De groeps werker heeft een motiverende rol en moet ervoor zorgen dat de meiden mee gaan naar de zee.	

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker S.
- Cliënt W.
- Cliënt E.
- Cliënt M.
- Cliënt J.

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. Daarna vond de activiteit plaats bij Cha Cha, aan de kust van Bonaire.

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Waar ik me over verwonder is de rust die er heerst op de groep. In Nederland moeten we ergens op tijd zijn, we jagen onze cliënten achter de broek aan zodat ze op tijd klaar zijn. Hier is dat veel minder, ze vertrekken dan wel iets later dan gepland, maar dit is voor hen niet erg. Naar mijn idee heb je hierdoor minder conflicten omdat je rustig blijft en de meiden uiteindelijk wel doen wat ze van je vraagt.

Waar ik mij over verbaas is dat de groepswerker de woonkamer en keuken ging opruimen. In Nederland had ik de meiden dat eerst zelf laten doen voordat we naar het strand kunnen gaan. Ik vraag me dan ook af of dit te maken heeft met een cultuurverschil of het ontwijken van de confrontatie of een conflict met de meiden.

Waar ik me heel erg over verbaas is de positie van cliënt E binnen de groep. Ze wordt naar mijn idee gepest door de anderen omdat ze jonger is, maar ze wordt op deze manier ook een beetje verpest door de manier waarop ze met haar omgaat. Het lijkt ook alsof de groepswerkers het niet door hebben of er niks mee doen. Dit zou ik graag willen navragen om te kijken hoe dit zit.

Ik merk dat het heel erg lastig is om in de rol van observator te blijven omdat ik heel veel dingen zie waarvan ik in Nederland al lang iets gezegd zou hebben of een interventie zou hebben gepleegd. Dit komt omdat ik nu vier jaar SPH gestudeerd heb en ik soms denk dat ze (groepswerkers) dingen hier niet zien of het wel zien maar er niks aan doen. Dan merk ik dat mijn handen beginnen te jeuken omdat ik graag iets wil doen. Ik ben me er op dat moment van bewust dat ik niet in die positie of rol sta en doe dit dan ook niet.

Observatie 5 A

Observator	Anne Rommers
Datum	11 maart
Begintijd	18:40 uur
Eindtijd	19:30 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) S Cliënt E Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Rondje Playa
Locatie	Kas pa Hoben en de auto
Tijd	A. Observatie notities
17.40	Beginsituatie: telefoon van GW S dat de cliënten niet naar Zumba willen 2 cliënten moeten naar de winkel 1 cliënt gaat haar rapport wegbrengen 1 cliënt heeft haar dag om naar familie te gaan Afspraak: Als GW S terug is op Kas pa Hoben belt ze ons
18.30	Telefoon van GW S dat ze thuis zijn; wij kunnen komen
18.40	Wij zijn aanwezig op Kas pa Hoben Overleggen met GW S wat de activiteit van vanavond zal zijn; er zijn 2 cliënten, cliënt E en W, aanwezig.
18.45	Cliënt W is pasteitjes aan het maken in de keuken Cliënt E zit voor de televisie op een stoel
19.00	GW S gaat naar de woonkamer en krijgt een pasteitje van W
19.10	Cliënt E vraagt aan GW S of ze een rondje in playa gaan rijden met de bus GW S zegt: 'Ja is goed, als W klaar is met de pasteitjes maken'.
19.15	GW S zegt tegen ons: 'Ik moet cliënt J en M bellen of ze bij hun moeder blijven of terug komen omdat wij weggaan'.
19:17	M komt terug van afspraak
	GW S loopt naar kantoor.
19:20	W sluit sluit ramen af
19:25	GW S sluit deuren af.
19:31	Iedereen zit in bus
19:35	Bus stopt bij huis van vader van M. M en W stappen uit. M loopt naar binnen en W blijft voor de deur staan.
19:37	Bus rijdt verder richting Playa
19:48	W zit naast open raam en praat met luide stem tegen voorbijganger. Deze zegt niets terug. W maakt een gebaar en zegt iets in het Papiaments. GW s zegt iets tegen W. Daarna herhaalt dit gedrag van W zich niet.
20:01	Bus terug bij Kas pa Hoben
20:02	M en W stappen uit bus. W zit aan E die nog in de bus zit. Houdt de deur dicht voor E. GW S staat aan andere kant van de bus. Zegt: 'Pas op anders gaat de deur kapot'. M houdt deur dicht voor E.
20:05	M laat deur los en E stapt uit zonder iets te zeggen.
B. Theoretische notities	
Het valt mij op dat de vastgestelde, verplichtingen een aantal keer niet door zijn gegaan. Ook valt het mij op dat de groepswerkers tijdens een activiteit vaak zeggen als	

ze geen zin hebben dan heeft het geen zin om iets te ondernemen. In deze activiteit viel mij het pestgedrag van E. mij weer op. E wordt opgesloten in de bus en GW S zegt daar niets van. Daarbij vind ik rondje rijden niet een goede vervanging voor Zumba. Zumba is een activiteit waar de cliënten lichamelijk intensief bezig zijn. Ook luisteren ze naar de instructie van de Zumba instructeur. De activiteit 'rondje playa' wordt hier geen appel op gedaan.

C. Methodische notities

We wilden voor deze observatie de cliënten observeren tijdens een lichamelijk intensieve activiteit. We wilden hierbij kijken hoe de cliënten reageren op actieve bezigheden. Deze observatie ging niet door. GW S heeft met ons overlegd om te vragen of wij nog iets wisten om te doen. We hebben er bewust voor gekozen om de GW S te laten kiezen omdat we de huidige situatie willen observeren.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker S
- Cliënt W
- Cliënt E
- Cliënt M

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de auto. Dit keer was de observatie op een later tijdstip omdat we wilden observeren wat de cliënten ondernemen in de avond.

D. Reflectieve notities

Ik merkte bij deze observatie dat ik niet snapte waarom Zumba niet doorging. Ze hadden geen zin in de (verplichte) activiteit en daarom ging het niet door. Vanuit mijn eigen ervaring en opvatting is 'geen zin hebben' geen optie. Volgens mij is dit een cultuur verschil tussen Bonaire en Nederland. Als wij iets afspreken is het bij ons volgens mij meer de bedoeling dat het ook echt gebeurt op de afgesproken tijd.

Ook vond ik het erg vervelend om te zien dat E gepest werd. Ik merkte aan mijzelf dat ik bijna wilde ingrijpen omdat ik het heel naar vond om te zien. Het kan voor een kind niet goed voelen om op gesloten te worden in een bus. Wat mij nog meer verbaasde was dat E eigenlijk helemaal geen reactie gaf naar W en M. Ik vind haar Apathisch overkomen. Ik vind dit voor de GW's wel een belangrijk punt. Ik denk namelijk als er nu continue over haar grenzen heen wordt gegaan lijkt me het niet dat dit een positief gevolg zal hebben voor de toekomst.

Observatie 5 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	11 maart
Begintijd	17.40 uur
Eindtijd	20.05 uur
Aanwezig	Groepswerkers(GW) S Cliënt E Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Zumba / rondje playa
Locatie	Kas pa Hoben / Bus
Tijd	A. Observatie notities
17.40	Telefoon van GW S dat de cliënten niet naar Zumba willen 2 cliënten moeten naar de winkel 1 cliënt gaat haar rapport wegbrengen 1 cliënt heeft haar dag om naar familie te gaan Afspraak: Als GW S terug is op Kas pa Hoben belt ze ons
18.30	Telefoon van GW S dat ze thuis zijn; wij kunnen komen
18.40	Wij zijn aanwezig op Kas pa Hoben Overleggen met GW S wat de activiteit van vanavond zal zijn; er zijn 2 cliënten, cliënt E en W, aanwezig.
18.45	Cliënt W is pasteitjes aan het maken in de keuken Cliënt E zit voor de televisie op een stoel
19.00	GW S gaat naar de woonkamer en krijgt een pasteitje van W
19.10	Cliënt E vraagt aan GW S of ze een rondje in playa gaan rijden met de bus GW S zegt: ja is goed, als W klaar is met de pasteitjes maken
19.15	GW S zegt tegen ons: Ik moet cliënt J en M bellen of ze bij hun moeder blijven of terug komen omdat wij weggaan GW S loopt naar kantoor
19.17	Cliënt M loopt in de gang; is weer thuis
19.20	Cliënt W doet ramen en deuren dicht
19.25	GW S doet deuren en ramen op slot
19.31	Alle cliënten zitten in de bus GW S stapt ook in de bus
19.35	GW S rijdt langs het huis van vader van cliënt M en stopt daar Cliënt M en W stappen uit en lopen daar de deur
19.37	Cliënt M en W stappen weer in de bus GW S rijdt verder
19.48	Cliënt W roept iets lelijks tegen een voorbijganger GW S zegt: 'W, niet doen!'
19.49	GW S legt uit: 'Als de mensen niets terug zeggen tegen hun gaan ze schelden op de mensen, dat mag niet.'
20.01	Thuis bij Kas pa Hoben ku Futuro
20.02	Cliënt W en M stappen uit de bus en doen de deur dicht voordat cliënt E uit kan stappen GW S staat aan de andere kant van de bus naast de bestuurdersportier en zegt: 'pas op, anders gaat de deur kapot'
20.04	Cliënt E kan nog steeds de bus niet uit, cliënt W houdt de deur vast zodat deze niet open kan

	GW S zegt: 'W en M, niet doen' Cliënt W laat los, maar M houdt de deur vast
20.05	Cliënt M laat de deur los Cliënt E kan uitstappen
B. Theoretische notities	
Wat mij opgevallen is tijdens deze observatie is dat als de cliënten iets niet willen doen, hier snel in meegegaan wordt. De cliënten willen niet naar zumba, dan gaan we niet naar zumba. Maar als de cliënten vervolgens een rondje playa willen rijden is dit gelijk goed. Het valt mij op dat er weinig initiatief komt vanuit de groepswerker zelf om activiteiten te ondernemen met de meiden. Daarnaast is het mij opgevallen dat ze cliënt E aan het einde echt aan het pesten waren en dat de groepswerker aan de andere kant van de bus bleef staan en niet naar de zijdeur toe liep waar de andere 2 cliënten buiten stonden. Het valt me op dat cliënt W wel luistert naar de groepswerker als deze iets zegt tegen haar. Ze stopt dan met hetgene wat ze aan het doen is. Cliënt M daarentegen ging gewoon nog even, iets onopvallender, door.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groepswerkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit met de groep. We hebben gekozen voor de activiteit Zumba. Dit ging uiteindelijk niet door en daarom hebben er toch voor gekozen om te gaan observeren wat ze dan in plaats van Zumba zouden gaan doen. Dit hebben we gedaan om te kijken hoe een groepswerker om gaat met de meiden in deze situatie. We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren. We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken: - Groepswerker S - Cliënt W - Cliënt E - Cliënt M De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. Daarna vond de activiteit plaats in de bus van Kas pa hoben ku Futuro. We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.	
D. Reflectieve notities	
Wat me blijft verbazen is de instelling van de groepswerkers. Als de cliënten geen zin hebben dan hoeft er ook niks gedaan te worden. Ik merk dat dit voor mij heel onbegrijpelijk blijft vanuit mijn Nederlandse blik. Daar ben ik me ook zeker bewust van en denk dat dit een ding is wat bij de cultuur hoort.	

Daarnaast vraag ik mij af waarom de groepswerker zelf niet met ideeën komt die ze kan doen met de aanwezige cliënten. Heeft ze geen ideeën of ziet ze het nut er niet van in?

Waar ik best wel van geschrokken ben is de situatie over het opsluiten in de bus waarvan de groepswerker nauwelijks iets zei. Voor mij komt dit over als doelbewust pesten van een cliënt door de andere cliënten. Het verbaasd mij dat de groepswerker niet even om de bus heen liep om te kijken bij de situatie maar gewoon bleef staan aan de andere kant van de bus en wat dingen zei.

Ik vraag me af of het de groepswerkers opvalt dat er gepest wordt binnen de groep of dat dit, volgens hen, hoort bij de cultuur en het leeftijdsverschil. Cliënt E is namelijk de jongste van de cliënten.

Observatie 6 A

Observator	Anne Rommers
Datum	12 maart
Begintijd	16:10 uur
Eindtijd	16:15 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) S/M Secretaresse R Cliënt E Cliënt M
Activiteit	Groepsgesprek
Locatie	Kas pa Hoben in de huiskamer en keuken
Tijd	A. Observatie notities
16:10	Beginsituatie: GW S, GW M, secretaresse R, M en E zitten aan tafel. TV staat en M zit naar TV toe gedraaid. W is op haar kamer, heeft vanavond een presentatie
16:12	GW S heeft een briefje voor haar liggen
16:13	GW M geeft iedereen aan tafel een stukje cake.
	GW S brengt over aan cliënten wat er die morgen in de vergadering is besproken. GW S geeft antwoord op de vragen van de cliënten.. de mentor zal met haar cliënt de details uitwerken.
16:14	M loopt naar prullenbak en loopt weg
16: 19	Het groepsgesprek is afgelopen.
B. Theoretische notities	
Het viel mij op dat er in totaal vijf volwassen aanwezig waren bij het gesprek. Het viel mij op dat het gesprek maar 9 minuten duurde. Ook liep M op den duur weg naar de prullenbak en haar heb ik ook niet meer gezien tijdens het gesprek.	
C. Methodische notities	
We wilden voor deze observatie de cliënten observeren tijdens een groepsgesprek. We wilden kijken hoe ze naar elkaar toe communiceerden en hoe de groeps werkers intervenieerden op de groepsdynamica.	
We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.	
We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:	
- Groepswerker S - Groepswerker M - Secretaresse R - Cliënt E	
De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de huiskamer. Deze activiteit vindt elke dag plaats rond 16:00 .	
D. Reflectieve notities	
Ik vond het jammer dat W op haar kamer bleef tijdens het gesprek.	

Observatie 6 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	12 maart
Begintijd	16.00 uur
Eindtijd	16.20 uur
Aanwezig	Groepsworkers(GW) S / M / R Cliënt E Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Groepsgesprek
Locatie	Kas pa Hoben ku Futuro
Tijd	A. Observatie notities
16.00	GW'ers zijn nog in het kantoor met elkaar aan het praten
16.05	GW'ers gaan naar de woonkamer en gaan aan de eettafel zitten. GW S roept cliënt E en M Cliënt W ligt in bed, volgens GW S moe en zenuwachtig voor de presentatie op school
16.10	Opening door GW S met een Bijbeltekst TV staat nog aan GW S vraagt aan GW R om de tv uit te doen GW S overlegt met cliënt E en M wat ze gaan doen tot de volgende activiteit 'Snacks maken'.
16.11	GW M komt cake brengen voor iedereen
16.12	GW S vraagt aan cliënt E en M of er nog punten zijn die E en M willen bespreken Cliënt E vraagt iets over haar rapport aan GW S GW S legt uit dat ze vanochtend vergadering hebben gehad en de vragen hebben voorgelegd aan T (de coördinator) en dat de mentor de punten weer op pakt
16.14	Cliënt M ruimt haar bordje op en loopt de gang in
16.15	Cliënt E praat nog even verder met GW S en GW R Cliënt E zegt dat de GW'ers niks willen doen, dat ze niet leuk zijn
16.20	Gesprek is afgelopen Cliënt E loopt naar de gang
B. Theoretische notities	
Wat me is overgekomen tijdens deze observatie is dat de televisie nog aanstond toen de groepswerker ging openen met een Bijbeltekst. Pas na het lezen van de Bijbeltekst vroeg zij aan haar collega of ze de televisie uit wilde doen. Het viel me ook op dat cliënt W niet aanwezig hoefde te zijn bij het gesprek omdat ze moe en zenuwachtig was voor een presentatie 's avonds op school. Het viel me ook op dat cliënt M zomaar opstond van tafel en wegliep naar de gang. Hier werd niks van gezegd. Als laatste dat mij is overgekomen is dat er geen duidelijke afsluiting van het gesprek was.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groepsworkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'groepsgesprek' omdat	

hierbij de rol van de groepswerker actief is. Zij leidt het groepsgesprek en er wordt overlegd met de cliënten en ingegaan op hun vragen.

We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren.

We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken:

- Groepswerker S
- Groepswerker M
- Groepswerker R
- Cliënt M
- Cliënt E

De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats aan de eettafel in de woonkamer.

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Het verbaasd mij dat de structuur heel anders is hier dan in de Nederlandse hulpverlening. Als je een groepsgesprek begint zorg je eerst dat alle storingen weg zijn en zet je dus bijvoorbeeld de televisie uit. Dat werd hier pas later gedaan.

Ik vraag mij af waarom de groepswerker de keuze heeft gemaakt om cliënt W op haar kamer te laten en niet te betrekken bij het groepsgesprek. Dit gesprek is namelijk een gezamenlijk moment om even de dag door te spreken en afspraken elkaar te maken over de rest van de dag.

Waar ik me ook heel erg over heb verbaasd is het feit dat cliënt M zomaar van tafel liep en naar de gang liep. Hier werd niks van gezegd, het leek niet eens opgemerkt te worden. Ik vraag me dan af waarom hier niks van gezegd wordt, naar mijn idee was namelijk het groepsgesprek nog niet afgesloten.

Ik merk dat ik tijdens het observeren heel veel gedachten heb vanuit mijn rol als groepswerker in Nederland. Het helpt mij door op te schrijven wat ik concreet zie, welk concreet gedrag ik zie.

Observatie 7 A (Herhaling 'Snacks maken')

Observator	Anne Rommers
Datum	12 maart
Begintijd	16:43 uur
Eindtijd	17:25 uur
Aanwezig	Groepswerker(GW) S Mevrouw A Pastor Ramiro Cliënt E Cliënt M Cliënt W
Activiteit	Snacks maken
Locatie	Kas pa Hoben in de huiskamer en keuken
Tijd	A. Observatie notities
16:43	Mevrouw A pakt materialen voor het maken van de snack. GW S helpt haar met materialen neer zetten.
16:47	E loopt binnen in keuken en pakt plastic bak voor mevrouw A. E kijkt naar de bezigheden van mevrouw A.
16:47	GW S komt keuken binnen in keuken
16:48	GW S loopt weg uit keuken
16:48	E kijkt bij mevrouw A
16:50	M is moe, werd boos op GW nu op kamer voor rust
	GW S helpt in keuken, praat tegen E en kijkt bij bezigheden van mevrouw A.
16:53	GW S pakt iets aan van mevrouw A en zet het in de koelkast.
	GW S kijkt naar bezigheden van mevrouw A en het vlees
16:54	Mevrouw A en GW S lopen met het vlees naar buiten, E gaat achter de computer zitten.
17:03	Mevrouw A en GW S zitten in keuken en doen vlees in magnetron, E zit achter de computer.
17:10	GW S roept E voor het snacks maken. Pakt sleutels en loopt naar kantoor.
17:11	E loopt binnen in keuken, mevrouw A zegt iets tegen A in het Papiaments.
	E kijkt in koelkast en pakt eieren voor mevrouw A
17:16	E en GW S kijken bij mevrouw A die spek om het vlees wikkelt.
17:18	E steekt vuur van de oven aan.
17:21	E loopt uit keuken, GW loopt naar buiten. E zet muziek aan op computer
17:23	Pastor Ramiro komt binnen lopen, vraagt 'Kom Bai' aan E, Bon zegt E.
17:24	GW S praat met Pastor Ramiro
	Muziek op computer is vanuit de gang te horen in de huiskamer.
17:25	Snack staat in de oven.
B. Theoretische notities	
Het viel mij op dat alleen E aanwezig was bij het snacks maken. Ook viel het mij op dat E lang geconcentreerd aan het kijken en luisteren was. Verder viel het mij op dat mevrouw nu meer sprak en uitlegde aan E. In eerdere observatie lukt het E niet op het vuur aan te steken. W neemt het dan van haar over. Bij deze observatie stak ze het vuur	

moeiteloos aan.
C. Methodische notities
We hebben ervoor gekozen om de groepswerkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groepswerker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen. We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren. We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken: - Groepswerker S - Pastor Ramiro - Cliënt E De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken. We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.
D. Reflectieve notities
Uit deze observatie vond ik blijken dat E veel meer kan dan gedacht wordt. Ze luistert goed, is aandachtig en doet zelfstandig dingen. Verder vond ik het wel vreemd dat M niet bij de activiteit hoefde te zijn terwijl dit toch verplicht is en wij haar nog geen een keer hebben zien deel nemen aan het snacks maken.

Observatie 7 B

Observator	Thirza Klingenberg
Datum	11 maart
Begintijd	16.42 uur
Eindtijd	17.25 uur
Aanwezig	Groepswerkers(GW) S Cliënt E Cliënt M Cliënt W Mevrouw A
Activiteit	Snacks maken
Locatie	Kas pa Hoben ku Futuro
Tijd	A. Observatie notities
16.42	Mevrouw A is opgehaald door GW S Cliënt M is op kantoor Cliënt E zit voor de computer GW S en mevrouw A zijn in de keuken GW M en R zijn op het kantoor
16.43	Mevrouw A en GW S pakken alle benodigdheden
16.44	Mevrouw A snijdt ham
16.45	GW S loopt de gang in Cliënt E komt de keuken in
16.46	Mevrouw A vraagt aan cliënt E iets te pakken Cliënt E pakt schaal
16.47	GW S komt de keuken in GW S zegt iets tegen mevrouw A over cliënt M in Papiaments GW S loopt naar de gang Cliënt E kijkt naar wat mevrouw A aan het doen is
16.48	GW S legt uit aan ons dat cliënt M op haar kamer zit omdat ze moe is en zich onbeschoft heeft gedragen tegen GW M Cliënt W is ook op haar kamer omdat die spanning heeft van de presentatie van het sectorwerkstuk vanavond
16.49	Mevrouw A legt uit aan cliënt E wat je moet doen in Papiaments
16.50	Cliënt E kijkt toe Cliënt E gaapt
16.52	Cliënt E leunt met 1 arm op het aanrechtblad GW S vraagt aan mevrouw A wat ze maken voor snack Mevrouw A zegt: Colombiaanse hapjes
16.53	Mevrouw A doet gehakt in een schaal, het gehakt is nog bevroren Cliënt E loopt de gang in GW S loopt met het gehakt naar buiten, zet het in de zon
16.54	Mevrouw A loopt naar buiten
17.03	Mevrouw A en GW S komen naar binnen Mevrouw A stopt het gehakt in de magnetron om te ontdooien
17.07	Gehakt is nog niet ontdooid Cliënt E zit voor de computer
17.09	Gehakt is ontdooid Mevrouw A doet er kruiden door en kneed het gehakt
17.10	GW S zegt: E! Kom je?

17.11	Clïënt E kom de keuken binnen Mevrouw A legt uit aan cliënt E wat ze aan het doen is Clïënt E vraagt iets aan mevrouw A in het Papiaments Mevrouw A legt uit Mevrouw A vraagt iets te pakken aan cliënt E Clïënt E pakt 2 eieren en geeft ze aan mevrouw A
17.13	Clïënt E is op zoek naar een schaal
17.14	Clïënt E kan geen schaal vinden GW S komt binnen in de keuken en gaat zoeken
17.16	Mevrouw A maakt de snack Clïënt E kijkt GW S kijkt
17.21	Clïënt E loopt weg naar de gang
17.22	Clïënt E zit voor de computer en zet muziek aan
17.23	Voorzitter van bestuur van de stichting komt binnen lopen
17.24	GW S praat met voorzitter van bestuur Mevrouw A doet de snacks in de oven Mevrouw A wast de gebruikte dingen af Voorzitter van bestuur gaat weer weg
17.25	Mevrouw A en GW S gaan aan de eettafel zitten
B. Theoretische notities	
Het valt me op dat mevrouw A tijdens deze activiteit alles zelf doet en alleen dingen uitlegt aan cliënt E of haar dingen laat pakken. Ze laat cliënt E niet nadoen wat zij doet of echt meehelpen. Ik heb ook één keer geobserveerd dat cliënt E aan het hangen was op het aanrecht en moest gapen. Dit interpreteer ik als iets saai of niet boeiend vinden omdat ze zelf niet actief betrokken worden bij het maken van de snacks. Wat mij nog meer opviel was dat er maar 1 cliënt aanwezig was tijdens de activiteit terwijl dit een verplichte activiteit is. De andere 2 cliënten waren in hun kamer omdat ze moe waren.	
C. Methodische notities	
We hebben ervoor gekozen om de groeps werkers en cliënten te observeren tijdens een activiteit op de groep. We hebben gekozen voor de activiteit 'snacks maken' omdat hierbij de rol van de groeps werker meer ondersteunend en motiverend is in plaats van het actief deelnemen. Dit is zo omdat er een mevrouw van buiten de instelling komt om deze activiteit met de cliënten te doen. We hebben onze gegevens verzameld door te kijken en op te schrijven in een notitieboekje wat we observeerden. Hier hebben we de tijd van observatie bijgeschreven om zo een chronologisch geheel te creëren. We tijdens het moment van observatie de volgende mensen gesproken: - Groeps werker S - Mevrouw A - Cliënt E De observatie vond plaats op Kas pa Hoben ku Futuro van Fundashon Rosa di Sharon aan de Kaminde Nieuw Amsterdam in Kralendijk, Bonaire, NA. De activiteit vond plaats in de keuken.	

We hebben bewust gekozen voor deze locatie omdat we onderzoeken hoe de huidige situatie is op Kas pa Hoben ku Futuro met betrekking tot de activiteiten die zij ondernemen. Informatie winning op een andere locatie is dus irrelevant voor ons onderzoek. We hebben voor dit tijdstip gekozen omdat deze activiteit om dit tijdstip in het weekschema gepland is.

D. Reflectieve notities

Ik blijf me verbazen over het feit dat mevrouw A alles zelf doet tijdens de activiteit en dat de cliënten hier niet bij betrokken worden behalve te luisteren naar de uitleg. Het lijkt me dat je veel meer leert als je zelf actief mee doet en het zelf moet proberen. Dan ervaar je ook gelijk hoe je het moet doen.

Ook vraag ik me af waarom ze de cliënten maar in hun bed laten liggen omdat ze moe zijn in plaats van ze te betrekken bij de activiteit. Of in gesprek gaan waarom ze moe zijn en hoe dat komt. Dit is misschien ook een cultuur dingetje en kijk ik hier heel erg Nederlands naar. Bij ons is geen zin hebben of moe zijn niet automatisch een reden om niks te doen. Ik vraag me dan ook af hoe de groepswerker hier naar kijkt.

Bijlage C – Memo's interviews

Interview 1. Ben Manusama

Begrip MAM	MAM vind ik een lastig begrip mag ik het ook veranderen? Ik zou dan toch gaan voor creatief agogisch of voor ludisch agogisch. Het begrip MAM omvat eigenlijk alles wat mensen doen, wat automatisch gaat, waarbij ze niet nadenken, wat spelenderwijs gaat, wat niet functioneel geregistreerd is. Dus al het gedrag wat mensen vertonen en waar ze hun dingen voor gebruiken humor of een voetbal of of weet ik veel wat, dat valt allemaal onder muzisch. Eigenlijk onder ludisch. Een mens heeft, de neiging tot spelen en in wezen vertonen ze allerlei speels gedrag wat weliswaar ingekaderd is op zodat het niet opvalt. Dat noem ik allemaal MAM en dat ludische, dat muzische dat heeft de mens nodig om te overleven, om van het leven te genieten. Dus alles wat je met je zintuigen oppakt en waarneemt en waar je dan ook weer op reageert, dat heeft allemaal iets te maken met het muzische.
Verschil Creatief Agogisch Werken en MAM	Ja, als je het letterlijk neemt wel, creatief agogisch werken dat omvat alles wat we doen wat heeft te maken met creativiteit, dus creatieve oplossingen bedenken die je in kan zetten, en MAM dat is dan meer toegespitst op de muze, dus op de kunsten. Vanuit alle vakken, drama, spel & sport, beeldend en muziek en taal. Dus alles wat je creatief agogisch oplost met die middelen dat noem je dan MAM.
Meerwaarde van MAM	Ha, dat vind ik altijd zo ingewikkeld. Kijk de meerwaarde van MAM, ik steeds meer aan denk is als je goed werkt met taal, als je de goede vragen weet te stellen, dan krijg je mensen in beweging. Maar dan moet je echt goede vragen kunnen stellen. Wij kunnen als mensen heel goed praten, we zijn dus talig, maar ik beschouw taal zoals wij die gebruiken als iets, wat ik nu ook zit te doen; ik zit nu na te denken, er zitten 30 duizend gedachtes in mijn hoofd en die probeer ik samen te vatten in een zin. Dus de eerste impuls is al gefilterd en dat doe je dan met taal dus dat verhoudt dus soms, heel vaak. En de meerwaarde van MAM is dat je dan ook contact kan maken maar ook gedrag kan uitlokken. Ik geloof niet zo in het waarom maar meer in het hoe. Waaromvragen aan kinderen of wat doe je nu of waarom doe je dat die zijn niet zo zinvol maar wel de vraag hoe doe je dat? En daar kun je ook mensen mee aan het werk krijgen, met MAM mensen in beweging krijgen. Maar door via andere invalshoek hem uit te lokken, om te dwingen om zich in te gaan zetten, nou dat is dan voor mij de waarde van MAM.
Voorbeeld gebruik van MAM	Ik heb vanochtend een filmpje laten zien van een gozer die kan niks, doet niks en wil niks en die wordt in een kano gezet. En dan wordt hij nog chagrijniger want hij kan dus helemaal niks, hij heeft er ook geen zin in. En dan moet hij langs in het water liggen een paar van die dingen en daar moet hij langs roeien. En in het begin zit hij letterlijk te vloeken-en op een gegeven moment heeft hij een paar van die hobbels gehad en dan wordt hij trots op zichzelf. En dan gaat hij heel hard huilen omdat hij eigenlijk niet aankan dat hij iets goed heeft gekund. Dus dat gedrag wordt uitgelokt, ze hadden al 10 keer tegen hem kunnen zeggen je moet nu je bed uitkomen, je moet eens meedoen jij anders gebeurt er dit en dat.
Scholing Social Workers op gebied van MAM	Matig. Het kan veel dynamischer veel dieper. Bijvoorbeeld Dineke Behrend, dat boekje dat moet je krijgen als je hier op school komt. Blok 1, misschien in blok 2 nog, in ieder geval in semester 1 jaar 1. Dan ga je dat boekje lezen en leren en nooit meer over lullen. En wat we dan doen in de

	minor met Henk Smeijster en er zijn nog veel meer boeken te verkrijgen, daar gaan we mee aan de gang. Gelijk die analogie en parallel processen die je nu in de minor krijgt die moet je eigenlijk gewoon hebben. Van wat ik je net vertelde van die kano, dat is gewoon een analogie, een parallel proces wordt er gestart, parallel aan het niks willen, en daar gaan we dan mee bezig, en dan breekt ie, en waarom breekt ie omdat het blijkt dat hij gewoon die hindernissen kan bevaren terwijl hij dacht ik doe niks omdat ie bang is voor zichzelf eigenlijk. Dat moet in de gewone lessen zitten. Het kan veel meer en dat we iets veel dynamischer en veel meer op training zouden zitten voor mijn part. Dat de lessen ook veel meer ervaringsgericht zijn en ook meteen linken leggen met 'oké, en wat gebeurt nou precies' en de link naar je stageadres.
Voorbeeld MAM activiteit	Dus stel je voor je maakt een theaterstuk dat iets verteld over de identiteit; wie zijn wij, behalve kloodzakken zijn we misschien ook wel wat anders, nou wat dan. Of wie zou je willen zijn. En daar kun je een theaterstuk van maken, muziek erin of weet ik veel wat. Dan ga je allemaal naar wie wordt de voorzitter, de regisseur, wie gaat foto's maken, wie gaat het decor bouwen en daarin ben je dan aan het sturen op gedrag.
SPW 2 – straffen & belonen	De functie van de mensen die er werken is dat ze daarmee gedrag kunnen sturen. Ik denk nu even snel, maar als je SPW 2 hebt gedaan dan denk je vooral in straffen en belonen, waarschijnlijk. Dat heb ik wel vaker te horen gekregen van studenten die in de Antillen of Suriname werkten. Dat heel veel gaat op sancties en belonen van goed gedrag. Dat moet je even ontdekken, maar als dat zo is dan ga je sturen op het belonen van goed gedrag. Daar kan je op stimuleren.
Geld voor MAM	Ja tuurlijk, dat is tegenwoordig de groundfunding, je moet dan wel een goed project hebben. Het gaat niet over zielige mensen maar het gaat gewoon over mensen die verdienen een project alleen het budget is niet toereikend. Andersom geredeneerd, je kunt ook heel goed muzisch werken zonder middelen. Het hoeft allemaal niet duur en fantastisch te zijn. Juist met weinig middelen goede dingen kan doen.
MAM activiteiten (zonder geld)	Je kunt ook op het strand wat dingen doen. Daar heb je niks voor nodig. Gewoon projecten opzetten, dat is ook heel muzisch, voet-volleybal toernooi opzetten. En als je dat het net er niet voor hebt, nou dan span je een touw. Je moet in die zin ook wel simpel denken.

Interview 2. Marlene

Werkervaring	Vanaf 2001, ben ik hier op Bonaire. Ik ben hier gekomen, toen kon ik niet in het onderwijs. Want ze zeggen mij, mijn akte is niet hier geaccepteerd. Dus heb ik naar werk gezocht er was een stichting Maria Hopner maar alleen voor jongens. Hebben ze ineens genomen als groepsleidster en ik ben daar als groepsleidster met de jongens en ik begeleid ze, ze waren ook allemaal uit Nederland de begeleidsters.
Werkervaring, verschil jongens en meisjes	Daar heb ik ervaring opgedaan met jongens werken het was heel leuk maar ook echt hard want ze ook stoute jongens een beetje. Maar ik heb heel veel geleerd en hier ben ik gekomen, alleen maar meisjes. Ik heb het verschil het gezien tussen jongens en meisjes. Met de meisjes is echt moeilijk. Dit werk nu is echt een uitdaging. Want soms weet ik niet meer wat ik moet doen. Want bij de jongens was het heel makkelijk voor mij. Misschien omdat ik wat jonger was
Communicatie	Ja hebben we een training gehad over communicatie. Dus voor jezelf ga je

met de meisjes	denken communiceer je met de meisjes. Ligt het aan de stemming van het meisje is ze in een goed humeur dat je met haar kan communiceren. Dat ga je eerst kijken, is ze goed gehumeurd dan ga je haar benaderen. We gaan over zoiets praten.
Geen Papiaments leren	Kijk ik heb eigenlijk mijn best niet gedaan om vloeiend Papiaments praten. Ik kan wel de basis maar als ze hele verhalen gaan vertellen dan kan ik het niet meer volgen.

Interview 3. Shanta

Werkervaring	Ja, heb gewerkt bij Kas di Karko als groepsleidster, ik heb daar de groep gedraaid en ik heb daar ook jongeren begeleid in hun moeilijk gedrag en daarna ging ik als onderwijs assistent daar heb ik bij een katholieke school gewerkt een paar maanden en daarna ging ik werken als maatschappelijk werkster bij het openbare lichaam van Bonaire. Daarna kon ik hier werken bij Kas Pa Hoben ku Futuro als groepsleidster
Liefde in hulpverlening	Die meiden iets betere toekomst krijgen die zij niet gekregen hebben. Liefde is eigenlijk de sleutel dat veel van die meiden hebben het niet gekend. Het moet gecreëerd worden. Zodat ze dingen kunnen bereiken in hun leven. Ze hebben dingen meegemaakt in hun verleden en dat ze niet gaan denken dat ze niks kunnen. Dat ze toch voor hun toekomst gaan kijken zodat ze een stabiele meid gaan worden. En ook dat ze een voorbeeld kunnen zijn voor andere meiden.
Plan van aanpak	Ik gebruik het plan van aanpak. Dus wat zijn de doelen en hoe kunnen we die bereiken. Omdat ik begeleid, die naar zelfstandig wonen wilt gaan hebben we daar doelen voor opgesteld. Ze moet er aan werken als je naar zelfstandig wonen wilt, moet ze leren vooruitdenken. We gaan het daarna evalueren, hoe ging het en wat kan er beter. Zodat ze zelf ook weet wat ze wel en niet kan. Meer er aan werken.
Communicatie met meiden	Bij deze meiden ze hebben al gedragsproblemen, dan kun je niet hoge stem of schreeuwen naar hun toe. Je moet even bij hun gaan zitten of een goed moment uitzoeken zodat je kunt communiceren want communicatie is ook moeilijk bij hun en bijvoorbeeld soms ga je communiceren en met liefde bij hun gaan zitten om te praten. Als je schreeuwen; waarom heb je dat gedaan. Ik heb gezegd dat je dat en dat moest doen. dat helpt niet, je moet eerst hun hart winnen als je hun wilt begeleiden.
Observeren van gedrag	Als je observeert hoe die meiden zijn. Je moet goed uitzoeken wanneer je iets kan zeggen vooral als het een kritiekpunt is. Als je het op het verkeerde moment doet, krijg je een explosie.

Interview 4. Elsira

Werkervaring	Mijn werkervaring is vrij groot. In dit soort werk, werk ik vanaf 1970. Ik heb op verschillende groepen/internaten gewerkt. Ik heb gewerkt met kleine kinderen van 1 jaar, met kinderen van 0 tot 18 jaar en met meisjes van 14 tot 21 jaar, opvoedingswerk dus.
--------------	--

Interview 5. Olga

Werkervaring	Ik heb een lange werkervaring, ik werk hier nu 3 jaren. Als ik moet uitleggen hoe lang ik al met jongeren werk, zijn dat heel veel jaren.
Motivatie	Ik hou ervan om met jongeren te werken. Dat is in mij. Het is een deel van mij, het is niet echt alleen mijn werk. Het is een deel van mij, mijn leven.

	Als ik hier werk is het voor mij alsof ik naar mijn andere huis kom, naar mijn andere kinderen. Voor mij is het makkelijk om ook om te gaan met de jongeren. Ik houd van wat ik doe.
Liefde voor de doelgroep	Ik wil eigenlijk dat de jongere bij mij komt en dat gebeurd ook. Want ik gebruik mijn liefde om de jongeren tot mij te trekken. Zo pak ik ze in, compleet haha
Omgang met tieners	Vanuit mijn eigen ervaring want ik kan niet gaan beslissen over een jongere die ik niet ken. En tieners laten je dat ook niet toe, als je dus over mij gaat beslissen, je bent mijn moeder niet, mijn vader niet, je bent niet eens familie van mij. En in de loop van de tijd komen de momenten dat je echt, dat ze naar je toe komt.

Interview 6. Tamara Richards

Werkervaring	Op dit moment werk ik hier twee jaar als coördinatrice, dat is eigenlijk voor het eerst dat ik deze functie, dit werk doe. Ik kom eigenlijk uit de apotheek maar ik heb daar buiten wel heel veel ervaring met jeugd en jongeren vanuit de zondagschool. Daar had ik altijd de verantwoordelijkheid voor.
Cognitief niveau	Cognitief niveau sowieso wat er in zit om ze te stimuleren om school af te maken. Hier zijn we daar ook heel serieus mee. De meeste jongeren die hier weggaan willen ook verder gaan met school.
Emotioneel niveau	Op emotioneel niveau, je hebt natuurlijk heel meisjes die veel hebben mee gemaakt, trauma's die ze hebben. We zorgen hier dus ook voor begeleiding als het nodig is ook een psycholoog bij komen of andere disciplines om op emotionele basis af te rekenen met trauma's en verwoningen. Wat belangrijk is dat jongeren een gezond zelfbeeld ontwikkelen, dat ze weten wie ze zijn en wat ze kunnen en dat ze daar bij ook daardoor ook sterker staan als ze zo meteen er uit gaan dat ze weten wie ze zijn en wat ze willen. We merken vaak dat de zelfwaarde heel laag is waardoor er ook heel problemen met name in de relaties of dat ze jong relaties zoeken ook met mannen dat ze die willen voor aandacht om zich geliefd om gewenst te voelen. Dus daar willen we hier ook aan werken.
Sociaal niveau	Sociaal is eigenlijk de grootste uitdaging omdat er heel veel gebrek is aan sociale vaardigheden. En een tekort aan communicatie vind ik in de cultuur een zwak punt.
Ontstaan van de organisatie	Eigenlijk van jong pas ik op kinderen en jongeren en hebben we ook privé kinderen en jongeren in huis genomen omdat we ook zien gewoon even dat stukje extra aandacht en begeleiding nodig hebben, dus veel privé gedaan. Daar is het idee ontstaan, dat kunnen we ook professioneel doen. Dus dan kan je eigenlijk meer jongeren helpen, die doelgroep die jongeren die voor korte periode meer aandacht en begeleiding nodig hebben om te ontwikkelen dus zo is het eigenlijk ontstaan.
Integratie MAM door ons	Heb ik toen bewust gezegd, ik moet het allemaal een beetje doseren dus dat zou dan evt. later komen. En toen kwamen jullie dus. Als het goed is, het is goed als dat ook hier bekend gaat worden.
Begin van de organisatie	We zijn september 2010 zijn de jongeren gekomen en omdat we toen een financiering van uit Amfo, die hadden de doelgroep bepaald en dat waren toentertijd zwangere meisjes en jonge moeders. De dat was de eerste doelgroep en zij kwamen vanuit lokaal en een aantal meisjes kwamen uit Curaçao. Eerder was er niet veel beschikbaar, toen wij open waren hoefden de meisjes dus niet automatisch naar Curaçao.

Bijlage D – Document Kas pa Hoben ku Futuro

Professioneel samenwerken en verantwoord hulpverlenen

Dit document is in originele staat overgenomen als bijlage van de instelling Kas pa Hoben ku Futuro en wij duiden nogmaals op de copyright beschreven in het hoofddocument.

1. Iedereen kent de visie, missie, strategie en doelen binnen “ Kas pa Hoben ku Futuro”	
a) Visie en Missie van Fundashon Rosa di Sharon en Kas pa Hoben ku Futuro	3
b) Werkwijze binnen Kas pa Hoben ku Futuro	4
c) Dagelijkse structuur van Kas pa Hoben ku Futuro	12
d) Gemaakte afspraken over de dagelijkse structuur	14
e) Methodisch handelen binnen Kas pa Hoben ku Futuro	15
f) Besluitvorming bij een verzoek van jongere.	19
 1. Welke taak heb jij in Kas pa Hoben ku Futuro ?	
a) Taak omschrijving van groepswerker in Kas pa Hoben ku Futuro	20
b) Diversiteit van taal en cultuur	23
 2. Zorgen voor goede onderlinge relaties	
a) Bijbelse principes van omgaan met elkaar	24
b) Hoe gaan we om met conflictsituaties	25
c) Feedback geven aan elkaar	25
d) Mondelinge en schriftelijke overdracht	26
 Bijlage : Ouderbegeleiding	28

1. Iedereen kent de visie, missie, strategie en doelen binnen “ Kas pa Hoben ku Futuro”

1a. Visie, Missie en Strategie

Houd ten alle tijden de visie, missie, strategie en gemaakte doelen van elke jongere voor ogen en handel ernaar:

- ✓ Ken de visie, missie en strategie van “ Kas pa Hoben ku Futuro”.
- ✓ Ken de structuur van “ Kas pa Hoben ku Futuro”
- ✓ Ken de problematiek van elke jongeren (in map van de jongere, filekast)
- ✓ Ken de gestelde doelen van elke jongere (in map van de jongere, filekast)

Visie

Het ontwikkelen van optimaal functionerende jongeren en jonge moeders door het realiseren van persoonlijke en geestelijke bewustmaking en ontplooiing in een residentiële setting, om ze zoveel mogelijk voor te bereiden op het effectief deelnemen aan het maatschappelijk leven op Bonaire, ieder naar eigen vermogen.

Hierdoor bijdragen aan een gezonde Bonairiaanse samenleving waaruit wereldburgers voortkomen die bewust zijn van de toekomstperspectieven dat het leven hen te bieden heeft.

Missie

Met een beleid en aanpak op maat waarbij het gezinssysteem centraal staat en als integraal onderdeel benaderd zal worden, deskundige ondersteuning en begeleiding aan jonge moeders bieden met als doel de kwaliteit van levensomstandigheden en toekomstperspectief tot herstel te brengen en zo te voorkomen dat ze in verdere problemen geraken.

Strategie

Door middel van het geven van individuele begeleiding en therapie in een kleine groep waarbij rekening gehouden wordt met het niveau van de jongere / jonge moeder wordt er gestreefd naar het doel om volledige verandering te zien in het leven van de jongere. Dit op geestelijk, lichamelijk, emotioneel, intellectueel, sociaal en economisch gebied. In een residentiële setting zal er holistische-, sociaal-, maatschappelijke vorming en begeleiding geboden worden. Dit houdt o.a. in; het aanbieden van basis geestelijke-/persoonlijkheidsvorming, in overtuiging hiermee een solide (christelijke) fundering te leggen waarop jongere / jonge moeder effectief verder kan bouwen aan haar toekomst en die van haar kind.

Er zal begeleiding en training gegeven worden op gebied van:

- Voorbereiden op een verantwoordelijke en zelfstandige levensstijl door het geven van lessen op het gebied van kinderverzorging, hygiëne, opvoeding, gezondheid, huishoudelijke vaardigheden en sport.
- Het verzorgen van eventuele trauma's zoals verwaarlozing, seksueel misbruik en geweld.
- Afmaken van opleiding en een beroep leren.
- Begeleiding bij het vinden van een baan en het aanleren financieel verantwoordelijk te zijn
- Het implementeren van een oplossingsgerichte integrale familieherstel. Er wordt gewerkt aan hun motivatie om gezonde relatie op te bouwen met hun kind, evt. vader van het kind en met hun familie en de samenleving.
- Helpen bij het ontwikkelen van normen en waarden.
- De zorg is in de eerste instantie kleinschalig met expanderende mogelijkheden voor de toekomst. Er zal in onderlinge solidariteit en transparantie gewerkt worden.
- Het streven naar een complete, solide, alerte en effectieve aanpak.
- Het streven naar doeltreffende samenwerking met andere organisaties die belangen behartigen voor deze doelgroep.

1b. Werkwijze binnen Kas pa Hoben ku Futuro

Basis behoefte als uitgangspunt

Op een positieve wijze wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de jongere/jonge moeder.

Er zal gewerkt worden aan de volgende basisbehoeften en vaardigheden:

- Geestelijke vorming
- Zeggenschap
- Waardering
- Erkenning
- Acceptatie
- Zich te onderscheiden en dit leren vormgeven
- Verantwoordelijkheid te nemen en dragen
- Lichamelijk welzijn
- Goede school-, sport-, en beroepsprestaties
- Vaardigheden om zelfstandig te kunnen wonen
- Weerbaar, opgewassen tegen negatieve beïnvloeding die hen voorheen in de problemen brachten
- Zorg voor het kind

- Motivatatie en promotie

Door onze werkwijze van positieve benadering en gerichte activiteiten en lessen willen we het volgende bereiken:

- Promotie (ik kan wat bereiken en ik weet hoe)
- Privileges (het levert mij wat op, ik heb wat te verliezen)
- Onderwijs (ik boek succes)
- Sport (ik presteer)
- Beroepsvorming (ik kan wat)
- Respect (ik ben iemand)
- Gevoel van eigenwaarde (ik hoor bij “ the winning team “)
- Medezeggenschap (mijn stem wordt gehoord)
- Confrontaties (Wat kan ik hieruit leren)
- Complimenten (ik word gewaardeerd)
- Succes (ik heb een baan/school, gezin, eigen huishouden wanneer ik vertrek)

Adequaat gedrag stimuleren, volgens feedback methode van competentie vergroten

Techniek om adequaat gedrag te versterken bij jongeren.

Uitgangspunten:

Nadruk leggen op competentievergroting. Accent ligt meer op adequaat dan inadequaat gedrag.

Adequaat gedrag:

Handelingen, gedachten en emoties die bijdragen tot een goed functioneren en verdere ontwikkeling van de jongere. Rekening houdend met cultuur, leeftijd en tijdperk.

Inadequaat gedrag:

Handelingen, gedachten en emoties die de jongere hinderen in het functioneren en die de ontwikkeling kunnen belemmeren. Teveel gedragingen die niet adequaat zijn, of een tekort aan adequate gedragingen.

Gevolgen van inadequaat gedrag:

1. Omgeving heeft last. Gedrag met storend karakter. Schreeuwen, bedreigen, diefstal (teveel inadequaat gedrag) of niet opletten in de klas, vermijden van contact (te weinig adequaat gedrag)a
2. De jongere zelf ondervindt schade.

Belangrijk:

Concrete beschrijving van (gewenst) gedrag. Opdrachten, vaardigheden moeten duidelijk omschreven worden op het vaardigheidsniveau van jongere.

Positieve formuleringen

Plezierige mededeling / omschrijving van iets dat wel gebeurt ipv omschrijven wat niet gebeurt (niet goed gaat) Nadruk leggen op wat iemand goed kan. Motiveren door positieve formulering. Niet kijken wat nog niet gedaan is, maar compliment geven over wat al bereikt is.

Inadequaat gedrag vertalen naar een positieve formulering.

Aansluiten op het vaardigheidsniveau van de jongere

Niet laten beperken tot vaardigheden die jongere al beheersen, maar jongere uitdagen zich net iets verder te ontwikkelen.

Vergroten van de acceptatie

Het leren van vaardigheden gaat beter als jongere zich openstelt voor de groepsleiding. Aandacht voor vergroten van acceptatie als techniek door respect te tonen voor iemands mening (zonder hem/haar gelijk te geven).

Onderdelen die bij alle technieken terugkomen.

1. Contact maken. Het doel is dat de boodschap die je wilt brengen aankomt bij de jongere.
 - a. Iets positiefs zeggen
 - b. Iets zeggen over wat de jongere doet of gedaan heeft “zo ben je lekker aan het puzzelen”
 - c. Iets neutraals zeggen
 - d. Het gevoel benoemen. “ik zie dat je boos bent” “Vervelend voor je”

Bij storend inadequaat gedrag is contact maken (a) moeilijker. Dan kan je kiezen voor b of c.

Belangrijk, toonhoogte, gezichtsuitdrukking, lichaamsmotoriek en afstand tot de jongere.

Oogcontact, glimlach, rustige lichaamshouding

2. Concreet omschrijven van gedrag in stappen.
Vaardigheden waar de interventie betrekking op heeft zo concreet mogelijk en observeerbare termen benoemen.
3. Het gebruik van waarom's
Een waarom geeft de reden, het belang, de achtergrond en consequentie van bepaald gedrag aan. Kinderen in residentiële opvang zijn vaak opgegroeid met een tekort aan “waarom's (uitleg)”
 - a. Kort en bondig
 - b. Positief geformuleerd
 - c. Aansluitend bij de belangen en belevingswereld van de jongere. Motiverend, voordelen benoemen.
4. Afsluiten
 - a. Vragen of jongere begrepen heeft waar het om gaat. (hoeft het er niet mee eens te zijn) Is de boodschap overgekomen. Daarna afstand nemen om jongere ruimte te geven het gewenste gedrag uit te voeren.
 - b. Feedback op adequaat gedrag

Technieken om adequaat gedrag te versterken

Feedback geven op adequaat gedrag. Positieve feedback.

- Feedback functioneert als versterker of beloning voor adequaat gedrag
- Vertrouwen in eigen kunnen wordt groter
- Gelegenheid tot geven van informatie dmv “ waarom’s ” Goed dat je dit gedaan hebt, want.....
- Verbeterd de sfeer.

Feedback geven

1. Maak contact
2. Zeg wat jongere goed doet
3. Geef een waarom (uitleg- positief gevolg)

Instructie

1. Maak contact
2. Zeg wat jongere goed doet
3. Geef een waarom (uitleg- positief gevolg)
4. Sluit af

Voordoen

Sommige vaardigheden vereist dat groepsleiding het voor doet. Combinatie voordoen en instructie, zowel in bijv. praktische vaardigheden, als in abstracte (sociale / cognitieve) vaardigheden.

1. Gedrag voor doen
2. Vraag jongere wat hij heeft gezien
3. Geef een ‘ waarom’ voor het adequate gedrag
4. Afsluiten

Instructie met voordoen

1. Maak contact
2. Benoem het adequate gedrag in deze situatie
3. Gedrag voor doen
4. Vraag jongere wat hij heeft gezien
5. Geef een ‘ waarom’ voor het adequate gedrag
6. Afsluiten

Oefenen

1. Laat de jongere oefenen (nadoen)
2. Geef feedback op het oefenen
3. Sluit af

Instructie met voordoen en oefenen

1. Maak contact

2. Benoem het adequate gedrag in deze situatie
3. Gedrag voor doen
4. Vraag jongere wat hij heeft gezien
5. Geef een ' waarom' voor het adequate gedrag
6. Laat jongere oefenen (nadoen)
7. Geef feedback op het oefenen
8. Afsluiten

Technieken om Inadequaaf gedrag te verminderen

Inadequaaf gedrag inperken en jongere adequate alternatief gedrag aanleren.

Dezelfde technieken komen hierin terug.

Inadequaaf (1) storend voor anderen, niet storend (2) maar niet goed voor jongere.

Bij storend gedrag voor anderen (1)

- nadruk op feedback en instructie. Alternatief gedrag voordoen en oefenen werken dan meestal niet omdat dat medewerking van jongere vereist.
- Vriendelijk maar direct opstellen. " Ik boodschap" de groepsleider constateert dat het gedrag inadequaaf is en moet stoppen.
- Respect
- Kort
- gedragsalternatief aanbieden dat makkelijk uitvoerbaar is.

Bij inadequaaf gedrag zonder storende factor (2)

- vriendelijk en direct opstellen
- respect
- leermoment heeft karakter van een dialoog. (gesprek aangaan)

Corrigerende instructies

Adequaaf gedrag te instrueren op momenten als er sprake is van inadequaaf gedrag.

1. Maak contact
2. Zeg wat jongere goed doet
3. Zeg wat de jongere niet goed doet/nalaat
4. Noem het adequate gedrag in deze situatie
5. Geef een waarom (uitleg- positief gevolg)
6. Afsluiten.

Het contact maken bij inadequaaf gedrag is niet altijd makkelijk. Jongere is geëmotioneerd, opstandig of heeft geen zin om te luisteren. Soms is de groepswerker ook geïrriteerd.

Van de vier manieren om contact te maken, komt de eerste niet in aanmerking (iets positiefs zeggen) bij storend gedrag. " waarom" met benoemen van adequaat gedrag is effectiever dan het waarom van inadequaaf gedrag. Waarom / redenen van benoemen van inadequaaf gedrag roept vaak tegenspraak op.

Verkorte corrigerende instructie

1. Maak contact
2. Benoem het adequate gedrag in deze situatie (eenvoudig alternatief gedrag)
3. Geef een waarom (adequaat gedrag – gevolg)
4. Sluit af

Corrigerende instructie, Voordoen en oefenen

Niet in alle situaties (agressief gedrag , erg storend gedrag) is instrueren van alternatief adequaat gedrag, voordoen en oefenen mogelijk. Combinaties van corrigerende instructies met voordoen en oefenen bij inadequaat gedrag dat niet al te storend is.

1. Maak contact
2. Zeg wat jongere goed doet
3. Zeg wat de jongere niet goed doet/nalaat
4. Noem het adequate gedrag in deze situatie
5. Doe het gedrag voor
6. Vraag de jongere wat hij/zij gezien heeft
7. Geef een waarom voor het adequate gedrag (uitleg- positief gevolg)
8. Laat de jongere oefenen (nadoen)
9. Geef feedback op het oefenen.
10. Afsluiten

Sturende feedback

DRO : Differential Reinforcement of other behavior

Sturende feedback om de nadruk te leggen op adequaat gedrag met het doel om inadequaat gedrag te stoppen. Niet ingaan op inadequaat gedrag.

1. Maak contact
2. Zeg wat de jongere goed doet
3. Geen een waarom (noem positieve gevolgen voor de jongere)

De stopinstructie

Inadequaat gedrag dat meteen moet stoppen vanwege storend karakter.

1. Maak contact
2. Zeg wat de jongere niet goed doet
3. Geef een waarom (vertel waarom het inadequate gedrag niet goed is)
4. Zeg dat je wilt dat de jongere ermee stopt
5. Sluit af

Apart zetten

Jongere voor enige tijd weghalen uit de situatie waarin zij verkeren om ervoor te zorgen dat ze niet met bepaald stimuli of versterkers in aanraking komen.

1. Maak contact

2. Benoem het inadequate gedrag en zeg dat dit moet stoppen
3. Zeg dat apart zetten volgt, noem de plek en de tijd
4. Begeleid de jongere naar de plek
5. Noem het adequate gedrag op de plek
6. Noem het adequate gedrag dat je verwacht na het apart zetten
7. Herhaal de duur en sluit af

Terugkeer

Vertel in de afwezigheid van apart gezette jongere, aan de andere jongeren wat de reden voor het apart zetten was.

1. Instrueer de jongeren hoe zij op de terugkeer van de apart gezette jongere na diens terugkeer kunnen reageren
2. Ga na de apart gezette jongere
3. Geef feedback op het adequate gedrag op de plek
4. Noem het adequate gedrag wat nu gewenst is
5. Neem jongere mee
6. Observeer de apart gezette jongere en de andere jongeren, geef feedback en stuur eventueel bij met feedback en instructies

Discussie: niet kunnen of willen ?

Is het inadequate gedrag een teken van vaardigheidstekort (1) of onwil(2) ?

(1)technieken gebruiken die gericht zijn op het leren van nieuw gedrag

(2)stopinstructie of op jongere inpraten.

Sancties en waarschuwingen

Sancties leiden niet tot competentievergroting (net als stopinstructies)Het helpt om de jongere duidelijk te maken in welke situaties bepaald gedrag inadequaat is. Sancties in combinatie met techniek om competentie te vergroten. Aandachtpunten bij het opleggen van sancties:

1. Tasten de rechten en integriteit van jongere niet aan.
Recht op goede verzorging(voedsel, slaap, schone kleding etc)Integriteit betekent dat jongere in z'n waarde gelaten wordt.
2. Klein en kortdurend
3. Worden aan het gedrag gekoppeld
4. Passen bij de problematiek en ontwikkelingsniveau van de jongere
5. Toepassen voor escalatie. Niet wachten totdat inadequaat gedrag grote vormen heeft aangenomen.
6. Gaan samen met instructie over adequaat gedrag.
7. Helder geformuleerd voor jongere en betrokken derden.
8. Sanctie niet impulsief opleggen. Soms beter in overleg met collega.

Waarschuwingen

Corrigerende gedragsinstructie waarbij de jongere duidelijk wordt gemaakt dat diens gedrag voor de groepsleider en andere onacceptabel is.

1. Maak contact
2. Zeg wat de jongere niet goed doet/ nalaat
3. Zeg dat dit gedrag onacceptabel is
4. Noem het adequate gedrag in deze situatie
5. Sluit af

1c. Dagelijkse structuur van Kas pa Hoben ku Futuro

ORA	MAMA HOBEN	HOBEN	OPMERKING:
05.00 - 05.45	Lanta fo'i soño		
	Baña / Bisti paña		
	Baña yu		
	Drecha Kamber		
05.30 - 6.30	Bisti yu	Lanta fo'i soño	
	Prepara lechi/tas	Baña / bisti paña	
	Laga yu desayuna	Drecha Kamber	
06.30 - 06.50	Desayuno	Desayuno	06.50 Tur kos mester ta kla / prepara
06.50 - 7.00	Orashon	Orashon	Hasi orashon huntu
07.05 or	Den Bus	Den bus	Baha hobennan dilanti slagboom SGB
7.30 - 14.00	Skol	Skol	Hobennan subi dilanti F.Cas Boneiriano
14.00-15.30	Kambia paña	Kambia paña	No keda ku uniform di skol bisti
	Kome (huntu)	Kome (huntu)	Den sala of riba porch
	Sosega un ratu	Sosega un ratu	
	Tarea di Skol	Tarea di Skol	
16.00	Na Mesa	Na Mesa	Tur ta partisipa
16.30	Corvee	Corvee	
17.00-19.00	Buska yu fo'i kresh		Komputer volgens schema
	Programma	Programma	Korda laba paña/kita paña
	Komo grupu/individual	Komo grupu/individual	
19.00	Kome huntu ku yu	Kome	19.00 poort dicht
	Banja yu		
19.00 -19.30	Laga yu drumi		Yu ta baña, den pyama, lesa storia, orashon
20.00-21.30	huiswerk komputer	huiswerk komputer	
	tempu liber	tempu liber	Ora tareanan a wordu hasi.
21.00			Sera porta mei mei
	baña	baña	
21.30 - 21.45	Les a beibel huntu	Les a beibel huntu	
	Orashon huntu	Orashon huntu	

21.45 or	Entrega telefon	Entrega telefon	Tur hende, lider no mester pidi !!
21.45 or	Prepara tas/pana	Prepara tas/pana	
22.00 or	Drumi	Drumi	

Djabierna		Djasabra		Djadingo	
ORA	Manera tur mainta	ORA		ORA	
05.00 - 05.45	Mama lanta				
	Baña / Bisti paña				
	Baña yu				
	Drecha Kamber				
05.30 - 6.30	Bisti yu				
	Prepara lechi/tas				
	Laga yu desayuna				
06.30 - 06.50	Desayuno				
06.50 - 7.00	Orashon	7.00-10.00	Lanta	7.00-9.30	Lanta
			Baña/bisti (+ Yu)		Baña/bisti (+ Yu)
07.05 or	Den Bus		Kome		Kome
			Tempu liber	9.50 or	Den bus
7.30 - 14.00	Skol	10.00-13.00	Tarea di Kas	10.00-13.00	Iglesia
			Huiswerk		
14.00-15.30	Kambia paña	13.00-14.00	Hoben kushina	13.00-14.00	Hoben kushina
	Kome (huntu)		Orashon huntu		Orashon huntu
	Sosega un ratu		Kome		Kome
15.30-17.30	Tarea di kas	14.00-15.30	Kaba tareanan	14.00-15.30	Kaba tareanan
	komputer		Tempu liber		Tempu liber
17.00-18.00	Buska yu fo'i kresh	15.30-18.00	Aktivitat	15.30-18.00	Aktivitat
17.30-18.00	Kome	18.00-18.30	Baña / kome	18.00-18.30	Baña / kome
18.00-19.00	Baña / bista		Prepara pa bishita		Prepara pa bishita
	pa bai Youth				
19.15 - 22.00	Youth	19.00-21.00	Bishita amigu	19.00-21.00	Bishita Famia
22.00 - 23.45	Tempu liber	21.00-21.00	Tempu liber	21.00-21.00	Lesa beibel huntu
		23.00-23.30	Prepara paña		Orashon huntu
		23.30-23.45	orashon		
23.45 or	entrega telefon	22.45 or	Entrega telefon	21.45 or	Entrega telefon
00.00 or	Drumi	23.00 or	Drumi	21.45 or	Prepara tas/pana
				22.00 or	Drumi

1d. Door het team gemaakte aanvullende afspraken

Structuur

Houd je aan de gegeven structuur van het huis. Dit is in het belang van:

- a) de jongeren, vaste structuur geeft duidelijkheid en minder conflicten.
De structuur is zodanig opgesteld dat de jongere een normale dag- en nachtritme leert.
- b) collega's, het houden aan de structuur brengt eenheid in het team.
- Tijd van opstaan, afspraken over eten, verplichte onderdelen in programma, huishoudelijke taken, tijd van naar bed gaan en telefoon inleveren staan allemaal genoemd in het dagschema.
- Bereid de jongere op tijd voor op wat er komen gaat, zodat je ze niet op het laatste moment hoeft te confronteren. Wees direct bij tegenspraak.
- Uitzonderingen kunnen gemaakt worden op initiatief van leidster, niet vanwege geen nee kunnen zeggen, pleasen, of geen confrontatie aan willen.
- Tripjes moeten een doel hebben. We willen de jongere juist leren dat een goede tijd hebben niet altijd buitenshuis hoeft te zijn. Organiseer leuke activiteiten binnenshuis.
- Bezoek moet altijd eerst telefonisch contact opnemen. Geen "pop-up" bezoek accepteren.
- De personen die Kas pa Hoben ku Futuro willen bezoeken moeten bekend zijn bij ons.
Zijn de personen niet bekend, dan moet er eerst een kennismakingsgesprek plaatsvinden waarin afspraken over bezoek gemaakt kunnen worden.
- Telefoons worden altijd 's avonds (schoolweek) ingeleverd. Geen enkele uitzondering.
- De jongeren worden regelmatig op de hoogte gebracht van de structuur binnen Kas pa Hoben ku Futuro.

Veiligheid

- Huis wordt op de juiste manier afgesloten bij het verlaten van het huis en 's nachts.
- Alarm wordt 's avonds op de juiste manier ingesteld. Leidster blijft met remote.
- Poort is gedurende de dag dicht, om 23.00 (bij wisseling van de dienst) op slot.
- Telefoon altijd binnen handbereik.
- Iedere leidster heeft een sleutel van de kantoordeur.
- Kantoor is op slot als er niemand in kantoor is. Leidster loopt met sleutel van het kantoor.
- Sleutel niet meer buiten in plantenbak.

Kantoor

- Kantoor is voor coördinatrice en administratief medewerkster.
- Leidster is alleen op kantoor om overdracht te schrijven/lezen en verslagen te maken. Daarbuiten is leidster in woonkamer met portable telefoon en kantoor op slot.

- Kantoor is geen woonkamer/ hangplek voor jongeren.
- Jongeren mogen niets pakken uit kantoor. Jongere vraagt aan leidster en leidster pakt wat nodig is.
- Leidster geeft geen sleutel van kantoor of kasten van kantoor aan jongeren.

Boodschappen

Er wordt 1 x in de 2 weken boodschappen gedaan. Mocht er iets ontbreken/tekort komen wat echt **noodzakelijk** is dan kan dit op rekening gekocht worden bij Seruva. De bon inleveren bij administratie.

Vuilnis

Op Dinsdagmiddag (late dienst) zoveel mogelijk vuilnis verzamelen. Ook etensresten uit koelkast verwijderen.

Op Woensdagochtend wordt groene vuilnisbak buiten gezet (Nachtdienst)

Overig: -

1 e. Methodisch handelen binnen Kas pa Hoben ku Futuro

-Aanmelding jeugdige bij Centrum Jeugd en Gezin (CJG) voor casusoverleg

-Aanmelding bij Kas pa Hoben ku Futuro (KHF) via casusoverleg.

-Intake

- Opname

- Voorlopig hulpverleningsplan voor 3 maanden

- Bereid om mee te werken aan verschillende ontwikkelingstaken
- Bereid om psychische test, psychische test en medische test te doen (incl. zwangerschapstest)
- Uitleg observatie periode (6 weken)
- Afspraken met jongere/ouder/ instantie (gezinsvoogdes) en KHF

Na 3 maanden :

- Aan de hand van observatie en competenties(vaardigheidskaarten) een hulpverleningsplan Fase I opstellen samen met jeugdige, mentor en coördinatrice KHF
- Het hulpverleningsplan omvat de volgende ontwikkelingstaken:
 1. Huishoudelijke taken
 2. Sociale contacten
 3. Dagbesteding
 4. Gezondheid en persoonlijke verzorging
 5. Zingeving
 6. Geldbeheer
 7. Seksualiteit
 8. Zorg dragen voor het kind

Verder wordt bekeken of er ondersteuning nodig is op psychisch gebied, verslaving of juridische aspecten.

- Voogd,(ouder) jongere en coördinatrice / mentor tekenen voor dit hulpverleningsplan

Uitvoering van zorgplan, gebruikmakend van verschillende methoden

- Competentievergroting (vaardigheden ontwikkelen, versterken) in dagelijkse routine (Slot, N.W., Spanjaard, H.J.M., (1999 , 2^e druk 2004))
- Heropvoeding - Gevolgen van pedagogische verwaarlozing verminderen (Bassant, J., Roos de, Sytze (2000))
- Veranderen van negatieve basiscognitie /Traumaverwerking door begeleiding (Friesen, J. Wilder, E., Bierling A., Koepcke, R., Koepce, R.A., Poole, M., (2004))

Evaluatie

- Op regelmatige basis vinden er evaluatie/ mentor gesprekken plaats.
- 2 maandelijks verslag naar de voogd
- Overleg met GVI / Voogdijraad / zorgteam van school over vorderingen jeugdige indien nodig
- Bijstellen van zorgplan aan de hand van de Fase waarin jeugdige zich bevindt of naar welk doel gewerkt moet worden : Zelfstandig wonen, terug naar thuissituatie of pleeggezin.

2 x per jaar wordt er een hulpverleningsplan opgesteld en getekend door alle partijen.

Elke jongere heeft een observatieperiode van 6 weken. In deze 6 weken wordt geobserveerd en genoteerd wat de problematiek is, wat de sterke punten zijn en wat de aandachtspunten zijn.

Bij opname wordt er een voorlopig hulpverleningsplan van 3 maanden getekend.

Aan de hand van de observaties en onderzoek wordt er na 3 maanden een zorgplan gemaakt dat bestaat uit verschillende ontwikkelingsgebieden.

Aan de hand van vaardigheidskaarten wordt er een werkplan gemaakt dat bestaat uit verschillende werkpunten. Deze werkpunten worden aan de hand van het evaluatie formulier wekelijks geëvalueerd door de mentor en maandelijks bijgesteld.

Alle activiteiten, lessen, handelingen en beslissingen komen overeen met het gemaakte zorgplan van desbetreffende jongere, structuur en programma van het huis, om methodisch handelen te waarborgen.

- Alle benodigde informatie en formulieren zijn digitaal opgeslagen: desktop, hulpverleners en bewaard in een map in de filekast.
- Alle informatie van jongere, zorgplan, afspraken en rapportage is digitaal opgeslagen: Documents, cliënten, naam van client en wordt bewaard een file van iedere jongere in de filekast.
- Dagstructuur, programma en roosters hangen in het kantoor en in de woonkamer zodat dit voor iedereen zichtbaar is.

Methodisch handelen (volgens Methode Competentie vergroten)

Doelen stellen hulpverleningsplan

Door de mentor In overleg met jongere,
tekenen door ouder, coördinatrice, evt.
plaatser / andere disciplines

- Competentievergroting; positief geformuleerde veranderingen of gedragingen, wat verwacht je
- Aansluitend bij de wensen, mogelijkheden en krachten van de jongere en omgeving
- Realistisch en haalbaar
- In termen van concreet en observeerbaar gedrag

Werkpunten opstellen /Werkplan maken

Door de mentor met jongere

- Werkpunten voor ontwikkeling van jongeren (vaardigheidskaarten)
- Eventuele werkpunten voor specialistische hulp (training, psycho-educatie, therapie, medicatie)
- Werkpunten zijn kleine subdoelen van doelen uit het behandelplan. Werkpunten vormen werkplan.

Evaluatie van werkpunten

Door mentor met jongere

- Dagelijkse feedback groepsleiding en wekelijkse uitwisseling van resultaten werkpunten tussen mentor en jongere
- 3 a 4 wekelijkse bijstelling van werkpunten door mentor en jongere, in samenspraak met andere groepsleiders
- Terugkoppeling van resultaten naar behandelplanbespreking

Evaluatie van doelen

Door de behandelingscoördinator en mentor
in overleg met jongere, ouder, plaatser en
evt. andere disciplines

- Bijstelling oude doelen, toevoeging evt. nieuwe doelen

Naam:	Werkpunt 1:				Werkpunt 2 :				Werkpunt 3:			
Week:	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Duidelijk verslechtering												
Iets verslechterd												
Hetzelfde gebleven												
Iets vooruitgegaan												
Duidelijke verbetering												
Voldoende												

1f. Besluitvorming bij een verzoek van jongere.

Belangrijke stappen voordat je een beslissing neemt als jongere bij je komt met een verzoek:

- Wat is het verzoek.
- Komt het overeen met de structuur en afspraken van het huis.
- Komt het overeen met het gemaakte zorgplan van de jongere. Denk aan afspraken met voogd.
- Past het in het programma van het huis
- Heb ik alle informatie duidelijk.

Als het verzoek duidelijk is en je hebt alle informatie, het verzoek komt overeen met gemaakte zorgplan, structuur, afspraken en programma van het huis, dan kan je toestemming geven. Zo niet dan geef je geen toestemming. Bij twijfel kan je overleggen met aanwezige collega of contact opnemen met coördinatrice. Laat niet de jongere de coördinatrice bellen, maar bel zelf zodat coördinatrice de juiste informatie krijgt en om te voorkomen dat coördinatrice iets toestaat wat door groepswerker al afgewezen is. Eventueel kan coördinatrice daarna met jongere spreken. Laat jongere duidelijk weten als je een uitzondering maakt.

2 Welke taak heb jij in Kas pa Hoben ku Futuro ?

2a. Taak omschrijving van de groepswerker binnen Kas pa Hoben ku Futuro

Doel van de functie

- Het bieden van ondersteuning vanuit een christelijk perspectief aan jongeren/ jonge moeders, zowel in Kas pa Hoben ku Futuro als bij ambulante jongeren.
- Het verzorgen en pedagogisch begeleiden van de jongeren/ jonge moeders binnen Kas pa Hoben ku Futuro naar volwaardige burger om op een verantwoorde wijze deel te nemen in de maatschappij.

Hierarchie in de organisatie

- De SPW-er valt onder de leiding van de coördinatrice.

Hoofdtaken

- Het verzorgen van een geestelijke ondersteuning
 - Helpt de jongere een relatie op te bouwen met God door samen Bijbel te lezen en te bidden, begeleiden naar kerkactiviteiten en een voorbeeld te zijn in spreken, bemoedigen en handelen overeenkomstig met God's woord.
- Het ondersteunen bij persoonlijke verzorging van jongere/ jonge moeder en hun baby
 - Helpt en stimuleert de jongere/ jonge moeder zichzelf en haar baby te verzorgen.
 - Geeft sturing bij het onderhouden en goed verzorgen van hun bezittingen, bezittingen van de organisatie en hun leefruimte.
 - Ziet er op toe dat jongeren die corvee hebben dit ook stipt uitvoeren.
 - Zij zorgt ervoor dat de leefruimte constant netjes, opgeruimd en hygienisch is.
 - Zij bereidt aan de hand van het menu samen met de jongere/ jonge moeder warme en broodmaaltijden klaar
 - Zij ziet toe dat de jongere/ jonge moeder de was doet en verzorgt het linnengoed en de was van het huis.
- Het (her) opvoeden van de jongere/ jonge moeder
 - Begeleidt de bewoners gedurende hun verblijf in Kas pa Hoben ku Futuro.
 - Zij corrigeert wat fout is en ondersteunt bij het opvoeden van de baby
 - Zij treedt op bij afwijkend gedrag en treft in overleg de nodige maatregelen wanneer dit gedrag uit de hand dreigt te lopen. Zij benadrukt gewenst gedrag door beloningssysteem
 - Zij maakt de jongere/ jonge moeder bewust van de noodzaak om onderwijs te volgen en deze te begeleiden bij hun huiswerk.
- Het plannen, organiseren en leiden van activiteiten
 - Maakt aan de hand van het maandelijkse programma de activiteiten
 - Maakt plannen in teamverband, zij bereidt voor en leidt activiteiten zowel binnen als buiten

Kas pa Hoben ku Futuro. Nodigt eventueel gastsprekers uit voor het verzorgen van thema's.

- Zij onderhoudt contact met externe instanties.
- Kan voorlichting/ presentatie geven aan groepen
- Indien nodig betreft zij de jongere/ jonge moeder bij dit proces

➤ Het afleggen van externe bezoeken

- Zij legt bezoeken af bij de huisarts, specialist en verloskundige
- Zij bespreekt de problematiek met de betrokkenen en brengt suggesties naar voren
- In overleg legt zij bezoeken thuis af en vindt er overleg plaats met gezinsvoogd. Dit wordt meestal gedaan door counsellor of coördinator.

➤ Het vormgeven aan mentorschap

- **6 weken observatie: Mentor (+ collega's) observeert en rapporteert**
- **Fase I : Na 3 maanden : Zorgplan opstellen aan de hand van observatie,**
- **Fase II: Zorgplan aanpassen aan de hand van resultaten uit Fase I,**
- **Fase III: Zorgplan aanpassen met als doel verlaten van Kas pa Hoben ku Futuro.**

Sterke kanten, aandachtspunten, doelen.

Mentor stelt met behulp van vaardigheidskaarten een zorgplan op met jongere bespreekt gemaakt zorgplan samen met Coördinator en er worden eventueel aanpassingen en aanvullingen gedaan.

Dit uitgewerkte zorgplan wordt besproken met gezinsvoogd, jongere, mentor en coördinator en ondertekend.

Mentor: Observeren, stimuleren en begeleiden om opgestelde doelen te bereiken.

Mentor schrijft elke 2 maanden een verslag zodat er zicht is op de ontwikkeling van de verschillen ontwikkelingsgebieden. Coördinator stuurt en bespreekt dit verslag met gezinsvoogd.

Mentor heeft totale overzicht over de algemene ontwikkeling van de jongere.

1. School : Mentor heeft zicht op schoolprestaties, en opgegeven huiswerk. Zoekt tijdig hulp van collega of geeft aan intensievere hulp nodig te hebben voor jongere.
2. Gezondheid : Mentor heeft zicht op gezonde eetgewoonte van jongere en bespreekt dit met jongere indien nodig.

Mentor controleert medicijngebruik (pil) of jongere voorgeschreven medicijnen op de juiste manier gebruikt en geeft begeleiding hierin. Mentor heeft zicht op emotionele welzijn van jongere. Mentor is vertrouwenspersoon.

3. Moederschap: Mentor begeleidt jonge moeder met opvoeding en zorg voor kind.
4. Financiën: Overzicht en begeleiding over budget, inkomsten en uitgaven van jongere.

Mentor heeft zicht op inkomen en uitgaven van jongere. Mentor begeleidt jongere in de juiste keuzes te maken op financieel gebied.

Mentor heeft minimaal 1 x per week een moment met jongere om bovenstaande 4 punten te bespreken.

Collega's of coördinator melden aan mentor als er specifieke onderwerpen besproken moeten worden met jongere.

- Kennis hebben van de sociale kaart binnen de gemeenschap van Bonaire
 - Blijft op de hoogte van de veranderingen binnen de Jeugdzorg en heeft kennis van de sociale kaart van Bonaire.
- Het bijhouden van een dossier van de jongere/ jonge moeder
 - Legt schriftelijke verantwoording af van de gedane werkzaamheden door middel van overdracht.
 - Houdt dossier bij van jongere waarvan zij mentor is. Het dossier bevat alle gegevens, zorgplan, actieplan, schoolresultaten, doktersbezoeken, laboratorium uitslagen, vastlegging van alle gesprekken met jongere, familie en externe instanties.
 - Alle verslagen worden digitaal en in mappen vastgelegd.
- Het verrichten van andere werkzaamheden die redelijkerwijze in deze functie verwacht kan worden.
 - Bijwonen van interne en externe werkoverleggen, huisvergaderingen
 - Onderhouden van groepsgesprekken
 - Rapporteren van bijzonderheden, afspraken in agenda, overdracht en dagelijkse rapportage

2b. Diversiteit van taal en cultuur

In het team van Kas pa Hoben ku Futuro hebben we te maken met verschillende talen en culturen.

Nederlandse, Surinaamse, Bonaireaanse, Dominicaanse en Arubaanse cultuur zijn aanwezig binnen ons team. Er wordt Nederlands en Papiaments gesproken. Niet alle groepswerkers spreken beide talen. Dit wordt in het team gezien als nadeel van verschillende culturen in het team.

Verschillende invalshoeken en zienswijze wordt gezien als verrijking voor zowel het team als voor de jongeren en ook het culinaire aspect wordt gezien als voordeel van diversiteit van verschillende culturen.

Belangrijke aspecten in het omgaan met culturele diversiteit:

- Culturele empathie: Het vermogen je in te leven in de gevoelens, gedachten en gedragingen van groepswerkers/jongere met andere cultuur.
- Openmindedness: Open en onbevooroordeelde houding ten opzichte van ander cultuur, normen en waarden van groepswerkers/jongere met andere cultuur.
- Sociaal initiatief: Neiging om naar buiten te treden (handelen)in een andere cultuur.
- Emotionele stabiliteit: Kalm blijven in stressvolle situaties
- Flexibiliteit: Het vermogen om het gedrag aan te passen aan afwijkende situaties

3 Zorgen voor goede onderlinge relaties

3a. Bijbelse principes van omgaan met elkaar (Het boek vertaling)

Romeinen 12 : 9-18

⁹ Laat uw liefde geen schijnvertoning zijn. Keer u af van het slechte, maar klem u vast aan het goede.

¹⁰ Houd veel van elkaar, als broeders en zusters, en laat elkaar uw waardering blijken.

¹¹ Laat uw ijver niet verslappen, maar dien de Here met enthousiasme.

¹² Wees blij, want God gaat iets geweldigs voor u doen. Geef niet op als u het erg moeilijk krijgt en houd nooit op met bidden.

¹³ Help de gelovigen die tegenslag hebben en doe altijd uw best om gastvrij te zijn.

¹⁴ Wens de mensen die u vervolgen alle goeds toe. U moet hun niets kwaads toewensen.

¹⁵ Wees blij als anderen blij zijn en wees verdrietig als zij verdrietig zijn.

¹⁶ U moet één van hart en ziel zijn. Wees niet hoogmoedig, maar doe uw best nederig te zijn. Doe niet of u de wijsheid in pacht hebt.

¹⁷ Als iemand u kwaad doet, zet het hem dan niet betaald. Doe liever iets goeds voor alle mensen.

¹⁸ Probeer, voor zover het van u afhangt, met iedereen in vrede te leven.

Galaten 5:13

¹³ Broeders, God heeft u niet de vrijheid gegeven om te misbruiken en uw eigen zin te doen, maar om elkaar te dienen in een geest van liefde.

Colossenzen 3:12-13

¹² Omkleed u, omdat God u heeft uitgekozen en zoveel van u houdt, zelf ook met innerlijk medeleven, goedheid, nederigheid, zachtaardigheid en geduld.

¹³ Verdraag en vergeef elkaar als iemand iets tegen u heeft. Volg hierin het voorbeeld van Christus, Die u zonder meer vergeven heeft.

Colossenzen 3:16

¹⁶ Laat uw hart vol zijn van Christus' woord. Zijn woorden zullen uw leven verrijken en u wijsheid geven. Leer ze aan elkaar, wijs elkaar ermee terecht en zing erover in psalmen, lofgezangen en geestelijke liederen. Zing zo met een dankbaar hart voor de Here.

Efeziërs 4:2

² Wees nederig en vriendelijk; heb geduld met elkaar en verdraag elkaar vol liefde.

Petrus 3 : 8-11 1

⁸ Als wij dit alles samenvatten, betekent dit dat allen één van hart en ziel moeten zijn. Leef met elkaar mee en houd van elkaar.

⁹ Wees vriendelijk en nederig. Vergeld geen kwaad met kwaad; als iemand u beledigt, zeg dan niets lelijks terug, maar wens hem het beste toe. Wij moeten vriendelijk voor andere mensen zijn; dan zal God ons zegenen.

¹⁰ In de Boeken staat: "Wie van het leven houdt en gelukkig wil zijn, moet zijn tong in bedwang houden en geen leugen over zijn lippen laten komen.

¹¹ Keer het kwaad de rug toe en doe wat goed is. Probeer in vrede te leven; doe daar uw uiterste best voor.

3b. Hoe gaan we om met conflictsituaties

Wrijvingen. Los wrijvingen op voordat het een conflict wordt.

- Onderling in team: Neem een moment om samen het probleem te bespreken, niet in bijzijn van jongeren. Bespreken, vergeven en verder gaan. Eventueel samen met leidinggevende.
- Onderling tussen jongeren. Moedig jongeren aan samen het conflict op te lossen. Begeleid in bespreken, vergeven en verder gaan. Verhaal van beide kanten horen voordat je conclusies trekt. Duidelijk maken dat we boos kunnen worden, maar niet boos kunnen blijven.
- Tussen leidster en jongere: Leidster moet gesprek voeren met jongere. Probleem bespreken, vergeven en verdergaan. Wees eerlijk als conflict ontstaan is ontstaan door eigen toedoen. Wijs jongere op hun gedrag als het conflict is ontstaan door haar toedoen. Vraag eventueel hulp van leiding gevende.

➤ **3c Feedback geven aan elkaar**

Feedback is een mededeling aan iemand, die hem informatie geeft over hoe zijn gedrag wordt waargenomen, begrepen en ervaren. De mate waarin feedback gegeven wordt en de effectiviteit ervan worden sterk bepaald door sfeer van vertrouwen in de groep en tussen de betrokken personen.

Positieve werking van feedback.

- Ondersteunt en bevordert positief gedrag
- Het corrigeert gedrag dat niet aansluit bij de eigenlijke bedoeling
- Het verduidelijkt de relaties tussen personen en helpt om de ander beter te begrijpen en van elkaar te leren.

Hoe verloopt Feedback ?

- Men laat anderen denken hoe men over zichzelf denkt en voelt.
- Men vertelt aan iemand anders hoe men over hem denkt en voelt (confrontatie)
- Men zegt tegen elkaar, hoe men over zichzelf en over de ander denkt en voelt (feedback-dialoog)

Verskillende manieren van feedback geven

- Bewust of onbewust
- Spontaan of als antwoord op een vraag
- Verbaal of non-verbaal
- Formeel of informeel

Regels voor feedback

- Beschrijvend: dus niet veroordelend, evaluerend, interpreterend of naar motieven zoeken
- Specifiek: dus niet algemeen. Specifieke punten benoemen wat je opvalt aan iemands reactie, handelen

- Rekening houden met de behoefte van zowel de ontvanger als de gever van feedback: feedback kan destructief zijn als je alleen rekening houdt met eigen behoeften
- Bruikbaar: gericht op gedrag waar de ontvanger iets aan kan veranderen
- Gewenst: In tegenstelling tot gedwongen. Feedback werkt het beste als ontvanger zelf de vraag geformuleerd heeft, waarop de observator hem antwoordt.
- Op het juiste moment: Feedback is effectiever als er niet te lange tijd tussen betreffende gedrag en informatie over effecten is, rekening houdend met de omstandigheden of persoon bereid is om de informatie te horen.
- Duidelijk en precies geformuleerd: wees concreet en helder.
- Correct: Gelegenheid geven of de feedback nauwkeurig is. Vraag of anderen dezelfde indruk hebben om onjuistheden en misverstanden te voorkomen.

➤ **3d. Mondelinge en schriftelijke overdracht**

Het grootste deel van communicatie binnen het team gaat via mondelinge of schriftelijke overdracht. Daarom is het heel belangrijk dat de overdracht op de juiste manier gebeurt.

- Dagelijkse overdracht bevat :
 - Belangrijke informatie die collega direct moet weten bij overname van de dienst.
 - Afspraken voor die dag, discipline en afspraken met jongere(n).
 - Gebeurtenissen als groep en sfeer in de groep
- Dagelijkse rapportage per cliënt bevat:
 - cliëntgespecificeerde overdrachtsinformatie (informatie die alleen betrekking heeft op de cliënt en zijn begeleidings- of behandelplan). Van elke jongere in aparte digitale map.
 - verslaglegging van gebeurtenissen van elke jongere in aparte digitale map.
 - Uitgebreidere belangrijke informatie over jongere over gezondheid, school en gedrag.
 - Gesprekken, afspraken en aandachtspunten van elke jongere.

Een overzicht van belangrijke punten die in de overdrachten horen te staan:

Generale overdracht (algemeen)	Dagelijkse rapportage jongere
Geplande activiteit / afspraken	Uitleg van activiteit van desbetreffende jongere
Gegeven discipline / afspraken, voor hoelang geldt discipline.	Uitleg van reden, reactie op discipline van jongere.
Gedane activiteiten algemeen	Reactie op gedane activiteiten.Participatie, rol in de groep
Bezoek (wie, met naam) en doel van bezoek (les,verjaardag,etc)	Uitleg reden bezoek, reactie op bezoek, etc
Jongere is weggeweest uit KHF (op bezoek,	Jongere is weggeweest uit KHF (op bezoek,

bij wie) en doel ervan (familiebezoek, schoolopdracht , dokter, etc)	bij wie) en doel ervan (familiebezoek, schoolopdracht etc) Reactie / houding van jongere bij thuiskomst. Advies dokter.
Sfeer in huis algemeen	Bijdrage van jongere aan de sfeer (positief en negatief)
Herinneringen, advies, agendapunten, opmerkingen voor collega's	
	Observatie van betreffende jongere met evt reactie van leidster

Om ervoor te zorgen dat de communicatie op de juiste manier verloopt is afgesproken dat:

- Groepswerker is 15 minuten voordat de dienst begint aanwezig om overdracht te lezen en/of tijd te hebben voor mondelinge overdracht.
- Als er sprake is van verschillende talen tussen de collega's die overdragen moet er extra tijd genomen worden, eventueel met behulp van een derde persoon die beide talen spreekt.
- Schriftelijke overdracht moet kort en duidelijk geschreven relevante informatie bevatten.
- Jongeren mogen de algemene overdracht niet lezen, dit is interne informatie van het team. Jongeren kunnen op verzoek hun file, inclusief dagelijkse rapportage en verslagen inkijken.

Liefde is de basis voor (her) opvoeding

Zes gouden opvoedingsadviezen

1. **Leuke dingen zeggen:** zeg elke dag een paar keer iets leuks tegen je kind
2. **Prijzen:** geef een compliment zonder preek (goed opgeruimd, waarom doe je dat niet altijd zo?)
3. **Belonen:** een beloning in het vooruitzicht stellen kan geen kwaad als het gekoppeld is aan een specifiek gedrag dat je wilt veranderen
4. **Time out:** door het kind een time out te geven ,stopt vaak het ongewenste gedrag.
5. **Zinvol straffen:** straf niet te lang en zorg dat er niet veel tijd zit tussen misdragingen en de straf
6. **Instructies geven:** om ongewenst gedrag te veranderen in gewenst gedrag heeft een kind er veel aan als zijn ouders hem vertellen wat hij dan wel mag.

Opvoeden is: Afspraken: *het maken van duidelijke afspraken die bekend zijn voor zowel ouder als kind*

Gezond verstand: *Duidelijk zijn in wat acceptabel is en wat niet*

Pedagogisch kennis: *Het accepteren van ondersteuning*

Natuurlijk is dit alles belangrijk maar de kern hiervan is LIEFDE

Echt luisteren: *Niet op elke woord/zin reactie geven...luister het hele verhaal af. Als je dit doet maak je contact met je kind.*

1. **De woorden:** wat voor woorden gebruikt hij/zij
2. **Boodschap:** wat is de boodschap dat zij/hij mij wilt geven
3. **Essentie:** hoofdzaak, kernpunt, werkelijkheid en feitelijkheid

Stel na luisteren vragen zoals;

Hoe voelde je jezelf op dat moment?

Wat zou jij hebben gedaan?

Hoe denk jij dat wij het SAMEN kunnen oplossen? (win win situatie)

Regels opstellen;

Opvoeden is niet alleen blijheid en vrijheid. Opvoeden is ook grenzen stellen. Het stellen van grenzen is de belangrijkste sleutel van een gelukkiger familielevens.

Communicatie/contact leggen

1. **Toon oprechte belangstelling;**

Als je een goed gesprek wilt, moet je van tevoren zorgen dat je hoofd leeg is. Je moet de intentie hebben om echt te willen weten wat je kind wil zeggen, zonder oordelen en vooroordelen. Dat is niet eenvoudig. Ga ervan uit dat je puber het meest deskundig is over zichzelf. En niet jij als ouder. Houd je eigen mening voor je en geef hem de tijd zijn verhaal te doen, zonder dat je steeds inbreekt.

2. Stel neutrale vragen;

De kunst is vragen te stellen die je kind stimuleren om verder te vertellen. Dat kan ook betekenen dat je suggesties doet: is het dit? Of is het dat? Een puber hoeft van jou **niet te horen** wat hij voelt, denkt en mankeert. Voor je het weet draait hij/zij de knop om en is de verbinding verbroken.

3. Maak van een gesprek geen verhoor

Een vraag als 'hoe was dat voor jou?' klinkt voor veel ouders moeilijk, maar levert vaak wel verrassende antwoorden op.

4. Zorg dat je puber zich veilig voelt;

Soms krijg je dingen te horen die je niet zo leuk vindt. Zeker als het om gevoelige onderwerpen gaat. Stel je bescheiden op. Gesprekken over pijnlijke onderwerpen lopen vaak stroef omdat je puber zich afvraagt wat jij van hem zult vinden als je het hele verhaal hebt gehoord. Hoe neutraler je reageert, hoe veiliger hij/zij zich voelt. Kom niet direct met adviezen en oplossingen. Hoe goedbedoeld ook, de boodschap is: ik weet het beter. En daar zijn pubers allergisch voor.

5. Spreek je puber aan op zijn gedrag;

Een veel voorkomende fout is dat ouders in hun boosheid allerlei eigenschappen van hun puber bekritiseren. 'Nou ben je weer te laat thuis. Jij bent onbetrouwbaar en denkt nooit aan een ander.' Met zo'n aanval op zijn persoon kan je puber niets. Spreek hem liever aan op zijn gedrag. Zeg gerust dat je je boos en teleurgesteld voelt, omdat hij zich niet aan een afspraak houdt. En vraag vervolgens: 'Hoe ga je dat oplossen?'

6. Stel grenzen;

Straffen helpt vaak niet, zeker niet bij jongeren van 15, 16. Je kind zal nooit eens zijn met de opgestelde regels? Je moet als ouder gewoon grenzen stellen. Ga dan niet eindeloos in discussie. Zeg gewoon: 'Wij zijn je ouders en we vinden dit belangrijk. Punt.' Houd rekening met tegenwerking en verzet. Maar bedenk ook dat de meeste pubers blij zijn als hun ouders grenzen stellen, al zullen ze dat natuurlijk nooit hardop zeggen.

7. Vertrouwen;

Ouders vinden vaak dat hun kind vertrouwen moet verdienen. Maar pubers willen liever eerst vertrouwen krijgen en dan bewijzen dat ze het waard zijn. Dat is een eeuwige bron van spanning. Pubers moeten leren zich zelfstandig te bewegen. Maar als ouder mag je best laten weten dat je dat lastig vindt. Benoem het gewoon: ik moet leren om ouder van een puber te zijn en je niet steeds maar te beschermen. Je puber waardeert het enorm als jij je kwetsbaar opstelt. Als hij dat vertrouwen beschaamt, door te liegen of te bedriegen, moet je hem daar natuurlijk op aanspreken: Bedenk maar zelf hoe je mijn vertrouwen weer gaat winnen.' Pubers liegen niet voor niets. aar omdat ouders Maar omdat ouders liever gerustgesteld worden dan horen hoe het echt zit.

8. Verplaats je in je puber;

Pubers hebben gevoelens en verlangens, voor- en afkeuren. En die zijn net zoveel waard als die van hun ouders. Vraag je regelmatig af: is dit goed voor mijn kind of voor mij? Ook bij kleine dingen. Wordt mijn kind hier beter van? Of ben jij degene die daar niet tegen kan? Soms moet je zeggen: ik vind dit belangrijk, maar jij mag iets anders vinden. Misschien wil hij best aan je wens tegemoet komen, maar op een ander manier dan jij als volwassen. Ouders moeten niet vergeten dat pubers eenmaal pubers zijn en pas later volwassen worden.

9. Wees betrouwbaar;

Betrouwbaar zijn is **iets anders** dan consequent zijn. Consequent zijn betekent dat je de regels altijd naleeft. Dat lukt je niet altijd. Af en toe moet je jezelf lucht geven en de puber ook een lol doen. Je mag best een keertje zeggen " Ach....dat kan morgen ook wel".

Betrouwbaarheid gaat dieper; daarmee laat je weten dat het kind **te allen tijde** bij je terecht kan. Ook als je zijn gedrag afkeurt.

10. Vergeet niet te lachen;

Communiceren met pubers gebeurt vaak serieus, op het randje van stress en strijd. Ouders en pubers mogen elkaar best plagen met minder gezellige gewoontes en eigenschappen. Pubers kunnen dat heel goed hebben. Humor en een beetje LOL halen de scherpe kantjes eraf.

Aanpak:

Een plan opstellen waar zowel ouder als kind van kan leren.

- Gesprek en uitleg van doelen van de begeleiding
- Duidelijke afspraken maken
- Een karton op de kamerdeur met gemaakte afspraken.
- Een cartoon met verwachtingen kind/ouder.
- Evaluatie gesprek

Leerdoelen die zowel kind als ouder moet leren om te kunnen communiceren

- De rollen accepteren
- De afspraken accepteren
- Consequent zijn
- Grenzen stellen
- Naar elkaar luisteren.
- Niet oordelen.

- Niet schreeuwen maar rustig praten.
- Samen oplossing zoeken
- Elkaar waarderen
- Elkaar lief hebben

Bijlage E – Teamevaluatie

Deel 1. Opzet

Datum: woensdag 9 april

Tijd: 08:00

Agenda:

1. Inleiding
2. Uitleggen van verdere procedure => implementatieplan + presentatie datum
3. Wat vonden jullie van de training?
4. Uitleg over feedback geven en ontvangen en invulschema nogmaals uitleggen.
5. Wat vonden jullie het uitvoeren van de activiteiten? Wat ging goed en wat ging lastig? Zien jullie de meerwaarde van MAM, is het echt helpend voor de doelgroep? Past het bij jullie manier van werken? (waarde en normen)
6. Wat zou je de volgende keer anders doen?
7. Tips geven
8. Afsluiting

Tips:

- Aansluiten bij de doelgroep, de appelwaarde, keuzen overlaten (zie ontwikkelingstaken)
- Complimenten geven!
- Praatje, plaatje, daadje
- Leerdoelen voor jezelf maken voor dingen die je wilt leren in het doen van MAM activiteiten.
- Schakel je collega in om te helpen

Feedback geven in 3 stappen:

1. ik zie jou dit doen / hoor jou dit zeggen (pure waarneming)
2. dit geeft me gevoel/ik doe daarom (effect waarneming op mij)
3. herken je dat? of (ander ruimte geven voor diens mening) klopt dit volgens jou? of wat vind je ervan? (Biemans, 2012)

BELANGRIJK: feedback kan zowel positief als opbouwend zijn. Op deze manier wordt de samenwerking verbeterd en ontstaat er transpiratie en groei binnen het team. Het is bij een activiteit belangrijk dat 1 groepswerker tijdens de activiteit de regie heeft en dat de ander ondersteund. Je kunt de activiteit samen voor bespreken en daarin feedback geven aan elkaar. Wat heb je van de ander nodig? Je kunt na de activiteit nog even kort nabespreken hoe dit is gegaan. Bij feedback ontvangen is het belangrijk dat je een open houding hebt en dat je, je niet persoonlijk aangevallen voelt.

Ontwikkelingstaken van 12-21 jarige:

- Positie ten opzichte van ouders: minder afhankelijk worden van de ouders en het bepalen van een eigen plaats binnen de veranderende relaties in het gezin en de familie.
- Onderwijs of werk: kennis en vaardigheden opdoen om een beroep uit te kunnen oefenen en een keuze maken ten aanzien van werk.
- Vrije tijd: ondernemen van leuke activiteiten in de vrije tijd en het zinvol doorbrengen van de vrije tijd waarin er geen verplichtingen zijn.
- Creëren en onderhouden van een eigen woonsituatie: zoeken of creëren van een plek waar je kunt wonen en leren omgaan met huisgenoten.
- Autoriteit en instanties: accepteren dat er instanties en personen boven je gesteld zijn, binnen de geldende regels en codes opkomen voor eigen belang.

- Gezondheid en uiterlijk: zorgen voor een goede lichamelijke conditie, een uiterlijk waar men zich prettig bij voelt, goede voeding en het vermijden van overmatige risico's
- Sociale contacten en vriendschappen: contacten leggen en onderhouden, oog hebben voor wat contacten met anderen kunnen opleveren, je openstellen vriendschap, vertrouwen geven en nemen en wederzijdse acceptatie.
- Intimiteit en seksualiteit: ontdekken wat de mogelijkheden en wensen zijn in intieme en seksuele relaties. (Slot & Spanjaard, 1999)

Literatuurlijst

Biemans, S. (2012). *Ontwikkelen mondelinge vaardigheden - feedback*. Opgeroepen op April 1, 2014, van Lancelots:
<http://www.lancelots.nl/ontwikkelen/kernvaardigheden/mondelinge-vaardigheden/feedback>

Slot, N., & Spanjaard, H. (1999). *Competentievergroting in de residentiële jeugdzorg*. Baarn: ThiemeMeulenhoff bv.

Deel 2. Uitwerking

Hieronder is de letterlijke uitwerking van de teamevaluatie te vinden. De namen van de teamleden zijn afgekort met een letter om de privacy te waarborgen.

I: Zoals al gezegd is gaan we bespreken wat jullie van de training vonden, dus gaan we even terug kijken. We gaan het hebben over feedback en over het invulschema want ik merkte gister dat het schema gister nog niet helemaal goed was, dat is onze fout dus dat gaan we nog even goed helemaal uitleggen. En jullie hebben de afgelopen twee weken activiteiten gedaan en we gaan het erover hebben wat jullie daarvan vonden, wat jullie leuk vonden. En we hebben natuurlijk een aantal dingen gezien en aan de hand daarvan gaan we jullie tips geven waar jullie iets mee kunnen doen. En dan zullen we afsluiten. Wat we de afgelopen tijd hebben gedaan zijn de interviews, de observaties en de training en coaching en nu zijn we bezig met het implementatieplan schrijven. Dus dat is eigenlijk een stappenplan wat Tamara en straks Maaïke gaan gebruiken om het echt goed in te voeren. Want wij gaan weg, maar we willen wel dat het hier blijft. Dus daarom gaan we een plan op stellen zodat het hier kan blijven, zodat jullie kunnen blijven werken met het kaartje en het schema dat jullie gekregen hebben. We hebben een afscheid gepland staan en onze eindpresentatie. Die is op 23 april. Dan mogen jullie lekker allemaal aanwezig zijn. Dat zullen we vertellen wat we gedaan hebben, wat we leuk vonden, wat we moeilijk vonden. En dan kunnen jullie ook feedback geven naar ons. Zijn er nu nog vragen of onduidelijkheden? Dit betekent dat we de komende tijd niet veel meer aanwezig zullen zijn op de groep. Volgende. De training, ik ben wel benieuwd wat jullie daarvan vonden?

G: Leuk, jullie hebben daarachter gedaan. Ik vond het heel goed omdat jullie gingen korte theorie geven en jullie lieten ons ook iets doen. Dus dat je niet de hele tijd gaan theorie luisteren dus het was gewoon goed. Want jullie hebben het goed in elkaar gezet en ik vond ook goed dat jullie hebben iets gedacht dat iets wat we kunnen samen doen, die dans, dat we moeten keuze maken en soms is het moeilijk als je een hele groep hebt om een keuze te maken en dat iedereen eens ben met iets. Bijvoorbeeld dat liedje dus dat is wel goed voor die team om samen te werken en toch tot een product te maken vind ik. Ik vond het wel goed van jullie.

I: En had je er ook iets aan?

G: Ja want ik heb gemerkt dat mijn collega's ook diezelfde activiteit doen met de meiden dus ze hebben goed begrepen hoe ze moeten iets organiseren en ook wat voor soort activiteiten ze

kunnen doen. Dus ze gebruiken het al en ik zie ook bij soms reageren de kinderen iets dan ga ik ook mee doen en dat de meiden denken ben je gek ofzo, terwijl zij zelf zo reageren. Dus die vind ik ook, je gebruikt het gewoon en het gaat vanzelf. Dus het is wel leerzaam en ik kan het gebruiken.

I: Dat is goed om te horen. Iemand anders?

G: Wat ik erg leuk vond, was dat jullie in de theorie vertellen dat Tamara dat al met ons besproken had. Dus wat je leert blijft ergens hangen dus jullie kwamen met een aantal punten die ik al eerder had gehoord. Maar het beste is om het in de praktijk te brengen, jullie hebben dat opgestart. Ik had wel in mijn gedachten maar hoe breng je dat in praktijk, en op dat gebied hebben jullie mij echt geholpen. Ook de reactie van de tieners, dus alles wat jullie met ons hebben besproken dat ben ik tegengekomen in mijn activiteit. Ik had het al in mijn gedachten, maar nu wist ik wat ik moest doen. Dus op elke reactie van de jongeren wist ik hoe ik moest reageren. En dat maakt die aanvulling. Jullie zijn op het juiste moment aangekomen bij Kas pa Hoben. Jullie zijn een goed team. Jullie zijn goed om samen te werken, ga voorwaarts, jullie leven wat jullie aan het studeren zijn en dat vind ik leuk om te zien.

I: Nog meer mensen?

G: Wat ik heb geleerd is eigenlijk we bereiken wel die samenwerking bij die meisjes maar ook heb ik geleerd dat het nodig is om te samenwerken in het team. Met voorbereiden vooral, het geven van les, dat volgens mij ontbreekt bij ons. Dat we bij de voorbereiding ook samen moet doen. Dus dat heb ik geleerd.

G: Voor mij natuurlijk niet heel erg onbekend wat jullie in theorie en in praktijk hebben laten zien. Theorie die goed aansluit bij de praktijkdingen die jullie hebben gegeven. Ik denk dat wij hier heel erg praktisch leren en dat die voorbeelden ook echt nodig waren om duidelijk te maken wat betekent nou die theorie. Dat daar veel behoefte aan is om het beeldend te maken voor ons. Dus dat zat er wel goed in, er was genoeg afwisseling tussen theorie en praktijk. En wat ik daarin geleerd heb is dat afstemming daarin gewoon heel belangrijk is en dat je elkaar steeds mag bevragen waarom doe ik dit en hoe doe ik dit en wat kunnen we er mee, wat kunnen we de meiden hierin in meegeven. En dat vind ik het belangrijkste wat ik daaruit kan halen.

I: en jij R.?

G: Theorie is goed. De activiteiten gezien en daar zie je dat de kinderen geduld moeten leren tijdens de activiteiten.

G: De meeste dingen zijn gezegd, toen ik de voorbereiding zag, zag ik een aardig stukje theorie en toen dacht ik 'ik hoop dat het qua hoeveelheid en niveau goed aankomt'. Maar dat hebben jullie heel goed gedaan, de theorie was kort en bondig en met de voorbeelden en de afwisseling tussen activiteiten en theorie ging dat heel goed. Ik denk dat niemand van ons echt zoiets had van 'pff wat gaan we hier nou weer mee doen', dat werd heel duidelijk. En wat bij mij ook heel erg uitspraak was het stukje motivatie, dat als wij iets willen bereiken daar ook standvastig in te zijn. En wat Anne ook zei wij moeten ze hier leren dat je niet alleen gaat werken als je zin het om te werken, ook al heb je geen zin jij moet doen volgens programma of activiteit die ik heb gepland, zo gaan we het doen. En als je dat op een creatieve manier ook kan doen of kan leren omdat je zelf ook goed hebt voorbereid, want dat is natuurlijk ook belangrijk, ook al heb je weerstand.

Zowel de jongeren moeten eraan wennen dat er activiteiten gedaan worden en de leidsters moeten er aan wennen om creatief te zijn om ook echt de standvastigheid, het stukje motiveren en dat is een proces en ik denk dat er een goede start is gemaakt.

I: geeft informatie over feedback geven – zie bijlage D deel 1

I: Jullie hebben van ons een schema gekregen na de training om activiteiten op in te vullen. We hebben hem even aangepast zodat hij helemaal leeg is want de vorige keer stond er nog bij wat het inhield en nu is hij helemaal leeg en jullie kunnen hem een aantal keer kopiëren zodat jullie hem vaker kunnen gebruiken. We zullen hem ook aan jullie geven uiteindelijk zodat jullie hem gewoon hier hebben liggen. En we hebben hem een beetje aangepast, de planning staat onderin. Hier staat het invulschema zoals die er eerder ook in stond. Dus deze krijgen jullie straks van ons, die is leeg dus die kunnen jullie gebruiken. En we vonden het wel leuk om te horen wat jullie ervaringen zijn met de activiteiten die jullie gedaan hebben. Dat je dat ook met elkaar kunt delen van wat ging goed, wat was lastig.

G: Het ging goed. Ik wou eerst van hun even uitleg hebben over die schema, dus nu weet ik even dus hoe ik het moet invullen voor volgende keer. Ik ging voorbereiden met de ballonnen. En Anne en Thirza hebben me ook meegeholpen. En bij de activiteit vond ik het goed gaan omdat al die drie meiden hebben meegedaan met veel moeite dus ik heb het doel behaald. Ik zie dat die meiden ook in het begin zetten aaah ik heb geen zin. Ik ging de activiteit laten zien en daarna mochten zij. In het begin gingen ze wel een beetje zeuren, maar later kregen ze er plezier in en moesten ze ook lachen. Dus ik vond wel goed dat ze ook kunnen bewegen en mijn doel was dat ze goed luisteren wat ik vertel en dat ze geduld hebben, want je moet rennen en die ballon neerleggen, geduld en doorzettingsvermogen. Ze moeten tot het eind komen. Ze hebben hun best gedaan in de eerste ronde.

I: En waren er nog dingen die je lastig vond?

G: Bij de laatste ronde dat ik het iets moeilijker heb gemaakt, en als M. Zegt ze is moe, ze gaat niet meer en ze loopt weg. En op die situatie denk ik oké, ik ga haar toch overtuigen om te doen maar toch loopt ze weg. Dus dat vond ik wel een beetje lastig. Want de anderen willen wel maar door haar gaat de activiteit niet verder.

I: En de rest, misschien hebben jullie tips daarvoor of hoe zouden jullie er mee omgaan?

G: Ik ken het vooral heel erg dat het heel moeilijk is om ze 1 te motiveren en met name M. Te motiveren. Bij mijn activiteit liep ze ook weg en ze haalt soms een beetje de spirit weg bij de anderen. En dat is heel lastig.

G: De anderen willen wel maar door haar houding vaak niet meer.

I: Oké, wat vond jij (groepswerkers M) van de activiteit?

G M: De kinderen deden wel mee maar ik vind van mijzelf die voorbereiding was voor mij niet goed. Dus die trappe voet, ik dacht dat het bekend was om ze op te warmen. Maar voor W. was het niet bekend dus ze hadden het niet begrepen. Dat was moeilijk. Maar het dansen ook, ze deden maar ze vonden het saai. Ze hebben toch meegedaan tot aan het eind, maar ze hadden meer verwacht. Maar ze zijn naar achteren gegaan en daar hebben ze de zumba cd aangezet.

G: Dan heb je dus iets bereikt, ze zijn aangemoedigd om actief is te doen. Misschien niet zoals je gepland had maar toch.

I: En jij (groepswerker O) wat vond jij van de activiteit?

G O: Ik moest als eerste en het was heel erg zwaar. Ik moest echt een aantal dingen doorbreken daar. Maar wat mij zelf echt een goed gevoel gaf en een voldoening dat ik mijn doel had bereikt. Mijn doel was dat zij zouden samenkomen, deel te namen samen, en om die mat om te draaien. Ze hadden dat gedaan met wat moeite. Ik was voorbereid op de weerstand. Zij kwamen met iets en ik was voorbereid. Dat heeft mij geholpen om mijn doel te bereiken.

I: Jullie waren van te voren wel een beetje van 'kan ik het allemaal wel'. Maar jullie hebben het allemaal gedaan. En met alle activiteiten zijn ze er bij gebleven wat wij hebben gezien. In ieder geval bij het hoofgedeelte, dus ze hebben het doel behaald. Dus daarom is het ook goed om te bedenken dat de meiden best wel willen. Dat is ons wel opgevallen. En stiekem ook nog wel een beetje leuk vinden.

G: Ja, dat klopt. Ze vinden het wel leuk.

I: En hebben jullie zelf ook het idee dat het een meerwaarde heeft voor de meiden zelf?

G: Ja, zeker. Maar deze activiteit is voor de groep of kan je het ook gebruiken als individueel.

I: Ja dat zou ook kunnen. In de activiteit een individueel doel bereiken kan ook.

G: In elke activiteit kan je dus ook jouw afspraken bespreken.

I: en nog meer reacties? Of het helpend is voor de meiden?

G: --

I: Jullie hebben nu een beetje met elkaar besproken hebben over hoe het is gegaan. Zijn er nog dingen die jullie de volgende keer anders zouden doen?

G: Ik heb wel veel feedback van de meiden gekregen tussen neus en lippen door. En dat is dan wel leuk om dat dan ook serieus te nemen. W. gaf aan, we willen iets meer met competitie doen en ik denk dat we daar veel mee kunnen. Dat wat zij leuk vinden, daar een spel of activiteit om heen bouwen. Zodat ze daarin ook gemotiveerd worden om die activiteit te blijven doen. Ik denk dat dat belangrijk is. Zonder de regie te verliezen omdat je niet altijd aan hun eisen kan voldoen. Dat is wel leuk, de feedback die zij geven dat je die op kan nemen. Dat neem ik mee.

I: En in de activiteit zelf? Hebben jullie daar nog dingen die anders zouden moeten gaan?

G: Meer voorbereiding samen, voor bespreken. En ook kijken dat er genoeg materialen aanwezig zijn voordat je de activiteit begint.

I: Ja, dat is een hele goede. We merkten dat wanneer de spullen niet goed voorbereid en aanwezig waren de meiden afgeleid waren. Soms waren er twee storingen in een activiteit en dat is teveel voor de meiden. Ze hebben niet zo'n lange concentratie.

G: En tijdens de activiteit het ook belangrijk om als collega's op elkaar in te spelen. Elkaar te ondersteunen en samenwerken tijdens de activiteit, ook zonder woorden te gebruiken.

G: We zijn net aan het beginnen en dat maakt het ook moeilijk. We zijn net aan het beginnen, ze hebben het nog nooit eerder gedaan. Onze activiteiten zijn heel belangrijk voor hen.

I: Ja, en als ze gaan zien dat de activiteiten toch moeten, verplicht zijn. Dan gaan ze waarschijnlijk maar meedoen omdat het toch moet, dus kunnen ze er beter een leuke activiteit van maken en ideeën geven.

G: Ja, er moet een mind set komen. Het is belangrijk. En we kunnen met deze drie een basis leggen kunnen zij dat ook overdragen aan de nieuwe tienermeiden.

I: Ja, dat is heel goed. We vinden het echt goed dat jullie allemaal een activiteit hebben voorbereidt en gehouden. Past het bij jullie manier van werken of is het lastig om voor jullie te doen?

G: We hebben meer tijd nodig voor de voorbereiding. Want volgens onze structuur, moet je eerst de meiden van school halen, naar huis, eten maken. Hangt ook af van hun schoolrooster.

G: Uiteindelijk is het ook de bedoeling dat de activiteiten na 18:00 uur plaatsvinden. Dan hebben ze eerst tijd voor corvee en huiswerk en hebben wij meer tijd om het voor te bereiden. We kunnen het ook vast in de planning zetten. Op maandag bijvoorbeeld een MAM activiteit. Degene die op maandag werkt weet dan dat zij de activiteit heeft die dag.

I: Of dat je werkt met thema's. Over eten of over vrouw zijn. En dat je daar een hele maand over doet, elke week een activiteit daaraan koppelt. Dus dat kun je nog wel uitbreiden in die zin. Hebben jullie voor de rest nog dingen over de training of over de activiteiten?

G: ..

I: Nee? Dan gaan we over naar de tips, die willen we jullie meegeven – zie Bijlage D, deel 1

I: Bedankt voor jullie tijd en feedback.

Bijlage F – Logboeken

Naam	Thirza klingenberg		
Datum	Activiteit	Opmerkingen	Uren
Week 4			
23-01	Interview Ben Manusama afnemen		2
20-01	Vorbereiding onderzoek		5
Week 5			
	Concept Plan van aanpak schrijven	Verdeeld over de week	8
31-01	Contact afstudeerbegeleider Nederland		0,5
Week 6			
	Aanpassen Plan van aanpak	Maandag t/m donderdag	12
03-02	Overleg opdrachtgever		1,5
03-02	Rondleiding Kas pa Hoben ku Futuro		2
05-02	Vergadering Kas pa Hoben ku Futuro		2
06-02	Interview Ben Manusama uittypen		4
07-02	Kennismaken cliënten		2
07-02	Literatuuronderzoek		6
Week 7			
10-02	Literatuuronderzoek		8
11-02	Literatuuronderzoek + voorbereiden gesprek Jeugd & Gezin		8
12-02	Literatuuronderzoek		5
12-02	Gesprek Jeugd & Gezin		2
12-02	Gesprek begeleider Bonaire		1
12-02	Mail sturen begeleider		0,5
13-02	Literatuuronderzoek		8
14-02	Opstellen interview vragen		6
14-02	Evaluatie samenwerking		2
Week 8			
17-02	Bijeenkomst SPH Duaal Bonaire	Informatie geven over afstuderen aan duale studenten	3
17-02	Bijeenkomst voorbereiden		5
18-02	Interview Madeleine afnemen		2
18-02	Interview Shanta afnemen		2
18-08	Literatuuronderzoek		4
19-02	Interview Elsira afnemen		2
19-02	Interview Elsira uittypen		4
19-02	Interview Ben Manusama schrappen		2
20-02	Interview Elsira schrappen		2
20-02	Interview Marlene schrappen		2
20-02	Gesprek Boi Antoin	Historicus Bonaire	3
20-02	Uitzoeken fragmenteren		2
21-02	Interview Shanta schrappen		2

21-02	Lunchen op Kas pa Hoben ku Futuro		3
21-02	Literatuuronderzoek		3
Week 9			
24-02	Fragmenteren en memo's maken		8
25-02	Labelen		8
26-02	Kernlabels maken en definieren		4
26-02	Observatie voorbereiden		1
26-02	Observatie Kas pa Hoben ku Futuro		4,5
27-02	Observatieverslag maken		5
27-02	Aanwezig tijdens voorlichting op SGB (Scholengemeenschap Bonarie)		2
27-02	Regelen en ophalen van Basisboek Kwalitatief Onderzoek van Baarda		1
28-02	Boek 'De Curacaose man' lezen		3
28-02	Boek 'Basisboek Kwalitatief Onderzoek' doornemen		2
28-02	Literatuuronderzoek		3
Week 10			
04-03	Gesprek Ramiro		1,5
04-03	Observatie uitwerken		2
04-03	Fragmenten nakijken		2
04-03	Literatuuronderzoek overzichtelijk maken		2
05-03	Observatie ontbijt Kas pa Hoben ku Futuro		2
05-03	Activiteit kinderfeestje voorbereiden		2
05-03	Observatie activiteit Kas pa Hoben ku Futuro		3
05-03	Observatie uitwerken		3
06-03	Activiteit kinderfeestje voorbereiden		2
06-03	Activiteit kinderfeestje		4
07-03	Werkbezoek Kas di Karko		3
07-03	Bespreken en aanpassen plan van aanpak		4
08-03	Boek 'De Curacaose man' lezen		2
08-03	Labels nakijken		2
08-03	Definities kernlabels nakijken + aanpassen		2
08-03	Observaties correct in schema zetten		2
Week 11			
10-03	Vorbereiden training		5
10-03	Observatie activiteit Kas pa Hoben ku Futuro		2
10-03	Uitwerken observatie		2
11-03	Vorbereiden training		3
11-03	Observatie activiteit Kas pa Hoben ku Futuro		3
11-03	Observatie uitwerken		2
12-03	Skypegesprek met afstudeerbegeleider		1

12-03	Observatie Kas pa Hoben ku Futuro		2
12-03	Voorbereiden training		3
12-03	Observatie uitwerken		2
12-03	Bezoek SGB presentaties sectorwerkstukken		1
13-03	Interview coördinatrice		2
13-03	Interview groepswerker		2
13-03	Voorbereiden training		5
14-03	Voorbereiden training		5
14-03	Training praktisch oefenen		3
Week 12			
17-03	Interview groepswerker uittypen		4
17-03	Interview schrappen + fragmenteren		4
18-03	Interview fragmenteren en labelen		4
18-03	Gesprek afstudeerbegeleider		2,5
19-03	Training voorbereiden		6
19-03	Fragmenten bundelen		2
20-03	Analyse deelvraag 1		6
20-03	Uitzoeken APA verwijzingen en verwijzingen kernlabels		2
21-03	Rondleiding FKPD		3
21-03	Training voorbereiden		5
Week 13			
24-03	Gesprek opdrachtgever		3
24-03	Training voorbereiden		4
25-03	Training voorbereiden		7
25-03	Gesprek afstudeerbegeleider		1
26-03	Training geven		4
26-03	Analyse deelvraag 1		4,5
27-03	Groepsgesprek tienermeiden		2
27-03	Analyse deelraag 1		6
28-03	Gesprek groepswerker		2
28-03	Werken aan implementatieplan		6
Week 14			
01-04	Werken aan implementatieplan		5
01-04	Gesprek coördinatrice over implementatieplan		1
01-04	Coaching tijdens MAM activiteit		2
02-04	Werken aan implementatieplan		6
02-04	Coaching tijdens MAM activiteit		2
03-04	Gesprek afstudeerbegeleider Nederland		1
03-04	Feedback afstudeerbegeleider verwerken		1
03-04	Werken aan implementatieplan		6
04-04	Samenwerkings gesprek		3
04-04	Werken aan implementatieplan		3
04-04	Gesprek CJG – Sociale kaart		2
Week 15			

07-04	Werken aan implementatieplan		4
07-04	Werken aan analyse deelvraag 1		2
07-04	Coaching tijdens MAM activiteit		2
08-04	Werken aan implementatieplan		5
08-04	Coaching tijdens MAM activiteit		3
09-04	Vergadering/groepsevaluatie		2
09-04	Werken aan implementatieplan		4
09-04	Coaching tijdens MAM activiteit		2
10-04	Werken aan implementatieplan		4
10-04	Werken aan analyse deelvraag		4
11-04	Werken aan implementatieplan		7
11-04	Gesprek Hedzer van de Kooi		2
Week 16			
14-04	Werken aan implementatieplan		6
14-04	Gesprek afstudeerbegeleider		2
15-04	Bezoek LangVerblijfHuis Stichting Project		2
15-04	Werken aan implementatieplan		6
16-04	Gesprek teamleider		3
16-04	Werken aan implementatieplan		5
17-04	Werken aan analyse deelvraag		2
17-04	Werken aan implementatieplan		6
18-04	Werken aan implementatieplan		6
18-04	Werken aan presentatie		2
Week 17			
21-04	Werken aan presentatie		8
22-04	Werken aan presentatie		4
22-04	Voorbereiden afscheidsfeest		3
23-04	Presentatie geven		2,5
23-04	Maken van reflectie over training		1
23-04	Beschrijving producten uitwerken		3
23-04	Voorbereiden afscheidsfeest		2
24-04	Laatste voorbereidingen afscheidsfeest		2
24-04	Afscheidsfeest		5
25-04	Eindgesprek		3
26-04	Clïënt bezoek		2
Week 18			
04-05	Evaluatie uitwerken		3
Week 19			
06-05	Deelvraag 3 schrijven		5
06-05	Deelvraag 1 afmaken		1,5
06-05	Kernlabels controleren/aanpassen		1,5
06-05	Overleg afstudeermaatje		1
07-05	Deelvraag 4 controleren		1
07-05	Werken aan onderdeel 'aanbevelingen'		5
07-05	Werken aan literatuurlijst		2
08-05	Werken aan 'samenvatting'		2
08-05	Werken aan 'aanbevelingen'		4

08-05	Werken aan literatuurlijst		2
09-05	Werken aan bijlagen		2
09-05	Feedback in Observaties verwerken		1
09-05	Werken aan literatuurlijst		1
09-05	Werken aan conclusie		3
11-05	Evaluatie uitwerken		2
Week 20			
12-05	Gesprek afstudeerbegeleider		2
13-05	Werken aan bijlagen		3
13-05	Werken aan MAM-map		3
13-05	Documenten nakijken		4
14-05	Voorbereiding (de)briefing		4
14-05	(de)briefing		5
15-05	Werken aan MAM-map		5
15-05	Documenten printen en inbinden		3
16-05	Documenten nakijken + feedback verwerken		8
Week 21			
19-05	Documenten nakijken		4
19-05	Documenten printen en inbinden		4
20-05	Scriptie inleveren in drievoud		1
Totaal aantal uren per student:			560

Naam	Anne Rommers		
Datum	Activiteit	Opmerkingen	Uren
Week 4			
20-01	Voorbereidingen voor onderzoek		5
21-01	Gesprek met Creatief Agogisch Werker		2
23-01	Concept plan van aanpak schrijven		10
24-01	Literatuuronderzoek		10
Week 5			
27-01	Concept plan van aanpak schrijven		11
31-01	Contact afstudeerbegeleider Nederland		3
Week 6			
	Aanpassen plan van aanpak	Maandag t/m donderdag	14
03-02	Overleg opdrachtgever		1,5
03-02	Rondleiding Kas pa Hoben		2
05-02	Vergadering Kas pa Hoben		2
07-02	Kennismaken cliënten		2
Week 7			
10-02	Literatuuronderzoek		6
11-02	Literatuuronderzoek + voorbereiden gesprek Jeugd & Gezin		6
12-02	Literatuuronderzoek		4
12-02	Gesprek Jeugd & Gezin		2
12-02	Gesprek begeleider Bonaire		1
12-02	Mail sturen begeleider		0,5
13-02	Literatuuronderzoek		4
13-02	Lay out maken		2
13-02	Document maken voor scriptie		4
14-02	Opstellen interview vragen		6
14-02	Evaluatie samenwerking		2
Week 8			
17-02	Bijeenkomst SPH Duaal Bonaire	Informatie geven over afstuderen aan duale studenten	3
17-02	Bijeenkomst voorbereiden		5
18-02	Interview Marlene afnemen		2
18-02	Interview Shanta afnemen		2
18-02	Interview Marlene uittypen		4
19-02	Interview Elsira afnemen		2
19-02	Interview Shanta uittypen		6
20-02	Gesprek Boi Antoin	Historicus Bonaire	3
20-02	Uitzoeken fragmenteren		1
20-02	Document scriptie bijwerken		3
21-02	Observatie instrument ontwikkelen		5

21-02	Lunchen op Kas pa Hoben ku Futuro		4
Week 9			
24-02	Fragmenteren en memo's maken		8
25-02	Labels maken		8
26-02	Kernlabels maken en definiëren		4
26-02	Observatie voorbereiden		1
26-02	Observatie van activiteit	Bij Kas Pa Hoben	4,5
26-02	Mail naar afstudeerbegeleider		0,5
26-02	Uitwerken van kernlabels		1,5
27-02	Bezoek bij Scholen Gemeenschap Bonaire		3
27-02	Uitwerken observatie notities		5
27-02	Basisboek Kwalitatief onderzoek ophalen		1
28-02	Lay out fragmenten, memo's, labels, observaties		6
Week 10			
04-03	Gesprek Ramiro		1, 5
04-03	Observatie uitwerken		2
04-03	Documenten doornemen en aanpassen		3
05-03	Observatie ontbijt	Bij kas pa Hoben	2
05-03	Observatie uitwerken		2
05-03	Activiteit voorbereiden kinderfeestje		2
05-03	Observatie snacks maken		3
05-03	Observaties uitwerken		3
06-03	Activiteiten voorbereiden		3
06-03	Activiteit kinderfeestje		4
07-03	Werkbezoek Kas di Karko		3
07-03	Bespreken en aanpassen plan van aanpak	Ons plan van aanpak is beoordeeld met een 'goed'.	4
Week 11			
10-03	Observaties		4,5
10-03	Vorbereiden training		4
11-03	Presentatie SGB van cliënt		2
11-03	Observatie van groepswerker		3
11-03	Observatie uitwerken		5
11-03	Gesprek met Jan Willem		1
12-03	Werken aan training		8
13-03	Interview met groepswerker		2
13-03	Interview met coördinator		2
13-03	Werken aan info kaart MAM		5
14-03	Werken aan training		4
14-03	Werken aan info kaartje MAM		4
Week 12			
17-03	Interview coördinator uittypen		2
17-03	Observatie uitwerken		4
17-03	Interview schrappen + fragmenteren		2
18-03	Interview fragmenteren en labelen		3

18-03	Gesprek afstudeerbegeleider		2
18-03	Observatie uitwerken		3
19-03	Training voorbereiden		8
20-03	Analyse deelvraag 2		8
21-03	Rondleiding instelling FKPD		3
21-03	Training voorbereiden		5
Week 13			
24-03	Gesprek opdrachtgever		3
	Training voorbereiden		3
	Maken van MAM kaartje		4
25-03	Training voorbereiden		7
	Gesprek afstudeerbegeleider		1
	Printen van MAM kaartje		2
26-03	Training geven		4
	Analyse deelvraag 2		4,5
	Maken van reflectie over training		2
27-03	Groepsgesprek met tienermeiden		1
	Update Jan Willem van Nus		1
	Analyse deelvraag 2		4
28-03	Gesprek met groepswerker		2
	Maken van opzet verslag scriptie		2
Week 14			
01-04	Werken aan deelvraag		3
	Werken aan final document		4
	Coaching MAM activiteit		2
02-04	Werken aan implementatie		3
	Werken aan final document		1
	Werken aan deelvraag		2
	Coaching MAM activiteit		2
03-04	Werken aan evaluatie		2
	Vorbereiden gesprek CJG		1
	Uitwerken van Coaching		2
	Werken aan vormgeving		2
04-04	Gesprek met CGJ	Informatie mbt sociale kaart	2
	Uitwerken van schema sociale kaart		4
	Werken aan implementatie		3
Week 15			
07-04	Werken aan evaluatie		1
	Coaching groepswerkers		2
08-04	Werken aan implementatie		1
	Werken aan evaluatie		3
	Contact Jan Willem		1
	Coaching groepswerkers		2
09-04	Werken aan implementatie		4
	Evaluatie met team		4
	Coaching groepswerkers		2
10-04	Werken aan implementatie		4
	Werken aan deelvraag 2		2
	Werken aan document, vormgeving		1

11-04	Gesprek met docent Werken aan deelvraag 2 Werken aan document, vormgeving		2 2 3
Week 16			
14-04	Werken aan implementatie Gesprek met begeleider Werken aan hoofdstuk 2		2 2 2
15-04	Werken aan hoofdstuk 2 Werkbezoek lang verblijf huis Werken aan document, vormgeving		3 2 3
16-04	Gesprek met teamleider		2
17-04	Werken aan onderdeel 'achtergrond' Werken aan deelvraag 2		3 3
18-04			
Week 17			
21-04	Voorbereiden presentatie Uitwerken stappenplan MAM-map aanpassen en samenstellen		3 2 3
22-04	Voorbereiden presentatie Vorbereiding afscheidsfeest		3 2
23-04	Eindpresentatie Vorbereiding afscheidsfeest		2 2
24-04	Afscheidsfeest		5
25-04	Eindgesprek met opdrachtgever en begeleider. Aanpassingen en lay-out		2 2
26-05	Clïënt bezoek		2
Week 18			
04-05	Werken aan deelvraag 2 To do list aanpassen, emails verzenden		2 0,5
Week 19			
05-05	Werken aan deelvraag 2 Doornemen reader en andere scripties		2 2
06-05	Overleg afstudeermaatje Werken aan deelvraag 2		1 3
	Maken van inhoudsopgave en checken		2
	Aanpassen document, grammatica		3
07-05	Werken aan deelvraag 2 Werken aan document 'bijlagen'		3 3
	Werken aan onderdeel 'discussie'		2
	Opzetten van het onderdeel 'de samenvatting'		2
08-05	Werken aan bijlages Samenvatting		10 1
	Werken aan 'discussie'		3
09-05	Bijlagen Werken aan 'discussie'		4 3

	Aanpassen document		3
10-05	Aanpassen samenvatting Lay-out		1
10-05	Bespreking met second opinion		2
11-05	Aanpassen document Aanpassen conclusie Inhoudsopgave Concept klaarmaken en verzenden		5
Week 20			
12-05	Gesprek met begeleider		2
12-05	Werken aan MAM map		5
13-05	Werken aan bijlagen		3
13-05	Filmpje Bonaire		3
13-05	Documenten nakijken + doorlezen		5
14-05	Doorlezen feedback en punten neerzetten in document		2
14-05	Vorbereiding (de)briefing		4
14-05	(de)briefing		5
14-05	Filmpje presentatie		5
15-05	Werken aan MAM map en bijlagen		5
15-05	Lay-out		5
15-05	Grammatica controle blz. 0-10		2
16-05	Documenten printen en inbinden		3
16-05	Documenten nakijken + feedback afstudeerbegeleider verwerken		8
16-05	Aanpassen second opinion		3
Week 21			
19-05	Documenten nakijken		10
19-05	Discusse herschrijven		3
19-05	Documenten printen en inbinden		6
20-05	Scriptie inleveren in drievoud		1
Totaal aantal uren per student:			591,5

